

Rukunnan Musulunci

Daga Hudubobin Masallacin Annabi



Wallafar

Dr. Abdulmuhsin dan Muhammad Alkasim

Limami kuma Mai Huduba a Masallacin Annabi mai daraja

بلغة الهوسا

RUKUNNAN MUSULUNCI:

DAGA HUDUBOBIN
MASALLACIN ANNABI

Abdulmuhsin bin Muhammad Alqasim, 1444 (A.H)

Jadwalin littaffan dakin karatu na Sarki Fahad na kasa a lokacin yadawa

Alqasim, Abdulmuhsin

RUKUNNAN MUSULUNCI: DAGA HUDUBOBIN
MASALLACIN ANNABI

Harshen Hausa.\ Abdulmuhsin bin Muhammad Alqasim –
Bugu na farko - Al-Madinah Almunawwarah, 1444 (A.H).

Lambar littaffi ta kasa-da-kasa (978-603-04-2798-7).

Lambar akwatin saƙo: 174 , .. sm

Lambar littaffi ta kasa-da-kasa (978-603-4-2800-70).

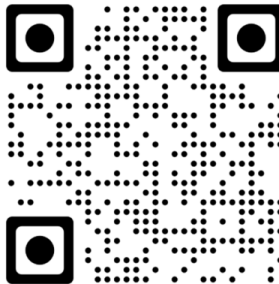
1 - Hudubobin addini, A. Matashiya

Dewi 213 1009/ 1444

Lambar ajiyar littafi ta kasa: 1009/1444

Lambar littaffi ta kasa-da-kasa (978-603-04-2798-7).

Domin sauke littafin ka bi kan wannan alamar (code)



a-qasim.com

RUKUNNAN MUSULUNCI:

DAGA HUDUBOBIN
MASALLACIN ANNABI

WALLAFAR:
DR. ABDULMUHSIN DAN
MUHAMMAD ALKASIM

DA SUNAN ALLAH MAI RAHAMA MAI JIN KAI GABATARWA

Dukkan yabo da godiya sun tabbata ga Allah Ubangijin talikai, yabo da aminci su tabbata ga Annabinmu Muhammad, da iyalansa da sahabbansa baki daya.

Bayan haka:

Lallai rukunnan musulunci guda biyar, sune qa'idoji da ginshikan da aka gina musulunci akansu, kuma imanin bawa bazai inganta ba, sai da tabbatar dasu a aikace da kuma kudircesu, waɗannan rukunnan sune: Shaidawa guda biyu, da kuma sallah, da zakkah, da azumi, da aikin Hajji.

Saboda muhimmancinsu na gabatar da huɗubobi kan kowanne rukuni daga cikinsu, a masallacin Annabi, sannan daga baya na wawwaresu kuma na jejjerasu cikin wannan littafin, sai suka kai huɗuɓa goma sha takwas (19), na sanya masa suna: «**Rukunnan Musulunci; daga Huɗubobin Masallacin Annabi**».

Allah nake roko Ya sāshi ya zama mai amfani, kuma yasa shi ya zamo tsarkakakke ne domin neman ganin fuskarSa mai daraja a lahira.

kuma Allah yayi yabo da Aminci, ga Annabi Muhammad da iyalansa da sahabbansa baki daya.

SHAIWA GUDA BIYU

FALALAR KALMAR TAUHIDI¹

Dukkan godiya sun tabbata ga Allah, muna gode maSa kuma muna neman taimakonSa, kuma muna neman gafararsa, kuma muna neman tsarin Allah daga sharrukan kawunanmu da zunubban ayukkanmu, wanda Allah Ya shiryar dashi babu mai ɓatar dashi, kuma wanda Ya ɓatar babu mai shiryar dashi, kuma ina shaidawa babu abin bauta da gaskiya sai Allah, Shi kaɗai baShida abokin tarayya, kuma ina shaidawa lallai Annabi Muhammad bawanSa ne kuma manzonSa ne, yabon Allah su tabbata a gare shi da iyalansa da sahabbansa, yayi dadin aminci, aminci mai yawa.

Bayan haka:

Kuji tsoran Allah -yā ku bayin Allah- haƙiƙanin jin tsoro, kuma kuyi riko da igiya mai karfi ta musulunci.

Yā ku Musulmai:

Darajar halitta tana cikin fuskantar biyayya ga Allah, da lazimtar bautarSa, wannan itace hikimar da ke cikin yin halitta da bayarda umurni, kuma da ita ce ake samun rabo da tsira a duniya da lahira:

﴿وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا﴾

((Duk wanda yayi biyayya ga Allah da manzonSa, hakika ya rabauta rabo mai girma)). [Al-ahzab: 71]

Kuma farin ciki da murna da jin dadi, da daɗɗaɗar lokaci, da kuma ni'imomi, suna cikin sanin Allah ne da kadaitaShi da bauta, da imani daShi.

kuma mafificin zance, kuma mafi soyuwarsa ga Allah, Abinda ya kasance yabone gare Shi, mafi alkhairin yabo ga Allah kalmar tauhidi «Lailaha illallahu» kalmace da sammai da kasa suka tsayu, saboda ita aka halicci dukkan sāmammu, da ita Allah ya saukar da littafanSa, Ya aiko manzanninSa; Allah Madaukaki ya ce:

﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِيَ إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُون﴾

((Kuma baMu tura wani Manzo gabaninka ba, baface Mun yi masa

¹ An gabatar da ita ne ranar juma'a, shida ga watan Jumadal ula, shekara ta dubu ɗaya, da ɗari huɗu, da talatin da takwas bayan hijira, A masallacin Annabi.

wahayi cewa babu wani abin bautawa da gaskiya face Ni, to ku bauta maNi)). [Al-anbiya` : 25]

kuma manzanni sun gargadi mutanensu da ita, Allah Mai tsarki ya ce:

﴿أَنْ أَنْذِرُوا أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاتَّقُونِ﴾

((Cewa kuyi gargadi kan cewa babu wani abin bautawa da gaskiya face Ni, to kuji tsoroNa)) [An-nahli:2]

Allah ya shaida ta ga kanSa, kuma ya shaidar da ita ga mafifitan halittunSa, Allah Madaukaki ya ce:

﴿شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُو الْعِلْمِ قَابِئًا بِأَلْقَاطٍ﴾

﴿لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾

((Allah Ya shaida cewa: Lallai babu abin bautawa da gaskiya sai Shi, kuma mal'auku da ma'abota ilmi sun shaida, Yana tsaye da adalci, babu abin bautawa da gaskiya face Shi, Mabuwayi, Mai hikima)).[Aali-Imran: 18]

Ibnul Qayyim Allah Yayi masa rahama ya ce:

«Wannan itace mafi daukakar shaida, kuma mafi girmanta, kuma mafi adalcinta, kuma mafi gaskiyarta, daga mafi girman Mai bada shaida, da mafi girman abinda za'a bada shaida dashi»,

Dukkanin shari'o'i sun ginu ne akan wannan kalma, kuma addini dukkansa yana daga haƙƙoƙinta, kuma bada lada dukkansa a kanta ne, kuma yin uquba dukkanta akan barinta ne, ko kuma sakaci kanta, kalma ce mai madaukakin matsayi, mai yawan falala, itace kololuwar musulunci kai tsaye, kuma farkon rukunnansa da ginshikansa masu girma, akanta ne sauran rukunnan suka tsayu, itace rukunin imani da Allah kuma bangarensa mafi girma, imani bazai inganta ba idan babu ita, kuma bazai daidaita ba sai akanta.

A kanta aka kafa addini, kuma aka sanya alƙibla, kuma itace tsagwaron haƙƙin Allah akan dukkan bayi, kalmar musulunci, kuma mubudin gidan aminci, a kanta mutane suka rarrabu: wadan suka taɓe, da wadanda suka rabauta, da wanda aka karɓa, da wanda aka kora, raba gardamace tsakanin kafirci da musulunci, masu magana basu furta wata magana data fita kyau ba, hakanan masu aiki baza su yi wani aiki mafiyin abinda take nuni ba, manzon Allah yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi yana cewa:

«Mafi soyuwar zance we a wurin Allah guda huɗu ne: Faɗin tsarki ya tabbata ga Allah, da kuma godiya ta tabbata ga Allah, kuma babu

abin bautawa da gaskiya sai Allah, da kuma Allah Shine mafi girman ne».

(Muslim ya ruwaito shi).

Itace kalmar taƙawa da Allah ya ke bance majibintanSa da ita; Allah Madaukaki ya ce:

﴿وَأَلْزَمَهُمْ كَلِمَةَ التَّقْوَىٰ﴾

((kuma Ya lizimta masu kalmar taƙawa)) [Al-fat`hi: 26],

itace igiya mai karfi, wacce duk wanda yayi riƙo da ita zai tsira, Allah Mai tsarki ya ce:

﴿فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِاللَّهِ﴾

﴿فَقَدْ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ لَا انفِصَامَ لَهَا﴾

((Duk wanda ya kafirce ma daƙutu, ya kuma yi imani da Allah, to tabbas ya yi riƙo da kwaƙƙwarar igiyar da bata tsinkewa)).[Al-bakara: 256]

Daukaka itace siffarta, a koda yaushe mai wanzuwace, Allah Madukaki ya ce:

﴿وَكَلِمَةُ اللَّهِ هِيَ الْعُلْيَا﴾

((kuma kalmar Allah itace madaukakiya)) [At-taubah: 40]

kalma ce mai kyau, Allah ya buga misalinta a cikin litattafinSa; sai ya ce:

﴿أَلَمْ تَرَ كَيْفَ ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا كَلِمَةً طَيِّبَةً كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ﴾

﴿أَصْلُهَا ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا فِي السَّمَاءِ﴾

((Shin, ba ka gani ba, yadda Allah Ya buga wani misali, na wata kalma mai kyau, kamar itaciya ce mai kyau, asalinta yana tabbatacce, kuma reshenta yana sama?)), [Ibrahim: 24].

Da ita ce kirji ke yalwatuwa

﴿فَمَنْ يُرِدِ اللَّهُ أَنْ يَهْدِيَهُ يَشْرَحْ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ﴾

((duk wanda Allah yaso shiryar dashi, sai ya yalwata kirjinsa ga musulunci)) [Al-an`am: 125]

Ibnu Juraij -Allah Ya masa rahama ya ce:

«Da (Lā ilaha illallahu)», da ita zuciya ke samun aminci,

﴿يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ * إِلَّا مَنْ آتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ﴾

((a ranar da dukiya ko 'ya'ya basa amfani * sai wanda yajema Allah da zuciya mai aminci)) [Ash-shu'ara: 88-89].

Ibnu Abbas -Allah ya yarda da su- ya ce:

«lafiyayyar zuciya itace: Ya saheda babu abin bauta da gaskiya sai Allah».

kuma itace da'awa ta gaskiya wacce babu barna a cikinta, kuma zance madai-daici wanda babu kar-kata a cikinsa, kuma shaida ta gaskiya wacce ba karya a cikinta, kuma itace siffa ma'daukakiya wacce Allah ya ka'daita da ita koma bayan halittunSa, kuma itace kalmar data wanzu a zuriyar Annabi Ibrahim aminci ya tabbata a gare shi; Allah Mai tsarki ya ce:

﴿وَجَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقِبِهِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ﴾

((Kuma ya sanya ta kalma ce mai wanzuwa a cikin zuriyarsa, tsammāninsu su kōmo daga bata)) [Az-zukhruf: 28].

Ibnu Katheer -Allah ya jikansa- ya ce:

«itace Lā'ilaha Illallah; ya sakata dawwamammiya a cikin zuriyarsa, duk wanda Allah ya shiryar daga cikin zuriyar Ibrahim yana koyi dashi a kanta».

«Lā'ilaha Illallahu» itace mafi girman ni'ima ga halitta; Allah Mai tsarki ya ce:

﴿وَأَسْبَغَ عَلَيْكُمْ نِعْمَهُ ظَهْرَهُ وَبَاطِنَهُ﴾

((kuma ya cika muku ni'imominSa na bayyane dana boye)) [Luḳman: 20].

Sufyanu dan Uwaina -Allah ya jikansa- ya ce:

«Allah bai yi wata ni'ima ba ga bayi, wacce take mafi girma sama da sanar dasu: La'ilaha illallah».

kalma ce wacce take tafi duniya da abinda yake cikinta; Manzon Allah -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya ce:

«Nace: Subhanallah, da Alhamdu lillah, da La'ila illallah da Allahu akbar, yafi soyuwa gareni sama duk abinda rana ta taba haskawa»

(Muslim ya Ruwaito shi).

kuma itace farkon wajibi akan bayi, wajen su sani kuma suyi aiki da ita; Allah Mai tsarki ya ce:

﴿فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ﴾

((To ka sani, cewa babu abin bautawa da gaskiya sai Allah))
[Mhammad: 19],

Shehin musulunci -Allah ya jifansa- ya ce:

«Magabata da Jagoroin addini sun haɗu akan cewa farkon abinda ake umurtar bayi dashi; shine kalmomin shahada guda biyu»,

kuma itace wajibi na karshe; Manzon Allah -yabo da aminci Allah su tabbata a gare shi- ya ce:

«Duk wanda karshen maganarsa ta kasance: La'ilaha illallahu; to zai shiga Aljannah»

(Abu Dauda ya ruwaito shi).

wanda ya santa kuma yake aiki da ita shine wanda yake tsayayye akan hanya madai-daiciya da gaske, Allah Madaukaki ya ce:

﴿إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَمُوا﴾

((Lallai waɗanda suka ce Ubangijinmu shi ne Allah sannan suka tsaya akan hakan)) [Al-ahkaaf: 13].

Ibnu Abbas -Allah ya yarda da su- ya ce:

«Ma'ana: Kan shaidawa babu abin bautawa da gaskiya sai Allah"

﴿فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾

((Babu tsoro garesu, kuma su baza suyi bakin ciki ba)) [Al-ahkaaf: 13].

Idan ya faɗi wannan kalma da gaskiya har zuciya; zuciya zata tsarkaka daga dukkan wanin Allah, kuma wanda yake kanta da gaskiya bazai so wanin Allah ba, bazai kaunaci waninSa ba, bazai ji tsoron waninSa ba, bazai dogara ba sai gareShi, kuma ba wani tasiri na son rai ko son zuciya da zai yi saura tareda shi.

itace kariya ga dukiya da jini; Manzon Allah -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya ce:

«Duk wanda yace: Lā'ilaha illallahu, kuma ya kafircema duk wani abinda ake bautawa koma bayan Allah, an haramta taɓa dukiyarsa, da jininsa, kuma sakamakonsa yana ga Allah mai buwaya da daukaka».

(Muslim ya ruwaito shi).

kuma itace farkon abinda ake fara kira zuwa gare shi, kuma da ita ce Annabi -yabo da aminci su tabbata a gare shi- ya fara kira akansa, kuma akanta yake karɓar mubaya'ar sahabbansa, kuma da itace Annabi -yabo da

aminci su tabbata a gare shi- ya aika masu kira zuwa garuruwa. A lokacin da ya aika Mu'az -Allah ya yarda dashi- zuwa Yaman sai yace masa:

«**Lallai kai zaka je wurin wasu mutane ne ma'abota littafi, to ka kirasu zuwa: Shedawa babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, kuma ni Manzon Allah ne**»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi).

kalmar tauhidi, kalma ce ta dai-daito, akanta ne halittu suke iya haɗuwa, kuma da rashinta ne ake samun rarrabuwa da sabani, Allah Mai tsarki ya ce:

﴿قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ

أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا اللَّهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا﴾

((kace masu: Ya ku ma'abota littafi, kuzo ga wata kalma wacce take zatayi dai-daito tsakanin mu daku, kada mu bautama kowa sai Allah, kuma kada mu haɗa Shi da komai wajen bauta)) [Aali-Imran: 64],

Wanda ya fadeta da gaskiya ya rabauta,

Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya ce:

«**Ya ku mutane! kuce: La'ila illallahu; zaku samu rabauta**»

(Ahmad ya ruwaito shi).

wanda yayi riƙo da ita yana riƙe da mafi ɗaukakar yanki na imani; Annabi -yabo da amincin Allah su tabba a gare shi- ya ce:

«**Shi imani rassa saba'in da ɗoriya ne, kuma mafificinsu shine fadin: Lã'ilaha illallahu**»

(Muslim ya ruwaito shi),

kuma ayar datake kunshe da ita, itace mafi girman aya a cikin Alkur'ani, kuma mafi girman addu'ar neman gafara yana kunshe da ita.

ita ce mafi yawaitar ayukka ta fuskar rubunyawa da kuma lada;

Domin «**duk wanda a cikin wata rana yace: La'ilaha illallahu, wahdahu la sharika lahu, lahu mulku walahu hamdu, wa huwa ala kulli shai'in kader, yanada kwatan-kwacin lada na yanta wuyayi goma, kuma za'a rubuta masa lada guda ɗari, kuma a shafe masa laifuka ɗari, kuma zata kasance tsari ce gareshi daga shaidan har zuwa yamma, kuma babu wanda zai zo da abunda yafi nasa sai wanda yayi abunda yafi wannan yawa**».

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi),

kuma «**Duk wanda ya ce Lã'ilaha illallahu, wahdahu la sharikalahu, lahu mulku walahu hamdu, wa huwa ala kulli shai'in kadeer sau goma**

maimaice, zai kasance Kamar wanda ya 'yanta rayuka hudu ne daga cikin 'ya'yan Annabi Isma'il»

(Muslim ya ruwaito shi).

kuma itace mafi girman sadaka wacce bata bada kudi ba; Manzon Allah -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya ce:

«kuma kowace Hailala sadaka ce»

(Muslim ya ruwaito shi)

kuma itace mai tsiratar da bawa a cikin kabarinsa, kuma akanta ake tabbatar dashi a wurin tambaya; Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya ce:

«Musulmi idan aka tambayeshi cikin kabari: yana shaidawa babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, kuma Muhammadu Manzon Allah ne, to wannan shi ne ma'anar faɗin Allah Madaukaki: ((Allah Yana tabbatar da waɗanda suka yi imani da magana tabbatacciya a rayuwar duniya da lahira))».

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi).

Littattafan rubuta zunubbai -bisa falalar Allah- suna watsewa saboda nauyin wannan kalmar; Manzon Allah -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya ce:

«Za'a zo da wani mutum, sai ya buɗe masa littattafai -na laifi- har guda casa'in da tara0, kowane littafi iya ganin ido, sai a fito masa da wani ɗan kati wanda a cikinsa akwai: Na shaida babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, kuma Muhammad bawanSa ne kuma ManzonSa ne, sai a ɗora manyan littattafan a ɗaya tafin ma'aunin, sai littattafan su watse, kuma wannan katin yafi nauyi»

(Ahmad ya ruwaito shi),

Kuma «**da sammai guda bakwai da kassai guda bakwai za'a ɗorasu a tafin ɗayan ma'auni, kuma a ɗora La'ilaha illallahu a kan ɗayan tafin, to da tabbas, La'ilaha illallahu ta rinjayesu, da ace sammai da kassai guda bakwai zasu kasance tamkar wani zobe mara kafa; da kalmar La'ilaha illallahu ta karya su».**

(Ahmad ya ruwaito shi).

ma'abotanta masu ceto ne, kuma sunada alƙawari a gurin Allah Mai rahama; Allah -mai tsarki- ya ce:

﴿لَا يَمْلِكُونَ الشَّفَعَةَ إِلَّا مَنِ اتَّخَذَ عِنْدَ الرَّحْمَنِ عَهْدًا﴾

((Ba sa mallakar ceto sai wanda ya riki alƙawari a wurin Allah Mai

rahama)) [Maryam: 87].

kuma waƙaƙanda suka fi can-cantar samun rabo da ceton Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi-: Sune masu tsarkakewa kuma masu gaskiya a wajen faɗinta, Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya ce:

«Wadanda sukafi dacewa da samun cetona ranar kiyama: shine wanda ya faɗi: La'ilaha illallahu; tācacciya daga cikin zuciyarsa»

(Bukhari ya ruwaito shi).

kuma Aljanna itace sakamakon wanda ya faɗeta da gaskiya, yana mai tsarkake hakan har zuciyarsa, yana mai yaƙini da ita ba shakku, kuma yana mai aiki da ita, kuma ya nisanci duk abinda yake war-wareta; Manzon Allah -yabo da aminci su tabbata a gare shi- ya ce:

«Babu wani bawa da zai ce: La'ilaha illallah, sannan kuma ya mutu akan hakan; face sai ya shiga Aljanna»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi),

kuma ana buɗe wa wanda ya faɗeta dukkanin kofofin aljanna guda takwas, ya shiga ta kowace kofa yake so; banda hakama wanda ya kasance mai gaskiya a cikinta kuma mai aiki da abinda take wajabtawa wuta bazata shafe shi ba; Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya ce:

Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya ce:

«Babu wani da zai shaida babu abin bautawa da gaskiya sai Allah kuma lallai Muhammad Manzon Allah ne, alhali yana mai gaskiya daga zuciyarsa, face sai Allah ya haramta wuta a gare shi»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi).

kuma Allah yana fitarwa daga wuta duk wanda ya faɗeta, kuma ya kasance yanada kwatan-kwacin kwayar zarra na imani a zuciyarsa;

Allah Mai buwaya da ɗaukaka ya ce:

«Na rantse da izzata da ɗaukakata, da jiji da kaina da girmaNa!, Lallai zan fitar daga gareta -wuta- duk wanda ya ce: La'ilaha illallahu»

(Bukhari ya ruwaito shi).

kuma saboda muhimmancin kalmar tauhidi a kowace kiftawa a rayuwar bawa; shari'a tazo da kwaɗaitarwa akan lizimarta cikin kowane hali da sha'ani;

don haka **«duk wanda da safe yace: La'ilaha illallahu, wahdahu la sharika lahu, lahul mulku, walahul hamdu, wa huwa ala kulli shai'in kadeer; za'a bashi -lada- kamar wanda ya yanta bawa daga cikin yayan**

Isma'il, kuma za'a rubuta masa lada guda goma, kuma a shafe masa zunubbai guda goma, kuma a faukaka matsayin mataakai goma, kuma zai kasance a cikin tsaro daga shaidan har zuwa yamma, kuma idan ya fadeta da yamma za'a bashi irin hakan har zuwa safiya».

(Abu Dauda ya ruwaito shi),

Kuma idan ya gama alwalarsa sai ya fadeta, za'a buɗe masa kofofin Aljanna guda takwas,

Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya ce:

«Babu wani ɗaya daga cikinku da zai yi alwala, kuma ya cika alwalarsa sannan yace: Ashhadu alla ilaha illallahu, wa anna Muhammadan abduhu wa rasuluhu; face sai an buɗe masa kofofin Aljanna guda takwas»

(Muslim ya ruwaito shi).

kuma ita ce mafarin kiran sallah, kuma ita ce karshensa, yabo da aminci Allah sun tabbata a gare shi ya ce:

«Idan mai kiran sallah yace: Allahu akbar Allahu akbar, sai ɗayanku yace: Allahu akbar Allahu akbar, sannan yace: Ashhadu alla ilaha illallahu, kuma shima yace: Ash'hadu alla ilaha illallahu, sannan yace: Ashhadu anna Muhammadan rasulullah, kuma shima yace: Ash'hadu anna Muhammadan rasulullah, sannan yace: Hayya alas sallah, sai yace: La haula wala kuwwata illa billah, sannan kuma yace: Hayya alal falah, sai yace: La haula wala kuwwata illa billah, sannan yace: Allahu akbar Allahu akbar, kuma shima yace: Allahu akbar Allahu akbar, sannan yace: La'ilaha illallah, kuma shima yace: La'ilaha illa Allah, har cikin zuciyarsa zai shiga Aljanna»

(Muslim ya ruwaito shi).

kuma **«Duk wanda yayinda yake jin mai kiran sallah yace: Ash'hadu alla ilaha illallahu, wahdahu la sharikallahu wa anna muhammadan abduhu wa rasuluh, radhitsu billahi rabban, wabi Muhammadin rasulan, wabil Islami dinan; za'a gafarta Masa Zunubbansa»**

(Muslim ya ruwaito shi).

kuma a yayin sallah idan musulmi ya miƙe zuwa gareta, yana buɗeta ne da tauhidi, kuma ita sallah bata inganta saida karatun tahiya [tashahhud], kuma kafin mai sallah yayi sallama daga sallah, yana addu'a yana mai nema tsani (tawassuli) zuwaga Allah da ita:

« ya Allah Ka gafarta min abinda na gabatar da wanda na jinkirta,

da abinda na boye da wanda na bayyana, da barna da nayi, da kuma abinda Kai ne mafi sani da shi sama da ni, Kai ne Mai gabatarwa kuma Kaine Mai jinkirtawa, Babu wani abin bauta da gaskiya sai Kai»

(Muslim ya ruwaito shi),

kuma bayan kowacce sallah yana cewa:

«La'ila ha illallahu, wahdahu la sharika lahu, lahul mulku walahul hamdu wahuwa ala kulli shai'in kadeer»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi),

Kuma yana rufeta da tasbihi da tahmidi da takbiri,

don haka **«sai a gafarta masa kusa-kuransa, koda sun kai yawan kumfar teku»**

(Muslim ya ruwaito shi).

kuma a lokacin aikin Hajji ma yana lizimtarta;

«Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya kasance idan ya hau kan dutsen Safa da Marwa: yana fuskantar Alkibla; sai ya kadaita Allah kuma ya girmama Shi»

(Muslim ya ruwaito shi),

kuma a Muzdalifa:

«Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- yazo filin muzdalifa, sai ya hau tudunsa; ya godema Allah, ya kadaita Shi, kuma ya girmama Shi, kuma yayi maSa hailala»

(An-nasa'i ya ruwaito shi),

kuma «idan ya dawo daga wani yaƙi ko hajji ko umara; yana yin kabbara sau uku akan dukkan wani tudun kasa, sannan yace: **La'ila ha illallahu, wahdahu la sharika lahu, lahul mulku walahul hamdu wahuwa ala kulli shai'in kadeer»**

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi).

a lokutan ayukkan alkhairi -kamar kwanaki goma na Zhil-hijja-: ana son yawaita fadinta, kuma yayin hudubobi ana buɗe farkonsu ne da tauhidi, kuma a yayin cakudanyarsa da mutane, idan ya zauna a majalisin da magan-ganunsa suka yawaita, sannan bawa yace kafin ya tashi daga wannan gurin nasa:

«Subhanakal lahumma wabi hamdika, ash'hadu alla ilaha illa Anta, Astagfiruka wa atubu ilaika; face sai an gafarta masa abinda ya kasance a wannan majilisin nasa»

(At-tirmizi ya ruwaito shi),

kuma «**wanda ya tashi a firgice**: -ma'ana: ya farka- **a tsakar dare - saiya fadeta sannan kuma yayi addu'a; za'a karɓa masa, kuma idan yayi alwala yayi sallah; za'a karɓi sallarsa**»

(Bukhari ya ruwaito shi),

a yayin damuwa da bakin ciki, bawa yana cewa:

«**La'ilaha illallahu Al-azhimul halimu, La'ilaha illallahu Rabbul Aarshil Azim, La'ilaha illallahu Rabbus samawāti wa Rabul Arshil kaem**»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi).

kuma yabon Allah da ita kafin rokonSa sanadi ne na karɓar addu'a; Allah Mai tsarki ya ce:

﴿وَدَا التُّونِ إِذْ ذَهَبَ مُغْضِبًا فَظَنَّ أَنْ لَنْ نَقْدِرَ عَلَيْهِ فَنَادَى فِي الظُّلُمَاتِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا الْآ
أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ * فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْعَمْرِ﴾

((Kuma ma'abocin babban kifi a yayinda ya tafi yana mai fushi, sai ya yi zaton cewa ba zamu kuntata masa ba. Sai yayi kira a cikin duhunnai cewa, Babu abin bautawa da gaskiya face Kai. Tsarki ya tabbata gareKa. Lallai ne ni, na kasance daga cikin masu zalunci *

sai muka karɓa masa kuma muka tseratar dashi daga bakin ciki)) [Al-anbiya` : 87-88],

Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya ce:

«**Babu wani mutum musulmi da zai yi roko da ita, a neman wani abu da ɗai; face sai Allah ya karɓa masa**»

(At-tirmizi ya ruwaito shi).

kuma itace kaffarar rantsuwa da wanin Allah; Manzon Allah -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya ce:

«**Duk wanda yayi rantsuwa, sai yayin rantsuwarsa yace: Na rantse da Lata da Uzza; to, yace: La'ilaha illallahu**»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi).

kuma anso a lakkanata ga wanda mutuwa tazo masa; Manzon Allah -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya ce:

«**Ku lakkanama mamatanku: La ilaha illallahu**»

ya ruwaito shi).

kuma zuwa gareta ne ake kiran wanda baya kan musulunci, koda kankanin lokaci a karshen rayuwarsa ne; a yayinda mutuwa tazowa Abu

Dalib sai Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya ce:

«**Ya Baffa na! kace: La'ilaha illallahu, kalma ce wacce zan maka shaida da ita a wurin Allah**»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi).

Bayan haka, ya ku Musulmai:

Lallai izza tana cikin tauhidi, Umar -Allah ya yarda da shi- ya ce:

«Mu mutane ne da Allah ya bamu izza da Musulunci»,

kuma kalmar shahada itace adireshinsa kuma dan Jagoransa, kuma maganar da aiki yake warwareta batada amfani, kuma duk wanda bai furtata ba haƙiƙa daɗɗin duniya da lahira ya kuɓuce masa, kuma karfin musulmai da rauninsu yana gwargwadon tsayarwarsu ga wannan kalmar a magana da aiki, itace mizaninsu a wurin Allah da wurin mutane, Kuma idan tayi ƙarfi a wurinsu, Allah zai yarda dasu, kuma su samu izza da ɗaukaka, kuma idan tayi rauni zasuyi nesa daga Allah, suyi rauni kuma su sukur-kuce.

Ina neman tsarin Allah daga shaidan jefaffe.

﴿وَأَعْلَمَ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَسْتَغْفِرُ لَذَنبِكَ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ ۗ﴾

﴿وَاللَّهُ يَعْلَمُ مُتَقَلَّبَكُمْ وَمَثْوَاكُمْ﴾

((Saboda haka ka sani cewa, babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, kuma ka nemi gafarar zunubanka, dana muminaɗi maza da muminaɗi mata, kuma Allah Ya san jujjuyarku [da rana] da kuma makomarku [da dare])) [Muhammad: 19].

Allah ya min albarka daku a cikin Alƙur'ani mai girma...

HUDUBA TA BIYU

Dukkan yabo sun tabbata ga Allah kan kyautatawarSa, kuma godiya ta tabbata a gare Shi akan datarwarSa da kuma ni'imominSa, kuma ina shaidawa babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, shi kadai yake bashida abokin tarayya ina mai girmama al'amarinSa, kuma ina shaidawa Muhammad bawanSa ne kuma manzonSa ne, yabon Allah ya tabbata gare shi da iyalansa da sahabbansa, kuma kayi dadin aminci, aminci mai karuwa.

Yā ku Musulmai:

Sanin ma'anar kalmar tauhidi da aiki da ita, da kuma nisantar duk abinda yake kishiyantarta ko yake warwareta sharadi ne na samun abinda take gadarwa wafanda suka zo a cikin nassosi, don haka ma'anarta: Kore bauta da gaskiya ga duk wanin Allah, da kuma tabbatar da ita ga Allah Shi kadai, kuma wannan shine abinda kafiran Kuraishawa suka musanta, Allah Mai tsarki ya ce:

﴿إِنَّهُمْ كَانُوا إِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يَسْتَكْبِرُونَ﴾

((Lallai su, sun kasance idan akace masu: Babu abin bautawa da gaskiya, sai Allah, sai suyi girman kai)) [As-saffaat: 35],

kuma tabbatarwarsu kawai ga tauhidin Rububiyya [kadaita Allah cikin ayukkanSa] bazai amfanesu ba.

kuma duk wanda yafi sanin ma'anarta, kuma yafi tsayuwa kan abinda take wajabtawa, ma`auninsa zai fi nauyi, kuma banbancin mutane a cikinta yana kasancewa ne gwar-gwadon tabbatar da sharuɗɗanta, kuma ruhun wannan kalma da sirrinta shine kadaita Allah da bauta, duk wanda ya hada wani halitta da Allah cikin haƙƙin Allah da bautarsa, lallai wannan zai kasance mai warware wane ga faɗin: «La'ilaha illallahu».

kuma wanda ya samu dacewa shine wanda ya kiyaye tauhidinsa kuma ya mutu akansa, bai gurbata ba da wani abu dake warwareshi ba, ko wanda yake suka ne a gare shi, ko abinda tauyeshi, kuma itace burin bayin Allah masu gaskiya:

﴿تَوَفَّنِي مُسْلِمًا وَأَلْحِقْنِي بِالصَّالِحِينَ﴾

((Ka kashe ni ina musulmi kuma ka sadar dani da mutane managarta)) [Yusuf: 101].

Sannan ku sani cewa, lallai Allah ya umurceku da yin salati da sallama ga AnnabinSa...

KASAN ANNABINKA

-tsira da amincin Allah su tabbatta a gare shi-¹

Dukkan yabo da godiya sun tabbatta ga Allah, muna gode maSa kuma muna neman taimakonSa da gafararSa, kuma neman tsarin Allah daga sharrin kawunanmu da zunubban ayukkanmu, duk wanda Allah Ya shiryar babu mai ɓatar dashi, kuma duk wanda Ya ɓatar babu mai shiryar dashi, kuma ina shaida cewa babu abin bauta da gaskiya sai Allah, kuma ina shaida cewa Annabinmu Muhammad bawanSa ne kuma manzonsa ne, Allah Yayi daɗin yabo da aminci mai yawa a gare shi da iyalinsa da sahabbansa baki ɗaya.

Bayan haka:

Yaku bayin Allah, kuji tsoron Allah haƙiƙanin tsoronSa, domin duk wanda yaji tsoron Allah zai samu rabauta, kuma duk wanda ya kawar da kai daga gare Shi zai halaka.

Yaku Musulmi:

Allah Ya zaɓi mafi ɗaukaka daga cikin wurare, kuma Ya zaɓi mafi girma daga cikin rayuka, Ya zaɓi manzanni daga cikin mutane, kuma ya sanya magan-ganunsu da ayukkansu da halayensu a matsayin ma'auni da ake auna magan-ganu da halaye da ayukka.

Kuma sanin Annabinmu Muhammad -tsira da amincin Allah su tabbatta a gare shi- yana daga cikin ginshikai guda uku da suka wajaba bawa ya sansu, kuma za'a tambayi kowane bawa akansa a cikin ƙabarinsa, Ibnul-Kayyim -Allah Ya jikansa- ya ce: ((Tsananiɓ buƙatuwar bawa zuwa ga sanin Manzo da abinda yazo dashi dakuma gasgata shi a cikin abinda ya bada labari da biyayya a gare shi a cikin abinda ya bada umurni; sama ga kowace buƙata)).

Shine shugaban yāyān Annabi Adam kuma shine alfaharinsu duniya da lahira: Muhammad ɗan Abdullahi ɗan Abdulmuddalib, Allah Ya zaɓe shi daga cikin Banu Hashim, kuma ya zaɓe Banu Hashim daga cikin Kuraishawa, kuma suna daga cikin zuriyar Annabi Ibrahim -Aminci ya

¹ Anyi wannan huɗubar ne a Masallacin Annabi, ranar Jumu'a ashirin da bakwai ga watan Shawwal, shekara ta dubu ɗaya da ɗari huɗu da ashirin da biyar bayan Hijra.

tabbata a gare shi-

Mafi tsaftar hallittu, shine mafi alkhairin nasaba a tsakanin duk wanda yake akan kasa, Annabi -tsira da amincin Allah su tabbatta a gare shi- ya ce:

«**Ni ne mafi alkhairinsu a cikin zuciyar kuma mafi alkhairinsu ga gida**».

[At-tirmizi ya ruwaito shi]

Ya taso maraya ba uwa ba uba, bai samu rainonsu da tausayinsu ba,

﴿الرَّيْحَانُ يَتِيمًا فَآوَى﴾

((Ashe bai sameka maraya ba sai Ya samar maka makoma)). (Al-dhuha: 6).

Yayi yawo tsakanin wurare raino daban-daban a cikin kulawar Allah da kiyayewansa, an sanya masa kyamar bautar gumaka da kanƙantar da kai a garesu, Ubangijinsa Ya kiyaye shi a lokacin yaruntarsa, kuma ya katangance shi a samartakarsa, bai taɓa sunbuntar gunki ba ko shafar wani abin bauta.

Kafin a aiko shi ya auri wata mata mai kima da girma da hankali, itace mafi daukaka daga cikin mata kuma mafi cikas hankali; Khadijah -Allah Ya yarda da ita-

Allah Ya aiko shi a lokacin da kasa ta cika da bautar gumaka da labaran bokaye, da zubar da jini da yanke zumunta; sai yayi kira zuwa ga bautar Allah Shi kadai, yana mai hakuri akan abinda ya same shi na karyaatawa da kawar da kai da wofintarwa.

Allah Ya daukaka ambatonsa kuma Ya daukaka sha'aninsa, mu'ujuzozinsa madaukaka ne, hujjojinsa a bayyane suke, an taimake shi da tsoratar abokan gaba, an yafe masa zunubai, shine farkon wanda kabari zai tsagema ya fito, kuma shine farkon wanda zai yi ceto a ranar karshe, shine mafi yawan mabiya fiye da sauran Annabawa, shine farkon wanda zai kwan-kwasa kofar Aljannah, kuma farkon wanda zai wuce akan siradi.

Ya kasance bawa mai yawan godiya, yana tsayuwar dare har kafafunsa su tsage, sanyayar idanunsa yana a cikin Sallah, yana tsayuwa ga Allah yana mai kadaita Shi da kuma tsoronSa, Abdullahi dan Shakh`kheer -Allah Ya yarda dashi- ya ce: «**Naga Manzon Allah -tsira da amincin Allah su tabbatta a gare shi- a kirjinsa kamar sautin tukunya mai tafarfasa saboda kuka**». [Ahmad ya ruwaito shi].

Kuma ya fada game da kansa yace: «**Wallahi, nine mafi jin tsoron**

Allah a cikinku [Muslim ya ruwaito shi].

Ya kasance mai girmama UbangijinSa, mai yawan ladabi ga UbangijinSa, baya ba kansa wani abinda ba mai mallakarsa sai Allah:

﴿قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي نَفْعًا وَلَا ضَرًّا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ
وَلَوْ كُنْتُ أَعْلَمُ الْغَيْبِ لَأَسْتَكْثَرْتُ مِنَ الْخَيْرِ وَمَا مَسَّنِيَ السُّوءُ
إِنْ أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ﴾

((Kace ni bana mallaka ma kaina wani amfani ko cutarwa sai abinda Allah Yaso kuma da ace ni nasan gaibi dana yawaita alkhairi kuma da wata cuta bata same ni ba, ni ba kowane ne ba face mai gargadi da bushara ga mutane masu imani)). (Al'a'araaf: 188).

Kuma wani mutum yazo wurinsa yace mashi: **«Idan Allah Yaso kuma kaima kaso, sai Annabi -tsira da amincin Allah su tabbatta a gare shiya ce: shin zaka sanya ni matsayi daya da Allah?! Kace: Idan Allah Yaso Shi kafai»** [An-nasa'i ya ruwaito shi].

Kuma Allah Ya ce mashi:

﴿قُلْ إِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا رَشَدًا﴾

((Kace ni bana mallakar wata cutarwa ko amfani a gareku)). (Aljinn: 21)

Ibn Katheer -Allah Ya jikansa- ya ce: ((Wato: ni mutum ne kamarku; ana yimin wahayi, kuma bawa ne daga cikin bayi, banida wani abu a cikin samun shiriyarku ko facewarku, Allah shine abin komawa a cikin wannan duka)).

Yafi kowa yawan tawa'li'u da sakin fuska, yana zama da talawakawa kuma yana cin abinci da miskinai, yana dinke takalminsa, yana yima iyalinsa hidima da kansa, ya shan ruwa daga tsohuwar gora, ya dauki tubali tareda sahabbansa wurin ginin Masallacinsa, baya aibanta masu hidima kuma baya tsangwamarsu, Anas -Allah Ya yarda dashi- ya ce: **«Nayima Manzon Allah -tsira da amincin Allah su tabbatta a gare shi- hidima shekara tara, ban taba sanin yace mani ba: saboda me kayi kaza da kaza? Kuma bai aibanta wani abu akaina ba»**. [Muslim ya ruwaito shi].

Yana girmama babba kuma yana kankanda kai ga karami, idan ya wuce

wurin yara sai yayi masu sallama, yaga Abu Umair -Allah Ya yarda dashi- -wanda ya kasance yaro karami- sai Yayi masa wasa ya ce mashi: **«Ya baban Umair, mi ya faru da ɗan tsuntsunka karami»**. [Bukhari da Muslim suka ruwaito shi].

Anas -Allah Ya yarda dashi- ya ce: **«Ban taɓa ganin wani mutum ba wanda yake kai Manzon Allah -tsira da amincin Allah su tabbatta a gare shi- tausayin iyali ba»**. [Muslim ya ruwaito shi].

Ya kasance mai girman tawa'li'u, mai nisantar alfahari, da taƙama, da girman kai da jin fifiko, yana cewa: **«Ni bawanSa ne, kuce: bawan Allah kuma ManzonSa»**. [Bukhari ya ruwaito shi].

Ya kasance mai halin karamci, mai sakin hannu, mai yawan kyauta, yana ciyarwa domin sakin hannu da karamci da dogara ga Allah, ba'a taɓa tambayarsa wani abu na jin daɗin duniya wanda yake mallaka yaki bayarwa ba, Anas -Allah Ya yarda dashi- ya ce: **«Ba'a taɓa tambayar Manzon Allah -tsira da amincin Allah su tabbatta a gare shi- wani abu akan musulunci face sai ya bada shi»**. [Muslim ya ruwaito shi].

Duniya da abinda yake a cikinta basa fusata shi, ya kawar da kai daga wannan duniya kuma yayi aiki don gidan tabbata, ya kasance yana cewa: **«Menene haɗina da duniya! Ni da duniya ba komai bane face kamar matafiyi wanda ya sauka a inuwar wata bishiya sa'annan ya tashi ya tafi ya barta»**. [At-tirmizi ya ruwaito shi].

Ya kasance yana shudema jinjirin wata sannan wani jinjirin watan ba tare da an hura wutan girki a gidansa ba, kuma yana shafe darare masu yawa yana ɗaure da cikinsa alhali iyalansa basu da abinda zasu ci da daddare, Umar ɗan Khaddāb -Allah Ya yarda dashi- ya ce: **«Naga Manzon Allah -tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya kan wuni yana jin yunwa bai samu koda dabino mara kyau da zai cika cikinsa da shi ba»**.

[Muslim ya ruwaito shi]. Kuma ya taɓa fitowa daga gidansa saboda tsananin yunwa, ya ɗaure dutse a cikinsa saboda raɗaɗin yunwa, sahabbai sun kasance suna gane yana jin yunwa da canzawar sautinsa, Abu Dalha ya ce: **«Naji sautin Manzon Allah -tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi- yayi rauni sai na gane yana jin yunwa»**.

Akan iya kwanaki a gidan Annabta ba komai a cikinsa sai ruwa, «**Wani mutum yazo wurin Manzon Allah -tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi- yace: Ina cikin tsananin wahala, sai Annabi -tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi - ya aika zuwa wata daga cikin matansa sai tace: na rantse da wanda Ya aikoka da gaskiya banida komai sai ruwa, sai ya aika zuwaga wata itama tace haka, har dukkansu suka ce haka**».

[Bukhari da Muslim suka ruwaito shi].

Ya kasance mai kamalar tsoron UbangijinSa dukda abinda yake ciki na tsananin yunwa, yakan samu kwayar dabino akan shinfidarsa sai yace «**zan dagata domin in ci, sai inji tsoron kada ta kasance ta sadaka ce sai inyi jifa da ita**». [Bukhari da Muslim suka ruwaito shi].

Ya haɗu da matuƙar wahalar rayuwa, kuma ya haɗu da mafi munin tsanani, ya taso yana maraya wanda bai samu irin tausayi na uwa ga danta ba, kuma mahaifinsa ya rasu bai samu debe kewa da ganinsa ba, kuma mutanensa sun cutar dashi da magana da aiki; Anas -Allah Ya yarda dashi-ya ce: «**Wani lokaci (kafirai) sunyima- Manzon Allah -tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi- duka har saida ya suma**». [Ahmad ya ruwaito shi].

Sun masa tuhumar hauka kuma sun masa kafafin sihiri, sun siffanta shi da karya:

﴿وَقَالَ الْكٰفِرُونَ هٰذَا سِحْرٌ كَذٰبٌ﴾

((kuma kafirai sukace wannan mai sihiri ne kuma maƙarya ci)). (Swaad: 4).

Kuma a yaƙin Uhud an karya masa haƙori, kuma aka yi masa rauni a fuska, kuma jininsa ya zuba.

Ya haɗu da zafin yunwa da tsananin maƙiya, sun sanya guba a cikin abincinsa, sunyi masa sihiri cikin abinda ya shafi iyalinsa, musibu sun yita samunsa akai-akai, kuma jarabawa suka yi yawa akansa, amma UbangijinSa Yana cemashi:

﴿فَاَصْبِرْ كَمَا صَبَرَ اَوْلُوا الْعَزْمِ﴾

((Kayi haƙuri kamar yadda -Manyan Annabwaw- masu ƙarfin niyya sukayi haƙuri)). (Suratu Al-ahqaaf, Aya ta: 35).

Yana bayyana damuwarsa da baƙin cikinsa ga iyalinsa Aisha -Allah Ya

yarda da ita- sai yace: **«Hakika na haɗu da abinda na haɗu dashi daga wurin mutanenki»**. [Bukhari ya ruwaito shi].

Shida daga cikin ya'ansa sun rasu, amma duk wannan damuwar bata juyar dashi ba daga kira zuwa ga Allah ba, ya daure akan tsanin rayuwa da wahalarta, yana bada labarin kansa sai yace: **«Hakika an cutar dani saboda Allah kafin a cutar da kowa ba, kuma an tsoratar dani don Allah alhali ba'a tsoratar da wani ba»**. [Ahmad ya ruwaito shi].

Mai taushin zuciya wacce take cike da tausayi, idan yaji kukan yaro a cikin sallah; sai ya takaita sallar saboda yasan yadda mahaifiya take ji idan danta yana kuka, yana ziryartar maƙabartar Baqi'a don ya kara tuna lahira kuma yayi kuka,

kuma ya kasance yana ziyartar dānsa Ibrahim wurin wacce take shayar dashi, sai Ibrahim yazo wurinsa da kura a jikinsa sai Manzon Allah -tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya rungumeshi ya sumbanceshi ya shinshineshi saboda tausayi na mahaifi a gare shi [Bukhari ya ruwaito shi].

kuma a lokacinda ya rasu ya zubarda kwalla kuma ya ce: **«Lallai idanuwa suna kwalla, kuma zuciya tana cikin damuwa, amma bazamu faɗi komai ba sai abinda yake yardarda Ubangijinmu, kuma lallai muna cikin bakin cikin rabuwa da kai ya Ibrahim»**. [Bukhari da Muslim suka ruwaito shi].

Ya kasance mai cikakken hankali mai halaye maɗaukaka, bai taɓa dukan wani da hannayensa ba, Aisha -Allah Ya yarda da ita- tace: **«Manzon Allah -tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi- bai taɓa dukan wani abu da hannunsa ba, koda mace ce ko bawa»**. [Muslim ya ruwaito shi].

Shine mafi kamewar mutane kuma mafi halin girma, ko kaɗan hannunsa bai taɓa shafar wata mace daba halalinsa ba.

Ya kasance mai cika alƙawari tareda iyalansa da sahabbansa -Allah Ya yarda dasu-. Ya kasance yana yanka akuya sa'annan ya mata gunduwa-gunduwa sannan ya aikama kawayen Khadijah -Allah Ya yarda da ita-bayan mutuwar ta saboda rikon alƙwarinta, kuma yayima waɗanda aka kashe a Uhud sallah bayan shekaru bakwai da yaƙin kamar yana mai bankwana dasu, yana yima sahabbansa karamci kuma baya fifita kansa da wani abu akansu, Uthman ɗan Affan -Allah Ya yarda dashi- ya ce: **«Manzon Allah -tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya kasance yana raba**

mana abu koda kadan ne ko mai yawa».

Halayensa na kwarai sun yalwaci mutane, ya kasance mai hakuri baya ramuwar gayya, sai dai ya kauda kai yayi hakuri, baya fushi don kansa kuma baya daukan fansa don kansa, balaraben kauye yakan jawo shi yana neman dukiya, sai ya wai-wayo zuwa gare shi yana mai mur-mushi kuma yaba shi abinda yake roko.

Kuma yayi afuwa ga wanda yayi masa sihiri kuma bai dauki fansa ba ga wanda ya saka masa guba a cikin abincinsa ba, a lokacin da aka buɗe garin Makkah sai yace masu: **«Ku tafi, dukkanku yantattu ne».** Aisha -Allah Ya yarda da ita- ta ce: **«Ba'a taba yi masa wani abu ba, ya dauki fansa kan wanda ya cutar dashi».** [Muslim ya ruwaito shi].

Ya kasance mai saukin hali, mai sakin fuska a koda yausha, Jarir dan Abdullahi -Allah Ya yarda dashi- ya ce: **«kuma Manzon Allah -tsira da aminci su tabbata a gare shi- bai taba haduwa dani ba face sai yayi min murumushi».** [Bukhari ya ruwaito shi].

Yana tambayar labarin sahabbansa, yana darajta masu falala da ladubbansa, ya kasance mai dadin zama, mai kyawon abokantaka, yana sada zumuntarsa kuma baya wofintar da kowa.

Ya kasance mai kame harshensa; ba mai alfasha ba ne, yafi budurwa da ake boyewa a kuryar dakinta kunya, dabi'unsu na kwarai sunbi jikinsa, baya son kambama lafuzza ko tsanantawa a cikinsu **«wasu mutane sunzo wurin Annabi -tsira da aminci su tabbata a gare shi- sai suka ce, Ya Manzon Allah! Ya wanda yafi mu alkhairi, ya dan wanda yafimu alkhairi! Ya shugabanmu! Ya dan shugabanmu! Sai yace: Yaku mutane! Ku fadi maganarku, kada shedan ya batar daku, Ni Mujammad ne, bawan Allah kuma ManzonSa, bana son ku daga ni sama da matsayin da Allah Madaukakin sarki Ya ajiye ni».** [An-nasa'i ya ruwaito shi].

Idan yana shiryawa bakinsa abinci, baya tsanantawa kansa a cikin abinda ake dashi kuma baya kallafawa kansa neman abinda babu, sahabbai sun soshi sosai, idan ya fada suna jin maganarsa, idan kuma yabada umurni sai suyi gaggawa zuwa ga amsa kiransa, Anas -Allah Ya yarda dashi- yace: **«Babu wani mutum wanda suke so kamar Annabi -tsira da aminci su tabbata a gare shi-».** [Ahmad ya ruwaito shi].

Ya hada mafi kyawun dabi'u kuma yanada mafi tsarkin ladubba, Shehin Muslunci -Allah Ya jikansa- ya ce: ((Ba'a taba samunsa da karya ba ko sau daya, ko zaluntar wani, ko yaudarar wani, ya kasance mafi gaskiyar mutane, mafi adalcinsu kuma mafi cikan alƙawarinsu duk kuwa da caccanzawar yanayi dake samunsa na -samun aminci, tsoro ko cin galaba ko rauni-)).

Yana girmama mutanen gidansa kuma yana kyautata mu'amala garesu, idan yarsa Fadimah -Allah Ya yarda da ita- tazo sai ya tashi ya tarbota yace: **«Maraba»** kuma ya zaunar da ita a gefensa, kuma yana cewa **«Mafi alkhairinku shine mafi alkhairi ga iyalinsa, kuma nine mafi alkhairi ga iyalina»**. [At-tirmizi ya ruwaito]. Kuma Mahaliccinsa ya masa shedar halayensa maƙaukaka, sai Yace:

﴿وَأِنَّكَ لَعَلَىٰ حُقُوفٍ عَظِيمٍ﴾

((Kuma kai kana akan halaye maƙaukaka)). (Alqalam: 2).

Shine mafi kyawun mutane, kuma mafi kyan abin kallo, fuskarsa tana kyalli kamar yanda wata ɗan daren goma sha yake kyalli, Albar'u -Allah Ya yarda dashi- ya ce: **«Ban taba ganin wani abu daya kai shi kyau ba»**. [Bukhari ya ruwaito shi]. Mai tsarkin jiki ne, kuma mai daɗin kanshi, Anas -Allah Ya yarda dashi- yana cewa: **«Ban taba shinshinar turaren ambar ba, ko na almiski ko wani abu wanda yakai daɗin kanshin Manzon Allah -tsira da aminci su tabbata a gare shi»**. [Muslim ya ruwaito shi].

Mai cikakkiyar fasaha, ƙwararre wurin bayani, zancensa yana kama zukata, lokutansa gaba daya cikin biyayya ga Allah suke da neman yardaSa,

﴿قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ * لَا شَرِيكَ لَهُ﴾

((Kace lallai sallata da yankana da rayuwata da mutuwata dukkansu na Allah ne Ubangijin Talikai* baShida abokin tarayya)). (Al'an'am:162).

Tun daga loakacin da aka aiko shi har zuwa mutuwarsa yana cikin kira zuwa ga UbangijinSa kuma yana hana al'ummarsa daga faɗawa cikin shirka da Allah, ba wani alkhairi face sai ya shiryar da al'umma zuwa gare shi kuma ba wani sharri face sai ya tsoratar da ita daga gare shi.

Don haka, ku lizimci hanyarsa, kuma kuyi riƙo da shiriyarsa da sunnarsa, ku kiyayi saba masa; zaku samu rabauta a duniya da lahira.

Ina neman tsarin Allah daga Shaidan jefaffe.

﴿لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ
حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ﴾

«Hakika Manzo yazo maku daga cikinku, abinda yake baku wahala yana masa nauyi akansa, kuma mai kwadayin alkhairi ne a gareku, kuma mai tausayi ne da jin kai ga muminai»

Allah Yasa mani albarka tare daku a cikin Alkur'ani mai girma.

HUDUBA TA BIYU

Godiya ta tabbata ga Allah akan kyautatawarSa, kuma godiya ta tabbata a gare Shi akan dacewa dayake bamu da kuma ni'imominSa, kuma ina shaida cewa babu abin bauta da gaskiya sai Allah ina mai girmamawa ga sha'aninSa, kuma ina shaida cewa Muhammad bawanSa ne kuma manonSa ne, yabon Allah ya tabbata a gare shi da iyalan gidansa da sahabbansa.

Bayan haka, yaku Musulmi:

Annabinmu Muhammad -tsira da aminci su tabbata a gare shi- mutum ne daga cikin mutane, yana rashin lafiya kuma yana jin yunwa, yana samun bakin ciki kuma yana bacci, bayada wani abu daga cikin abinda Allah Ya kadaita dashi na ayukkan halitta da hakkin bauta, shi Manzo ne wanda yake isar sakon UbangijinSa, Allah Mai girma da daukaka Ya ce:

﴿قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَىٰ إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُمُ إِلَهٌ وَاحِدٌ﴾

﴿فَمَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا﴾

((Kace ni mutum ne kamar ku, ana yi mani wahayi cewa lallai abin bautarku Shine abin bauta Daya, duk wanda yake kaunar haduwa da Ubangijinsa, to, yayi aiki mai kyau kuma kada ya hada Allah da wani a cikin bauta)). (Al-kahaf: 110).

Ba'a daga shi saman matsayinsa, kuma ba'a rage masa matsayinsa, biyayya gare shi da bin umurninsa wajibi ne, mai littaffin "Fathul majid" ya ce: (Son Annabi -sira da aminci su tabbata a gare shi- yana samuwa ne da girmama umurninsa, da haninsa, da kuma bin shiriyarsa, da bin sunnarsa).

Kuma da yi masa biyayya ne rahma take sauka kuma alkhairai suke zuwa wani na bin wani.

﴿وَاطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ﴾

((kuma kubi Allah da Manzo domin ku samu Rahma)). (Aali-Imraan: 132).

Kuma son shi ta hanyar yi masa biyayya abin gabatarwa ne akan soyayyar da da mahaifi, Annabi -tsira da aminci su tabbata a gare shi- ya ce:

«Dayanku baya imani face sai na kasance mafi soyuwa a gare shi akan dansa da mahaifinsa da mutane baki daya». [Bukhari da Muslim suka

ruwaito shi]. Kuma da yin biyayya a gare shi ne rayuwa take daɗi kuma kowa yake samun natsuwa, Allah Madaukaki Ya ce:

﴿مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّن ذَكَرٍ أَوْ أُنثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيٰوةً طَيِّبَةً

وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُم بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾

((Duk wanda yayi aiki na kwarai daga cikin maza ko mata, zaMu rayar dashi rayuwa mai daɗi, kuma zamu saka masu da mafi kyawun abinda suka kasance suna aikatawa)). (An-nahli: 97).

Kuma samun cin nasara ga bawa a gidan duniya da lahira yana rataye ne da rikon da yayi da shiriyarsa, kuma ana samun izza ne gwar-gwadon biyayya a gare shi, kuma cin nasara yana a cikin bibiyar gurabensa.

Sa'annan kusani cewa lallai Allah Ya umurceku da yin salati da sallama ga AnnabinSa ...

SALLAH

SHA'ANIN SALLAH A MUSULUNCI¹

Godiya ta tabbata ga Allah, Mabuwayi Gagarrar, wanda Ya daukaka daga tunani da gani riske Shi, ina gode masa Madaukaki godewar data dace da ni'imominSa mafiya girma, kuma ina maSa godiya, godiya mai janyo kari ga dukkan wata ni'ima.

Kuma ina shaidawa babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, Shi kadai yake baShi da abokin tarayya, Makadaici, Mai tankwara bayi.

Kuma ina shaidawa Annabinmu Muhammad bawanSa ne kuma manzonSa ne, wanda aka fifitashi da mafi darajar manzanci, kuma da dalilai mafiya fitowa fili, ya zo yana mai bayyanar da al'amari, kuma yana mai kankan da kai ga Allah, kuma yana mai ceto ga al-ummarsa, Allah yayi karin yabo gare shi da iyalansa da sahabbansa ma'abota dagewa wajen biyayya ga Allah da zage damtse, da wanda yabi tafarkinsu har zuwa ranar makoma da matafiya.

Bayan haka:

To kuji tsoran Allah - yā ku bayin Allah- ku bauta maSa haƙiƙanin bauta maSa, ku tsarkake zance da aiki dominSa.

Yā ku Musulmai:

Haƙiƙa Allah ya shar'anta mana daga cikin shari'o'i, mafi karancin yawa wajen aiki, kuma mafi saukinta a aiwatarwa, kuma mafi girmanta a lada, kuma ya tsaida musulunci kan ginshikai da madogarai wadanda idan suka samu matsala ginin zai ruguje, kuma musulunci zai tafi.

Kuma sallah -yā ku bayin Allah- itace rukuni na biyu daga wadancan ginshikai da rukunnan, itace madogarar musulunci wanda yake tsayuwa kanta, tana daukaka gininsa, kuma tana tsaida bangarorinsa.

An umarci Annabawa da Manzanni da ita, Allah Mai buwaya da daukaka yacema Annabi Musa -aminci ya tabbata a gare shi:-

﴿إِنِّي أَنَا اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدْنِي وَأَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي﴾

((Lallai, Ni Ni ne Allah, Bābu abin bautawa da gaskia face Ni. Sai ka bauta maNi, kuma ka tsayar da sallah dōmin tuna Ni)) [Daha: 14].

¹ An gabatar da ita ne ranar Juma'a, shā biyu ga watan shawwāl, shekara ta dubu daya da dari hudu da shā tara na hijira, a masallacin Annabi.

kuma Annabi Ibrahim -Aminci ya tabbata a gare shi- ya roki Ubangijinsa da fadinsa cewa:

﴿رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلَاةِ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي﴾

((Ya Ubangiji ka sanyani mai tsaida sallah, da kuma zuriya ta)) [Ibrahim: 40],

Kuma Allah ya yabi Annabi Isma'il -aminci ya tabbata a gare shi- sai yace:

﴿وَكَانَ يَأْمُرُ أَهْلَهُ بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ وَكَانَ عِنْدَ رَبِّهِ مَرْضِيًّا﴾

((Kuma yā kasance yanā umurtar iyalansa da sallah da zakka, kuma yā kasance yardajje ne a wurin Ubangijinsa)) [Maryam: 55],

Kuma Annabi Isa -Aminci ya tabbata a gare shi- ya lissafa matsayin daraja gare shi, sai yace:

﴿وَأَوْصَانِي بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ مَا دُمْتُ حَيًّا﴾

((Kuma ya min wasicci da sallah da zakkah matukar ina raye)) [Maryam: 31],

Kuma Allah madaukaki ya Umarci Annabinmu muhammad -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- da ita; sai yace:

﴿أَقِمِ الصَّلَاةَ لِذُلُوكِ الشَّمْسِ إِلَى عَسَقِ اللَّيْلِ﴾

((Ka tsaida sallah daga gushewa rana, zuwa fuskantowar duhun dare)) [Al-isra` : 78],

Kuma ita tana daga wasiyyar bayin Allah na gari ga 'ya'yansu:

﴿يَبْنَئِي أَقِيمِ الصَّلَاةَ وَأْمُرْ بِالْمَعْرُوفِ وَأَنْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ﴾

((Ya kai dāna ka tsaida sallah, kuma kayi umarni da kyakykyawa, kuma kayi hani daga mummuna)) [Luḳman: 17],

Kuma Allah Mai tsarki ya umurci dukkan muminai da ita; sai yace:

﴿وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَارْكَعُوا مَعَ الرَّاكِعِينَ﴾

((Kuma ku tsayar da sallah; kuma ku bāyar da zakkah; kuma ku yi rukū'i tāre da māsu yin rukū'i)) [Al-baḳarah: 43].

Ita ce tsayuwar addini da kuma madogararsa, wanda ya tsaida ita ya tsaida addininsa, wanda ya tozarta ta ya rushe addininsa, itace hujjar imani da kuma alamar dai-daituwa, kuma farkon abinda Allah ya wajabta shi daga cikin ayukkan bauta bayyanannu, Kuma farkon abinda za'ayiwa bawa hisabi kansa

ranar tashin Alkiyama, kuma karshen abinda za'a rasa shi na Addini, kuma karshen abinda Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- yayi wasicci dashi ga al-ummarsa, Ubangijinku ya farlanta ta daga saman sammai bakwai ba tare da wani a tsakani ba.

Ibada ce wacce wakilci baya yiwuwa a cikinta ta a kowane hali, don wani bazai yi sallah madadin wani ba, bisa uziri ne ko ba bisa uziri ba.

Allah da kansa ya dauki nauyin bayanin wajabcinta, ta hanyar zantawa da manzonSa -yabo da amincin Allah su tabbata a gareshi- a daren Mi'iraji, kuma girmamawarSa -madaukaki- gareta acikin littafinsa yana sama da dukkan ibadu, abin gwamawar shaidawa guda biyu ce, Allah ya kebance ta da ambato a wasu lokuta, wasu lokutan kuma ya gwamata da zakkah, kuma Ya buɗe ayukka na gari da ita kuma Ya rufe da ita, Allah ya ambace ta acikin littafinSa a kebance bayan gamewa:

﴿أَتْلُ مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ وَأَقِمِ الصَّلَاةَ﴾

((Ka karanta abin da akayi wahayi agareka na Littafi, kuma ka tsaida sallah)) [Al-ankabuut: 45].

A cikin ta ne girman Mahalicci da kaskancin halitta yake bayyana, abin tãnadi ce domin kauda tsoro, kuma garkuwa ce daga abokan gãba, natsuwa ce da hutu, tana kara natsuwa da yarda ga zuciya, da ita ce ayukka da maganganu suke gyaruwa, tsayuwarta girmamawa ne, ruku'inta miƙa wuya ne, suddarta kan-kan da kai ne, Annabi -yabo da aminci su tabbata a gare shi- ya ce:

«**Sallah haske ce**»

(Muslim ya ruwaito shi),

Haske ce cikin zukata da idanuwa, tana gusar da duhun karkata da bata, tana jefa shiriya da gaskiya cikin zuciya, tana haskake duhun kabari, goshi yana kyal-kyali na haske domin ta ranar tashin Alkiyama.

tana shafe munanan laifuka, kuma tana daga darajoji, Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- yana cewa:

«**Babu wani mutum musulmi da lokacin Sallar farilla zai riske shi, sai ya kyautata alwalarta, da khushu'inta, da ruku'inta, face sai ta kasance kaffara ce ga abin da ya gabace ta na zunubbai, matuƙar dai bai aikata alƙabira -babban laifi- ba, kuma wannan haka zai ta gudana duk tsawon zamani**»

(Muslim ya ruwaito shi).

A cikinta akwai miƙa wuya da addu'a, da ƙan-ƙan da kai da gānawa, da kusantar Allah Mai rahama; Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- yana cewa:

«**Mafi kusancin da bawa yake kasancewa ga Ubangijinsa, shine yayin da yake sujjada**»

(Muslim ya ruwaito shi).

Gabatar da ita a lokutanta aiki ne abin so ga Allah Mai lissafi; Ibnu mas'ud -Allah ya yarda dashi- ya ce:

«Na tambayi manzon Allah -yabo da amincin Allah su tabbata a gareshi- : Wane ayukka ne sukafi soyuwa zuwa ga Allah? Yace: **Yin sallah kan lokacinta**, sai nace sai wane abu?, Yace: **Biyayya ga iyaye**, sai nace sai wane abu?, Yace: **Jihadi domin tafarkin Allah**».

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi).

Tana jawo farin ciki da murna ranar sakamako; Ibnu mas'ud -Allah ya yarda dashi- yana cewa:

«Duk wanda zai faranta masa rai ya hadu da Allah a gobe yana musulmi; to ya kiyaye waƙannan sallolin yayinda ake kiransu, domin lallai Allah ya shar'antama Annabinku sunnonin shiriya, kuma su suna daga cikin sunnonin shiriya»

(Muslim ya ruwaito shi).

Raya masallatai don gabatar da ita shine abin gabatarwa kafin sauran ayukka a wurin ma'abota azama idan suka sauka a garuruwa:

﴿وَأَذِّبْ رَفَعُ إِبْرَاهِيمَ الْقَوَاعِدَ مِنَ الْبَيْتِ وَإِسْمَاعِيلَ﴾

((kuma ka ambaci, yayinda Annabi ibrahim yake daga ginshikan dāki - na Allah- tare da Annabi Isma'il)) [Al-baƙarah: 127],

Farkon gabatowar Annabinmu muhammad -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- garin Madinah yana mai hijira, ya fara gina masallacinsa.

Yā ku Musulmai:

Mutum mai raunin halitta ne, mai saurin tsoro da kāsa hakuri ne, mai yawan kusa-kurai da zunubbai ne, yana tafiya cikin wannan rayuwa tsakiyar radādi da wahalhalu:

﴿لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي كَبَدٍ﴾

((Lallai ne, haƙiƙa Mun halicci mutum cikin wahala)) [Al-balad: 4].

A cikin sallah akwai sauƙaƙar al-amura, da yalwatuwar ƙiraza, da

gushewar dumuwoyi, da tafiyar da bakin ciki, da kuma taimakawa kan al-amuran rayuwa, da biyan bukату, abubuwan farin ciki nawa aka samu da ita, da nau'ukan alkairai, da albarkoki masu girma?!, Allah Mai tsarki ya ce:

﴿وَأَسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ﴾

((Kuma ku nemi taimako da yin hakuri da kuma sallah)) [Al-bakarrah: 45],

kuma «Manzon Allah -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya kasance idan wani al-amari ya tsananta gare shi-kuma ya shiga cikin wani tsanani-; sai yayi sallah»

(Ahmad ya ruwaito shi).

Sallah kârin kârfi ce ga musulmi cikin jarabawarsa, tana kwadaitar dashi yin hakuri da yin juriya, tana kârfafa azamarsa, tana jurar da zuciyarsa, kuma tana hutar da tunâninsa da jikinsa daga wahal-halun rayuwa, da jin-jikin nema, Annabi -yabo da aminci su tabbata a gare shi- yana cewa:

«**Ka nema mana hutu acikin sallah, yâ kai Bilal!**»

(Ahmad ya ruwaito shi).

Kuma ta kasance sanyi idonsa ne -yabo da aminci su tabbata a gare shi-, kuma yayinda Allah ya nufi ya jarabci Nana Maryamu wanda ta keke kanta don bauta da wani yaro, ba tare da wani miji ba, ya umurce ta ta fuskanci sallah; don sassauta tsananin wannan jarabawar:

﴿يَمْرِيْمُ أَقْنِي لِرَبِّكِ وَاسْجُدِي وَارْكَعِي مَعَ الرَّاكِعِيْنَ﴾

((Yâ ke Maryamu! Ki yi kankan da kai ga Ubangijinki, kuma ki yi sujada, kuma ki yi rukû'i târe da mâsu rukû'i)) [Aali-Imran: 43].

Sallah tana jawo arziki kuma tana yalwata samu, Allah Madaukaki ya ce:

﴿وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا لَا نَسْأَلُكَ رِزْقًا نَحْنُ نَرْزُقُكَ﴾

((kuma ka umurci iyalanka da yin sallah kuma ka daure kanta, baMa tambayarka wani arziki mu muke azurtaka)) [Daha: 132],

Ibnu Katheer -Allah ya jikansa- ya ce:

«Idan ka tsaida sallah arziki zai zo maka ta inda baka tsammani».

Itace masaukar rahama, da kuma karbar addu'a, Allah Mai tsarki ya ce:

﴿فَنَادَتْهُ الْمَلٰٓئِكَةُ وَهُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي فِي الْمِحْرَابِ﴾

﴿أَنَّ اللَّهَ يُبَشِّرُكَ بِحَيِّ مُصَدِّقًا بِكَلِمَةٍ مِنَ اللَّهِ وَسَيِّدًا وَحَصُورًا وَنَبِيًّا مِنَ الصَّالِحِينَ﴾

((Sai mal'iku suka kirāye shi, alhāli kuwa shī yanā tsaye yana sallah a cikin masallāci. cewa, "Lallai ne Allah yana maka bushāra da Yahaya, mai gaskatāwa ne ga wata kalma daga Allah, kuma jāgora ne, kuma tsarkakakke ne, kuma Annabi ne daga cikin managarta)) [Aali-Imran: 39].

Yā ku Musulmai:

Siffofin muminaī māsu rabauta suna farawa ne da sallah, cancantar gādon Aljannar firdausi yana tabbatuwa ne da kiyaye ta, dawwamuwa akanta shine farkon siffofin wadanda ake karramawa daga cikin 'yan Aljanna, kuma kula da ita shine cikamakin siffofinsu.

Allah ya tattara dukkan alkairi cikin sallah da zance mafi tsari, da kuma mafi takaitar lafazi, sai yace:

﴿إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ﴾

((Lallai sallah tana hani ga alfahasha da mummunan aiki)) [Al-ankaboot: 45].

Dauḡar alfasha da mummunan aiki bāsā wanzuwa tare da sallah; tana tsafata halaye da ḡabi'u, kuma tana yin shamaki tsakaninta da karkacewa, cikinta akwai ayukka na abin godiya da kuma ḡabi'u na karamci, ga mai yin ta kuma akwai rayuwa abar godewa, tā tattara nau'ukan fa'idodi, da kuma kalolin abubuwan amfani, da kuma kala-kalan falala.

Yā ku musulmai:

Lallai na daga cikin mafi girman masifofi da mafi munin aibobi: Barin sallah da sakaci da ita, ba wanda zai barta sai wanda uḡubarsa ta girmama asararsa ta tsawaita da nadamarsa, mai musunta wajibtinta kuma: Mai juya baya ne daga Allah, ya fice da kewayen musulunci, An haramta masa gādon Aljannar firdausi da karramawa a cikin aljannoni na ni'ima, makomarsa itace wutar Sakar -mai kuna-, me ya sanar dakai wā cece wutar sakar?!

Kuma duk wanda bai kasance daga cikin ma'abota sujada ga Allah shi kaḡai abin bauta, Allah zai ḡonashi da wuta; Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata agare shi- yana cewa:

«**Lallai wuta tana cinye komai daga jikin dan Adam; sai dai gurbin sujada**»,

Kuma wanda yabo da aminci sun tabbata a gare shi yana cewa:

«**Tsakanin mutum da Shirka da Kafirci: Shine barin Sallah**»

(Muslim ya ruwaito shi),

Shehin musulunci -Allah ya jikansa- yace:

«Kuma mutum bāligi idan yaƙi yin sallah guda ɗaya daga cikin salloli biyar; Lallai za'a nemi ya tuba, idan ya tuba shikenan, idan ba haka ba kuma za'a kasheshi»,

Ibnul Qayyim -Allah ya jikansa- ya ce:

«Musulmai basa sabani cewa barin sallar farilla da gangan yana daga mafi girman zunubbai, da kuma mafi girman laifuka, kuma laifinsa a wurin Allah yafi girma sama da laifin kashe rai da kwace dukiyoyi, da kuma laifin zina da sata da shan giya, kuma lallai shi yana tinkarar ukubar Allah da fushinSa da t̄abarwarSa a duniya da lahira»,

Babu wanda zai bar sallah face sai ya taɓe, kuma bazai yi ta ba face sai ya rabauta ya ci nasara.

Ina neman tsarin Allah daga shaidan jefaffe

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا ارْكَعُوا وَاسْجُدُوا وَعْبُدُوا رَبَّكُمْ

وَأَفْعَلُوا الْخَيْرَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾

((Yā kū wadanda suka yi ĩmāni! Ku yi rukū'i, kuma ku yi sujada, kuma ku bautama Ubangijinku, kuma ku aikata alhēri, tsammāninku, ku sami babban rabo)) [Al-hajj: 77].

Allah ya min albarka tare daku a cikin Alkur'ani mai girma...

HUDUBA TA BIYU

Godiya ta tabbata ga Allah wanda Ya daukaka daga makamanta da kishiyoyi, wanda Ya tsarkaka daga mata da 'ya'ya, Ina gode maSa - Madaukaki- a kan ni'imominSa masu yawa.

Kuma ina shaidawa babu abin bautawa da gaskiya sai Allah Shi kadai baShida abokin tarayya, shaidar da ta kubuta daga dattin shirka da bata.

Kuma ina shaidawa cewa Annabinmu muhammad bawanSa ne manzonSa ne, Annabi na musamman kuma Manzo zābaḅḅe, wanda aka aiko shi da rahama da shiriya, Allah yayi daḅin yabo a gare shi da kuma iyalansa da sahabbansa jagororin shiriya kuma hasken duhun dare.

Bayan haka, yā ku musulmai:

Allah Ya umurci dukkan muminai da sallar jam'i, sai Yace:

﴿وَأَقِمُوا الصَّلَاةَ وَعَاتُوا الزَّكَاةَ وَارْكَعُوا مَعَ الرَّاكِعِينَ﴾

((Kuma ku tsayar da sallah; kuma ku bāyar da zakkah; kuma ku yi rukū'i tāre da māsu yin rukū'i)) [Al-baḅarah: 43].

Kuma Allah Mai tsarki Ya umurci muminai masu jihadi da ita, koda suna fuskantar abokan gāba ne, kuma Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- bai yi uziri wajen rashin halartar sallar jam'i ba, ga makaho wanda baya gani wanda kuma bashida ḅan jagora da yake tare da shi wajen tafiya.

Da sallar jam'i ne jahili zai koya, kuma rafkananne zai faḅaka, da ita ce musulmai zasuyi taimake-keniya wajen son Allah da bautarSa da kan-kan da kai gare Shi da karaya a gabanSa, sai zukatansu su samu natsuwa, kuma sahunsu ya haḅu, Abu Huraira -Allah ya yarda dashi- yana cewa:

«Ace kunnuwan ḅan Adam sun cika da narkakkiyar dalma, yafi alheri gare shi da ace ya saurari: Hayya Alas salāh, Hayya Alal falāh; amma bai Amsa masa ba»,

Ibnul Qayyim -Allah ya jifansa- ya ce:

«Dabi'u guda shida cikin sallah, suna daga alamomin munafurci: kasala yayin tashi zuwa gareta, da yin riya ga mutane waje aikata ta, da jinkirta ta, da duddungura ta, da karancin Ambaton Allah Madaukaki acikinta, da rashin halartar jam'in ta».

Ya ku Musulmai:

Yana daga karamcin Allah; yadda lallai Ya ruɓunya lada ga wanda ya kiyaye sallar jam'i a cikin masallatai;

Domin «**duk wanda yayi sallar isha'i cikin jam'i, to kamar yayi tsayuwar rabin dare ne, wanda kuma yayi sallar asubahi cikin jam'i, to kamar ya sallaci dukkan dare ne**»,

kuma «**duk wanda yayi sammako zuwa masallaci ko kuma yayi yammaci, Allah zai tanadar masa wani masauki a aljanna, duk sammako da yayi ko yayi yammaci**».

Cika alwala a lokutan da take da wahala, da yawan tãku zuwa masallatai, da kuma jiran sallah bayan sallah, dãko ne da Allah ke shafe kusakurai dashi kuma yake daga darajoji dashi, duk wanda yayi alwala ya cika alwalar, sannan ya taka zuwa sallar farilla, sai ya sallaceta tare da jama'a; za'a gafarta masa zunubbansa, kuma wanda yayi alwala ya kyautata alwalarsa, sannan ya fita zuwa masallaci ba abinda ya fitar dashi face sallah, bazai tãka wani tãku ba, face sai an daga masa daraja dashi, an kuma kankare masa laifi dashi, idan yayi sallah Malã'iku bazãsu gushe ba, suna masa addua matuƙar yana wurin da yayi sallah, kuma duk tãku da zãkayi zuwa sallah yana matsayin sadaka ne.

Wadannan falaloli da wasunsu anyi alƙawarinsu ne ga wanda ya tsaida sallah tare da musulmai, don haka ka godema Allah Madaukaki daya shiryar dakai ga abubuwan falala, ya keɓance ka daga cikin halittunsa da ababen godiya.

Yã ku bayin Allah:

Uba mai tausasawa ga 'ya'yansa na haƙiƙa, kuma mai jin kai ga iyalansa na gaske: Shine wanda yake taimaka masu kan tsaida sallah; kada ka fita daga gidanka don yin sallah, face 'ya'yanka suna gabanka da damanka da hagunka da gefenka, suna rige-rige agabanka zuwa dãkunan Allah da kuma wurin sassaukar da rahamarSa.

To kuji tsoron Allah cikin Addininku gaba daya, da kuma cikin sallarku a keɓe; domin lamarinta yana da girma, kuma sha'aninta babba ne, kuzo yinta kuna mãsu kwadayi, kuma ga umurnin Ubangijinsu masu biyayya.

sannan ku sani cewa, lallai Allah Ya umurceku da yin salãti da sallama ga AnnabinSa...

MATSAYIN SALLAH A CIKIN ADDINI¹

Dukkan godiya sun tabbata ga Allah, muna gode maSa, kuma muna neman taimakonSa, kuma muna neman gafararSa, kuma muna neman tsarin Allah daga sharrukan kawunanmu da zunubban ayukkanmu, wanda Allah Ya shiryar dashi babu mai ɓatar dashi, kuma wanda Ya ɓatar babu mai shiryar dashi, kuma ina shaidawa babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, Shi kaɗai baShida abokin tarayya, kuma ina shaidawa Annabi Muhammad bawanSa ne kuma ManzonSa ne, yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi da iyalansa da kuma sahabbansa, kuma yayi daɗin aminci mai yawa.

Bayan haka:

To kuji tsoron Allah -yā ku bayin Allah- haƙiƙanin tsoro; tsoron Allah shine mafi kyan abinda kuka bayyanar, kuma mafi karamcin abinda kuka ɓoye

Yā ku Musulmai:

Mafi girman ayukka a wajen Allah: KadaitāShi da bauta, kuma wani bāwa bai kusanceShi da kwatankwacin Haka ba, kuma mafificiyar biyayya bayan tauhidi: Rukuni na biyu daga musulunci, cikinsa akwai ambaton Allah da girmamawa da fankan da kai da miƙa wuya, Allah ya kirashi da suna imani; sai yace:

﴿وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضِيعَ إِيمَانَكُمْ﴾

((kuma Allah bai kasance mai bata imaninku ba)) [Al-baƙarah: 143].

Itace ginshikin musulunci, kuma farkon siffar māsu tsoron Allah a littafin Allah bayan imani da gaibu, kuma sanyin idon Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi-, kuma ya kasance yana aika māsu da'awarsa da ita zuwa birane, wanda yabo da aminci sun tabbata a gare shi ya ce ma mu'āzu -Allah ya yarda dashi-:

«Don haka ya kasance farkon abinda zaka kirasu zuwa gare shi: Bautar Allah Mai Buwaya da daukaka; idan suka san Allah, to ka basu labarin cewa Allah ya farlanta salloli biyar akansu cikin wuninsu da

¹ An gabatar da ita ne ranar juma'a, Ashirin da bakwai ga watan Jumadal ula, shekara ta dubu ɗaya, da ɗari huɗu, da talatin da biyar bayan hijira, A masallaci Annabi.

darensu»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi),

kuma Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya kasance farkon abinda yake shardantawa bayan tauhidi shine tsaida sallah; saboda itace jagorar ibādu na jiki, kuma wasiyyarsa ga al-ummarsa a karshen rayuwarsa:

«ku kiyaye sallah! ku kiyaye sallah! Ku da abinda dāmaku ta mallaka (bāyi)!»

(Ahmad ya ruwaito shi).

Duk wanda ya cikāta ya kasance ya tsayar da addininsa, wanda kuma ya tozarta ta ya kasance ga waninta yafi tozartawa, ita aminci ce ga wanda ya kasance mushiriki ne sannan ya musulunta:

﴿فَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ فَخَلُّوا سَبِيلَهُمْ﴾

((Ammā idan sun tuba kuma suka tsayar da sallah kuma suka bada zakka to ku fita daga hanyarsu)) [At-taubah: 5],

kuma kāriya ce ga jinannaki da kuma dukiyoyi, Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya ce:

«An umurce ni da in yāki mutane har sai sun shaida cewa babu abin bautawa da gaskiya sai Allah kuma cewa Muhammadu Manzon Allah ne, kuma su tsaida sallah, kuma su bayar da zakkah; idan suka aikata haka sun tsare jinannakinsu da dukiyoyinsu daga gareni, sai dai bisa hakkin musulunci, kuma hisabinsu yana ga Allah»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi),

Kuma tana wajabta 'yan'uwantaka cikin Addini:

﴿فَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ فَاجْزُواكُمْ فِي الَّذِيْنَ﴾

((Sa'an nan idan sun tuba kuma suka tsayar da sallah kuma suka bada zakka to 'yan'uwanku ne a cikin addini)) [At-taubah: 11].

kuma saboda girman matsayinta ne da kuma banbantarta da sauran ayukka: Allah ya wajabta ta akan AnanbawanSa da ManzanninSa, sai yayi wahayi ga Annabi Ibrahima da Ishaqa, da Yakuba da su tsaidāta, sai yace:

﴿وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِمْ فِعْلَ الْخَيْرَاتِ وَإِقَامَ الصَّلَاةَ وَإِيتَاءَ الزَّكَاةَ﴾

((Kuma munyi wahayi zuwa garesu na aikata alkhairai da kuma tsaida sallah da kuma bāda zakkah)) [A-anbiya` : 73],

kuma Annabi Ibrahim -aminci ya tabbata a gare shi- ya roki Ubangijinsa

akan zuriyarsa ta kasance cikin māsu tsaida sallah, kuma Allah Ya yabi Annabi Isma'il -aminci ya tabbata a gare shi- saboda bāta muhimmanci da yayi: sai yace:

﴿وَكَانَ يَأْمُرُ أَهْلَهُ بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ وَكَانَ عِنْدَ رَبِّهِ مَرْضِيًّا﴾

((Kuma yā kasance yanā umurtar iyānlansa da sallah da zakkah, kuma yā kasance yardajje ne a wurin Ubangijinsa)) [Maryam: 55].

Kuma farkon abinda Allah ya farlantama Annabi Musa bayan kadaitaShi: Tsaida sallah, sai yayi masa maganarsu bā tāre da tsani ba:

﴿إِنِّي أَنَا اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدْنِي وَأَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي﴾

((Lallai, Nī Nine Allah, Bābu abin bautawa da gaskiya fāce Ni, sai ka bauta Mani, kuma ka tsayar da sallah dōmin tuna Ni)) [Daha: 14].

Kuma da haka ne Allah yayi wahayi ga Annabi Musa da Hāruna -aminci ya tabbata a garesu- su umurci mutanensu da ita:

﴿وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ وَأَخِيهِ أَنْ تَبَوَّءَا لِقَوْمِكُمَا بِمِصْرَ بُيُوتًا

وَأَجْعَلُوا بُيُوتَكُمْ قِبْلَةً وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ﴾

((Kuma Muka yi wahayi zuwa ga Mūsā da dān'uwansa, cēwa: Ku zaunar da mutānenku a Misra a cikin wasu gidāje, kuma ku sanya gidājenku su fuskanci Alkibla, kuma ku tsayar da sallah)) [Yunus: 87].

Kuma Annabi Zakariyya -aminci ya tabbata a gare shi- ya kasance mai dawwama ne akanta:

﴿فَنَادَتْهُ الْمَلَائِكَةُ وَهُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي فِي الْمِحْرَابِ﴾

((Sai mal'ā'iku suka kirāyeshi alhāli shi yanā tsaye yanā sallah cikin masallāci)) [Aali-Imran: 39],

Annabi Dāwuda -aminci ya tabbata a gare shi- ya kasance mai son sallah ne, don haka yana tsayuwa kashi daya bisa uku na darensa da ita, yayinda mutanen Annabi Shu'aibu suka ga Annabinsu yana kiransu zuwa ga kadaita Allah kuma yana girmama sallah; sai suka ce masa:

﴿أَصَلُّوْنَا تَأْمُرُكَ أَنْ نَتْرُكَ مَا يَعْبُدُ ءَابَاؤُنَا أَوْ أَنْ نَفْعَلَ فِي أَمْوَالِنَا مَا نَشَاءُ﴾

((Shin sallarka ce take umurtarka da cewa mu bar abinda iyayenmu suke bautawa, ko kuma cewa kada mu aikata abinda muka ga dama cikin dukiyoyinmu)) [Hud: 87].

Kuma Annabi Isa -aminci ya tabbata a gare shi- yayi magana kanta cikin zanin goyo:

﴿وَأَوْصِنِي بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ مَا دُمْتُ حَيًّا﴾

((Kuma yayi min wasicci da sallah da zakkah matukar ina raye)) [Maryam: 31],

kuma Allah Ya yabi Annabawa -aminci ya tabbata a garesu; sai ya ce:

﴿إِذَا تَنَاطَلْتُمْ عَلَيْهِمْ آيَاتِ الرَّحْمَنِ خَرُّوا سُجَّدًا وَبُكِيًّا﴾

((Idan aka karanta musu āyoyin Allah Mai rahama sai su fādi suna māsū suja suna māsū kuka)) [Maryam: 58],

kuma an riki alƙawari kan banu isra'ila da su gabatar da ita:

﴿وَلَقَدْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَبَعَثْنَا مِنْهُمُ اثْنَيْ عَشَرَ نَقِيبًا﴾

﴿وَقَالَ اللَّهُ إِنِّي مَعَكُمْ لَئِنْ أَقَمْتُمُ الصَّلَاةَ﴾

((Kuma lallai haƙiƙa Allah Ya riki alƙawarin banu isra'ila kuma muka tāyarda jagorori guda shā biyu daga cikinsu, kuma Allah yace: Lallai ni ina tāre daku, idan lallai kuka tsayar da sallah)) [Al-ma'idah: 12].

Kuma Lukmana yayi wasicci da ita ga dānsa; sai yace:

﴿يَبْنَئِي أَقِمِ الصَّلَاةَ﴾

((Yā kai dāna ka tsaida sallah)) [Lukman: 17],

kuma Allah -tsarki ya tabbata a gare Shi- Ya umurci al-ummu gabāninmu; sai yace:

﴿وَمَا أَمْرًا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ﴾

((Kuma ba'a umurce su ba sai da cewa su bautama Allah, suna māsū tsarkake Addini gare Shi, suna māsū kaucema bata, kuma su tsaida sallah)) [Al-bayyinah: 5],

kuma Allah Madaukaki Ya umarci Annabinmu muhammad -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- da ita; sai yace:

﴿وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفِي النَّهَارِ وَزُلْفًا مِنَ اللَّيْلِ﴾

((Kuma ka tsaida sallah a gefe biyu na wuni, da kuma farko awannin dare)) [Hud: 114],

kuma Ya faɗama wannan al-ummar:

﴿وَأَقِمُوا الصَّلَاةَ﴾

((Kuma ku tsaida sallah)) [Al-ba'arah: 43].

An umarce mu da ita a yayin tsoro da aminci, da tafiya da zaman gida, da lafiya da rashin lafiya, nauyinta bai sauka daga kan bāligi mai hankali a kowane hali, sai dai mai hailsa da jinin haihuwa, kuma ana umurtar yaro da yinta yana dan shekara bakwai, kuma ana dukan wanda yakai shekara goma akanta, kuma wanda yabo da amincin Allah suka tabbata a gare shi ya kasance

«Yana kyāmatar yin bacci kāfin isha'i, -saboda kada yayi bacci bai yita ba, -kuma yana kyāmatar hira a bayanta -saboda kada rashin bacci ya nauyayar kanta-»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi),

kuma Allah Ya yabi bāyinSa muminaid da wasu siffofi daYa budē su da sallah:

﴿قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ * الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَشِعُونَ﴾

((Hakika, Mūminai sun rabauta *

Wadanda suke a cikin sallarsu māsu kankan da kai ne)) [Al-mu`minuun: 1-2],

Kuma ya rufe ta da sallah:

﴿وَالَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ﴾

((Kuma da wadanda suke, sū a kan sallōlinsu māsu kiyayewa ne)) [Al-mu`minuun: 9],

itace mafi soyuwar ayukka ga Allah,

An tambayi Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- «wane aiki ne ya fi soyuwa zuwa ga Allah? Sai yace: **Yin sallah a kan lokacinta.** Sai aka ce: Sai kuma me? Sai yace: **Yin biyayya ga iyaye**»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi),

Ibnu Hajar -Allah ya jikansa- ya ce:

«Yin hakuri kan kiyaye salloli da gabatar da su a kan lokutansu, da kiyaye biyayya ga iyaye, al'amari ne tabbatacce me mai-maituwa a koda yausha, babu mai hakuri kan kula da al'amarin Allah cikinsa sai ma'abota gaskiya».

Allah ya wāre ta daga tsakanin ibādu ta hanyar farlanta ta daga sama,

kuma yayi magana da Annabinmu muhammad -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- kanta kai tsaye ba wani a tsakiya, kuma ita biyar ce a lissafi, amma hamsin ce a lāda, ba'a karbarta sai da tsarkin jiki da tufafi da wuri, kuma an hana mostawa da ci da magana cikinta, ba'a samun haka cikin wasu ibādu na daban, tunda dai bawa yana gānāwa ne da Ubangiji Mai girma, bazai gwama ganawar Mai girma da waninSa ba, kuma Allah yana fuskantar fuskar mai sallah, bāwa yana kasancewa mafi kusanci ga Ubangijinsa a yayinda yake sujada ga Allah.

Gabatar da ita yana daga sabban shiga Aljanna da kallon fuskar Allah mai daraja; wanda yabo da amincin Allah suka tabbata a gare shi:

«Lallai ku zaku ga Ubangijinku kamar yadda kuke ganin wannan watan, baza kuyi cunkoso wajen ganinSa ba, idan zaku iya kada a rinjāyeku kan wata sallah kāfin bullowar rāna, da kuma kāfin faduwarda to kuyi haka»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi),

Ibnu Rajab -Allah ya masa rahama- ya ce:

«Mafi dāukakar abinda ke cikin aljanna shine ganin Allah, mafi darajar abinda ke duniya na ayukka sune waɗannan salloli biyun -watau: Asubah da la'asar-; lallai ana tsammanin shiga aljanna domin kiyayesu tare da ganin Allah cikin Aljannar».

Lādaddakinta māsu girma ne kāfin gabātar da ita; domin alwala tana kankare kusa-kurai,

kuma **«Duk wanda yayi sammako zuwa masallaci ko ya fita da yammaci; Allah zai tādadar masa masauki cikin Aljanna a duk lokacin da yayi sammako ko ya fita da yammaci»**

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi),

kuma duk wani tāku da zaka tāka shi zuwa sallah lada guda ne, kuma zai daga maka daraja a wurin Allah, dayan kuma yana kawar maka zunubi guda, wanda ya shiga masallaci malā'iku zasuyi masa Addu'a suna cewa:

«Allah ka gafarta masa, Allah kayi masa rahama; matufar bai yi kari ba»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi),

tāre da addu'ar malā'iku ga mai dākonta za'a rubuta cewa yana cikin sallah matufar yana jiran sallah, a cikin tsakiyar sallah yana bijirowa ga kyautattukan gāfara;

«Duk wanda faɗin āmeen dīnsa ta dāce da faɗin āmeen dīn

malā'iku; an gafarta masa abinda ya gabata na zunubinsa»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi).

Kuma wani zikiri bayan gabatar da ita yana kankare laifuka; duk wanda yayi tasbihin Allah ya gode maSa sau talātin da uku, yayi takbirinSa sau talātin da huɗu; an gafar ta masa abinda ya gabāta na zunubinsa, kuma wanda ya rāya masallatan Allah da sallah cikinsu tare da tsoran Allah ya kasance cikin muminai, Allah Mai tsarki ya ce:

﴿إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسْجِدَ اللَّهِ مَنْ ءَامَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ﴾

((Kadai wanda yake rāya masallatan Allah shine wanda yayi imāni da Allah da kuma ranar karshe kuma ya tsaida sallah)) [At-taubah: 18],

kuma **«duk wanda yayi sallar isha'i cikin jam'i, to kamar yayi tsayuwar rabin dare ne, wanda kuma yayi sallar asubahi cikin jam'i, to kamar ya sallaci dukkan dare ne»**,

(Muslim ya ruwaito shi).

koface mai girma ta gafara a cikin kankarin lokaci, Annabi -yabo da aminci Allah su tabbata a gare shi-ya kamanta ta da korama, sai yace:

«Shin baka gani ba ne cewa da akwai wata korama a kofar dayanku yana yin wanka a cikinta, kowace rana sau biyar, shin wani abu zai saura na dauda a jikinsa? Sai sukace babu abinda zai saura na daudarsa, yace: Wannan shine misalin salloli biyar, Allah yana shafe kusa-kurai dasu»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi),

Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- yā ce:

«Babu wani Mutum musulmi da lokacin sallar farilla zai riske shi, sai ya kyautata alwalarta, da khushu'inta, da ruku'inta, face sai ta kasance kaffara ce ga abinda ya gabace ta na zunubbai, matuƙar dai bai aikata alƙabira -babban laifi- ba, kuma wannan haka zai ta gudana a zamani baki ɗaya»

(Muslim ya ruwaito shi).

Amfanunnukanta na duniya basa lissafuwa: Tana jawo jin dādi, tana buɗe kofar arziki, tana sauƙaƙa shi, da kuma kyakykyawan karshe a sanadinta; Allah Mai tsarki ya ce:

﴿وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا لَا تَسْأَلُكَ رِزْقًا نَحْنُ نَرْزُقُكَ وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّقْوَى﴾

((kuma ka umurci iyalanka da yin sallah, kuma ka jure kanta, bama tambayarka wani arziki Mu Muke azurtaka, kuma karshen al-amari yana ga māsu taƙawa)) [Daha: 132],

Tana tunkuɗe sharruka, tana kira zuwa ga dukkan alheri, wanda yabo da amincin Allah suka tabbata a gare shi ya ce:

«wanda yayi sallar asuba to shi yana cikin alƙawarin Allah -watau: kiyayewarSa da kulawarSa-»

(Muslim ya ruwaito shi),

Ibnul Qayyim -Allah ya jifansa- ya ce:

«Kuma sallah tanada tāsiri na ban mamaki wajen tunkuɗe sharrukan duniya, kuma musamman idan aka bāta haƙƙinta na kammaluwa a zāhiri da baḍini, ba'a tunkuɗe sharrukan duniya dana lahira ba, kuma ba'a nemi amfaninsu ba da kwatankwacin sallah», yace: «kuma tanā da tāsiri na ban mamaki wajen kiyaye lafiyar jiki da zuciya da ƙarfinsu, da kuma fitar da gurbātattun sinadarai daga garesu, kuma ba'a jarabci wasu mutum biyu ba da wata annoba ko cuta ko jarrabawa ko wata masifa, face sai rabon mai sallah daga gareta kaɗanne, kuma karshen lamarinsa yāfi aminci».

kuma ba'a dāge wani balā'i da kwatankwacin tauhidin Allah da kuma sallah ba; Allah Ya tseratar da Annabi Yunus -aminci ya tabbata a gare shi- daga cikin babban kifi da sallah:

﴿قَوْلًا أَنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُسْتَجِيبِينَ ﴿١٣٢﴾ لَلَّيْتُ فِي بَطْنِهِ إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ﴾

((To, ba dōmin lallai shi ya kasance daga cikin māsu tasbīhi ba *

Lallai dā ya zauna a cikin cikinsa har ya zuwa rānar da zā a tāyar da su)) [As-saffaat: 143-144].

An jarabci Annabi Dawuda -aminci ya tabbata a gare shi- bai sāmi wani abu ba da zai zabura zuwa gare shi ya haɗa shi da istigfari domin a karɓ tubarsa ba face sallah:

﴿فَأَسْتَغْفِرُ رَبِّيَ، وَخَرَّ رَاكِعًا وَأَنَابَ﴾

((to, sai ya nemi gafarar Ubangijinsa ya sunkuya yana mai ruku'i kuma ya koma ga Allah)) [Saad: 24],

kuma yayinda Allah Ya nufi Ya jarabci Maryam -aminci ya tabbata a gareta- da kasancewar zata haifi wani yaro ba tare da miji ba, Ya umarceta da sallah; domin al`amarin yayi mata sauki:

﴿يَا مَرْيَمُ اقْنُتِي لِرَبِّكِ وَأَسْجُدِي وَأَرْكَبِي مَعَ الرَّاكِعِينَ﴾

((Yâ Maryamu! Ki kankan da kai ga Ubangijinki, kuma ki yi sujada, kuma ki yi rukū'i tāre da māsu rukū'i)) [Aali-Imran: 43],

kuma wanda yabo da aminci ya tabbata a gare shi ya kasance idan wani lamari ya tsananta a gare shi; sai zabura zuwa ga sallah.

kuma ya umarci mumina su nemi taimako da ita a cikin dukkan yanayinsu:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ﴾

((Yâ ku wadānda suka yi īmāni! Ku nēmi taimako da hakuri da kuma sallah. Lallai Allah na tāre da māsu hakuri)) [Al-bakarah: 153].

Yayin himmatuwa da wani al-amari na duniya muna zabura zuwa ga Allah da sallar Istikhāra, yayin sauyawar magudanar duniya muna rābewa ga Allah da sallar kusufi, kuma idan muna cikin farinciki muna sujada ga Allah domin godiya kan abinda ya bayar, kuma Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya kasance kofa mafi girma gareshi ta godiya: itace sallah, ya kasance idan zai yi sallah yakan yi tsayuwa har duga-dugansa su tsatsatsage,

Nana A'isha -Allah ya yarda da ita- ta ce: «Me yasa kake yin haka ya manzon Allah, alhāli an gafarta maka abinda ya gabāta na zunubinka da abinda ya jinkirta?, Yace: **shin bazan so na kasance bawa mai godiya ba**»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi).

Kuma a lahira sallah tana gabatar sauran ayukka, kuma tana kasancewa farkon abinda za'ayiwa bawa hisabi kansa ranar alkiyama, kuma yana daga sanadin kusantar Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- a cikin aljanna: Yawaita sallah,

wani mutum yā zo wurin Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- sai yace: «Ina rokonka abotakarka cikin aljanna, sai yace: **to ka taimaka min a kanka da yawan sujada**»

(Muslim ya ruwaito shi).

kuma mumina suna banbanta da munafukai da sujada; domin idan mumina suka ga Ubangijinsu zāsu fādi suna māsu sujada gare Shi, kuma idan aka kirayi munafukai saboda suyi sujada bazasu iya ba, domin ukuba a garesu; Allah Mai tsarki ya ce:

﴿قَوْمٌ يَكْشِفُ عَنْ سَاقٍ وَيَدْعُونَ إِلَى السُّجُودِ فَلَا يَسْتَبِيعُونَ﴾

((Ranar da zā a yaye kʷabri, kuma a kira su zuwa ga yin sujūda, sai ba zā su iyā ba)) [Al-kalam: 42],

kuma idan musulmi ya shiga wuta saboda wasu zunubbai da ya aikata, wuta bazata shafi guraben sujadarsa ba.

farilla ce mai girma Allah ya sanya ta alāma ce tsakānin kafirci da imani; wanda yabo da aminci sun tabbata a gare shi ya ce:

«**Tsakanin mutum da shirka da kafirci: Barin Sallah**»

(Muslim ya ruwaito shi)

Kuma Allah yā yi alkawarin jahannama ga wanda ya tozartar da ita, sai ya ce:

﴿فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ أَضَاعُوا الصَّلَاةَ وَاتَّبَعُوا الشَّهْوَاتِ فَسُوفَ يَلْقَوْنَ عَذَابًا﴾

((Sai waɗansu 'yan bāya suka maye a bāyansu suka tōzarta sallah, kuma suka bi sha'awōyinsu. To, da sannu zā su haɗu da wata hasara da naɗāma)) [Maryam: 59].

Kuma aka cema kafirai:

﴿مَا سَلَكَكُمْ فِي سَقَرٍ * قَالُوا لَوْلَا لَرْنَاكَ مِنَ الْمُصَلِّينَ﴾

((Me ya shigar da ku a cikin wutar Saƙar? *

Suka ce: Ba mu kasance munā cikin māsu sallah ba)) [Al-muddath`thir: 42-43],

Umar dan Khaddab -Allah Ya yarda da shi- ya ce:

«Babu rabo cikin musulunci ga wanda yabar sallah».

Bayan haka, yā ku Musulmai:

Don hak wājibi ne a kan dukkan wani mukallafi -bāligi mai hankali- ya kiyaye sallah, kuma ya umurci iyalansa da ita, wannan tafarkin Annabawa ne -aminci ya tabbata a garesu-; domin ita abin yardar Ubangiji ce, kuma mai kankare munanan laifuka ce, kuma mai dāga darajoji ce, kuma mai haɗa dukkan alheri ce, kuma mai hana dukkan sharri ce, cikinta akwai gyaruwar yanayi da kuma yadda lamari zai kāya, da dacewa da kuma jin dāɗin yanayi, da kuma wadatacciyar rāyuwa, da kuma albarkar dukiya, da kuma natsuwar gida da gyaruwar zuriya.

Ina neman tsarin Allah daga shaidan jefaffe.

﴿أَقِمِ الصَّلَاةَ لِدُلُوكِ الشَّمْسِ إِلَى غَسَقِ اللَّيْلِ وَقُرْآنَ الْفَجْرِ

إِنَّ قُرْآنَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا﴾

((Ka tsayar da sallah a yayin karkatar rānā har zuwa gabatowar duhun dare da kuma sallar lokacin fitar alfijir; lallai ne karātun lokacin fitar alfijir ya kasance halartacce ne)) [Al-isara` : 78].

Allah ya min albarka tareda daku a cikin Alkur'ani Mai girma ...

HUDUBA TA BIYU

Dukkan yabo sun tabbata ga Allah kan kyautatawarSa, kuma godiya ta tabbata a g areShi akan datarwarSa da kuma ni'imominSa, kuma ina shaidawa babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, Shi kaɗai yake baShida abokin tarayya ina mai girmamawa al'amarinSa, kuma ina shaidawa Muhammad bawanSa ne kuma manzonSa ne, yabon Allah ya tabbata gare shi da iyalansa da sahabbansa, kuma Yayi daɗin aminci, aminci mai karuwa.

Yā ku musulmai:

Allah Ya wajabtama mazaje gabatar da sallah cikin jam'i a cikin masallatai; tsarki ya tabbata a gare Shi sai yace:

﴿وَأَرْكَعُوا مَعَ الرَّكْعَيْنِ﴾

((Kuyi ruku'i tare da māsu yin ruku'i)) [Al-baƙarah: 43],

kuma Annabi -yabo da amincin Allah su tababta a gare shi- ya niyyar kona gidajen māsu barin sallar jam'i, sai yace:

«Lallai sallah mafi nauyi ga munafukai: Ita ce sallar isha'i da kuma sallar alfijir; dā ace sun san abinda ke cikinsu da sun zo musu koda da rarrafe ne, kuma hakika nayi niyyar in bada umurni a tada sallah, sai in umarci wani mutum yayi ma mutane limanci, sannan na tafi da wasu mazaje tare dasu akwai dami-damin itace zuwa ga wasu mutane da bāsā halartar sallah, sai na kone musu gidajen da wuta yayin da suke cikin gidajen»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi),

Kuma Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- bai yi sassauci ga wani mutum makāho ba wanda bashida dan jagora daga barin halartar sallar jam'i; banda haka ma ya ce masa:

«Shin kana jin kiran sallah? yace: eh, yace: to ka Amsa»

(Muslim ya ruwaito shi)

Don haka ku rigaya ku rigaya zuwa sallar jam'i! domin ita hasken fuska ce, kuma alama ce ta imani, kuma da ita kirji ke yalwata, da kuma samun ɗaukakar sha'ani.

sannan ku sani cewa, lallai Allah ya umurceku da yin salati da sallah ga AnnabinSa...

WAJABCIN SALLAR JAM'I¹

Dukkan godiya sun tabbata ga Allah, muna gode maSa, kuma muna neman taimakonSa, kuma muna neman gafararSa, kuma muna neman tsarin Allah daga sharrukan kawunanmu da zunubban ayukkanmu, wanda Allah ya shiryar dashi babu mai ɓatar dashi, kuma wanda ya ɓatar babu mai shiryar dashi, kuma ina shaidawa babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, Shi kadai baShida abokin tarayya, kuma ina shaidawa Annabi Muhammad bawanSa ne kuma ManzonSa ne, yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi da iyalansa da kuma sahabbansa, kuma yayi daɗin aminci mai yawa.

Bayan haka:

To kuji tsoran Allah -yā ku bayin Allah- haƙiƙanin jin tsoro, kuma ku kiyayeshi a cikin sirri da gānawa.

Yā ku musulmai:

Allah Ya umurci halittarSa da kadaitaShi da bauta; domin baya karɓar wani aiki idan babu tauhidi, kuma sai ya biyo baya da na biyu: Da wata ibada bayan kadaitaShi -tsarki ya tabbata a gare Shi, kuma Ya yawaita ambatonta, kuma ya umurci manzanni da ita; sai ya cema Annabi musa - aminci ya tabbata a gare shi-:

﴿وَأَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي﴾

((Kuma ka tsaida sallah domin ambato na)) [Daha: 14],
Annabi Isa -aminci ya tabbata a gare shi- ya ce:

﴿وَأَوْصِنِي بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ مَا دُمْتُ حَيًّا﴾

((Kuma Yayi mani wasicci da sallah da zakkah matukar ina raye))
[Maryam: 31],

Kuma Annabi Ibrahim -aminci ya tabbata a gare shi- ya roki Allah kan ya kasance shi da zuriyarsa suna daga cikin māsu gabatar da ita:

﴿رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلَاةِ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي رَبَّنَا﴾

((Ya Ubangi Ka sanyani mai tsaida sallah ne, da kuma zuriya ta))

¹ An gabātar da ita ne a ranar juma'a, hudu ga watan sha'aban, shekara ta dubu ɗaya da ɗari huɗu da talātin da ɗaya na hijira, a masallacin Annabi.

[Ibrahim: 40],

kuma Yā yabi Annabi Ismā'il -aminci ya tabbata a gare shi- saboda umurtar iyalansa da ita:

﴿وَكَانَ يَأْمُرُ أَهْلَهُ بِالصَّلَاةِ﴾

((kuma yā kasance yāna umurtar iyalansa da sallah)) [Maryam: 55],

kuma ita tana daga cikin alƙawarin da aka riƙa daga al-ummun da suka gabata:

﴿وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ لَا تَعْبُدُونَ إِلَّا اللَّهَ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا
وَرِزْقِي الْفَقْرَى وَالْيَتَامَى وَالْمَسْكِينِ وَقُولُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ﴾

((kuma ka tinā yayinda muka riki alƙawarin Banu Isra'ila, cewa kada ku bautawa kowa fāce Allah, kuma ku kyautata ga iyāye biyu, da kuma ma'abota kusanci, da kuma marāyu, da miskinai, kuma ku fadī kyakykyawa ga mutane, kuma ku tsaida sallah)) [Al-baƙarah: 83],

Kuma tana daga wasiyyoyin Luƙman:

﴿يَبْنَى أَقِمِ الصَّلَاةَ﴾

((Yā kai dāna ka tsaida sallah)) [Luƙman: 17],

Kuma an umurci wannan al-ummar da kiyayeta:

﴿حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةِ الْوُسْطَى وَقُومُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ﴾

((Ku kiyaye sallōli da kuma sallah matsakaiciya, kuma ku tsayu kuna māsu ƙanƙan da kai ga Allah)) [Al-baƙarah: 238].

Kuma an umurci māta da ita:

﴿وَأَقِمْنَ الصَّلَاةَ وَآتِينَ الزَّكَاةَ﴾

((kuma ku tsaida sallah ku bāda zakkah)) [Al-ahzaab: 33],

kuma ita tana daga cikin ginshikan imani;

Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- yā cema tawagar Abdul Kais:

«**Shin kunsan menene imani da Allah? Shaidāwā babu abin bautāwa da gaskiya sai Allah, da kuma cewa Annabi muhammadu manzon Allah ne, da kuma tsaida sallah da kuma bāda zakkah**».

((Bukhari da Muslim suka ruwaito shi)),

Kuma matsayinta a cikin addini yana zuwa ne a bayan shaidawa guda biyu, kuma Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya kasance

yana umurni da ita a farko-farkon da'awarsa,

Hirakal yacema Abu sufyañ: «Dame yake umartarku? -yana nufin: Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi-, Abu Sufyan yace:- Nace: Yana umartarmu da sallah, da zakkah, da sāda zumunci, da kāmun kai» (Bukhari da muslim suka ruwaito shi).

kuma itace mafi soyuwar ayukka a wurin Allah;

An tambayi Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi-: «Wane aiki ne yafi soyuwa ga Allah? **yace: Sallah a kan lokacinta**»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi)

Kuma an kebeta daga tsakanin sauran ibādu da farlanta ta daga sama, domin bā wani malā'ika bane ya sauƙa da ita zuwa ƙasa ba; Banda haka ma, Allah ne ya zanta da Annabinmu muhammad -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- da farlancinta ba tareda wani a tsakani ba, wanda yabo da aminci suka tabbata a gare shi ya ce:

«Sannan aka tafi dani zuwa ga Sidratil Muntaha -Magaryar Tikewa-, sai Allah Yayi min wahayin abinda Yayi min wahayi, sai ya farlanta mani salloli hamsin a kowane wuni da dare»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi).

An girmama matsayinta sai aka farlantā ta salloli hamsin, sannan sai aka sassautā ta zuwa biyar a adadi, amma ta wanzu hamsin a wajen lāda.

Sahabbai sun ƙaunaceta, sai suka kasance suna gabatar da ita, a gurare mafiya tsanani; Jabir -Allah ya yarda dashi- ya ce:

«Muna tare da manzon Allah -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- mun yaƙi wasu mutane; sai suka yāƙemu yāƙi mai tsanani, mushrikai suka ce: lallai ne cewa wata sallah riske su, itace mafi soyuwa a garesu sama da 'ya'yansu»

(Muslim ya ruwaito shi),

Kuma sunyi mubāya'a ga Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- a kanta,

Jarir dan Abdullahi -Allah ya yarda da shi- yā ce:

«Nāyi mubaya'a ga Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi - kan tsayar da sallah, da bāda zakkah, da kuma nasiha ga kowane Musulmi»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi).

Sallah itace mafi alkairin mai taimako kan al'amuran duniya da kuma Addini; tana ƙawata mutum da halāye masu daraja, kuma tana hanashi

alfahasha da munanan ayukka, tana shāfe kusa-kurai, tana kankare kananan laifuka, Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi - ya kamanta ta da korama mai gudana wanda ke gusar da daudodi (Bukhari da Muslim suka ruwaito shi),

Tana kiyaye bawa daga sharruka da kuma guraren halaka māsu muni; wanda yabo a aminci sun tabbata a gare shi ya ce:

«**Wanda duk ya sallaci asuba to yana cikin alfamar Allah**»

(Muslim ya ruwaito shi),

tana kauda musifu da fitintinu daga bawa, da kuma annoba da aibobi, Allah Mai tsarki ya ce:

﴿وَأَسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ﴾

((Kuma ku nemi taimako da yin hakuri da kuma sallah)) [Al-bakarrah: 45],

Ibnu Katheer -Allah ya jikansa- ya ce:

«Sallah tana daga mafi girman abin taimako kan tabbatuwa cikin al'amari».

Tana buɗe kofofin arziki kuma tana saukaƙe shi, Allah Mai tsarki ya ambata gameda Annabi zakariyya -aminci ya tabbata a gare shi-:

﴿فَنَادَتْهُ الْمَلَائِكَةُ وَهُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي فِي الْمِحْرَابِ أَنَّ اللَّهَ يُبَشِّرُكَ بِيحْيَى﴾

((Sai mal'ā'iku suka kirashi alhāli shi yana tsaye yana sallah acikin masallaci, cewa lallai Allah Yana maka bushara da Yahya)) [Aali-Imran: 39],

Kuma ya faɗa gameda Maryam -aminci ya tabbata a garet-

﴿كَمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّا الْمِحْرَابَ وَجَدَ عِنْدَهَا رِزْقًا﴾

((Duk lokacin da zakariyya ya shiga wurinta, sai ya samu wani kayan marmari -wanda ba lokacinsa bane-)) [Aali-Imran: 37].

Tana karfafa gangar jiki kuma tana yalwata kirji; idan bāwa ya wāyi gari sai ya ambaci Allah, sannan yayi alwala yayi sallaci raka'a biyu: «**zai wāyi gari** -a wuninsa- **yana mai nishadi mai daɗin rai**»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi).

Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya siffanta ta da

cewa ita haske ce; sai yace: «**Sallah haske ce**» (Muslim ya ruwaito shi).

Kuma ita tanā daga abubuwan da ke wajabta shiga aljanna, da kuma dāukaka acikin ta;

Thauban ya tambayi Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- sai yace: «Ka bāni lābarin da wani aiki da idan na aikatāshi Allah zai shigar dani Aljanna saboda shi- ko kuma yace: Aiki mafi soyuwa a wajen Allah-? Yace: **Na horeka da yawaita sujada ga Allah; domin kai bazākayi wata sujada ga Allah ba; fāce sai Allah Ya dāukakā ka ga wata daraja da ita, kuma ya kankare maka wani kure da ita**»

(Muslim ya ruwaito shi).

Kuma sallah tanā daga sanadin abota da Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- a cikin Aljanna; Rabie'atu dan Ka'ab -Allah ya yarda dashi- ya ce:

«Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- yā cemani: Ka roki wani abu, sai nace: Ina rokonka abota dakai cikin Aljanna, yace: Kode wanin haka? sai nace: Shine dai wannan, yace: **To ka taimaka min a karan kanka da yawan sujada**»

(Muslim ya ruwaito shi),

Tā kasance sanyi idon Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi-, kuma ya sanya ta fārshe wasiyyarsa a cikin rayuwarsa:

Anas -Allah ya yarda dashi- ya ce:

«Dukkan wasiyyar Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- yayin da mutuwa tazo masa ta kasance: **Ku kiyāye sallah! Ku da abinda dāmardu ta mallaka!**»

(Ahmad ya ruwaito shi).

Falalolinta māsu yawa ne sosai, kuma amfānunnukanta māsu samuwa ne, Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya ce gameda ita:

«**Da sun san abinda ke cikinta -na lāda- da sun zo mata koda da rarrafe ne-** watau: da rarrafawa kan hannuwa da guiwoyi-»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi).

An farlanta yinta akan kowane musulmi a kowane wuri kuma kan kowane yanayi, wanda yabo da aminci sun tabbata a gare shi ya ce:

«**Kuma an sanya kasa a gare ni masallaci kuma abin tsarki, to duk wani mutumin da sallah ta riskeshi; to yayi sallah a inda yake**»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi),

Kuma musulunci ya sanya ta ma'auni ce tsakanin musulunci da kāfirci;

Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya ce:

«**Tsakanin mutum da shirka da kafirci: Barin Sallah**»

(Muslim ya ruwaito shi),

Umar dan Khaddāb -Allah ya yarda da shi- ya ce

«Babu musulunci ga wanda bai yi sallah ba»,

Ibnu Mas'ud -Allah ya yarda dashi- ya ce:

«Wanda duk yabar sallah; to babu addini gare shi».

Kuma yinta a kan lokacinta wājibi ne; Allah Mai tsarki ya ce:

﴿فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ أَضَاعُوا الصَّلَاةَ وَاتَّبَعُوا الشَّهْوَاتِ فَسَوْفَ يَلْقَوْنَ عَذَابًا﴾

((Sai wadansu yān bāya suka maye a bāyansu suka tōzarta sallah, kuma suka bi sha'awōyinsu. To, da sannu zā su shiga kwararon Gayyah a cikin Jahannama)) [Maryam: 59],

Umar dan Abdulaziz -Allah ya jikansa- ya ce:

«Tōzartarwarsu bata kasance barinta bane, sai dai sun tōzarta lokacinta ne»,

Ishak bin Rāhuwuyah -Allah ya jikansa- ya ce:

«Ra'ayin ma'abota ilimi - tun daga kan Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- har zuwa wannan rāna tāmu-: cewa lallai duk wanda ya bar sallah da gangan bā tāre da wani uziri ba har lokacinta ya tafi, to lallai shi kāfiri ne».

Kuma Allah ya wajabta gabatar da ita cikin jam'i a cikin dākunan Allah -masallatai-; ba haka bama, Annabi -yabo da amincin Allah su tabbbata a gare shi- bai yi uziri ga wanda ya rasa gani kan zuwa gareta ba;

«Wani mutum makāho yā zo wurin Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi-, sai yace: Ya Manzon Allah!, Lallai ni mutum ne makaho bāni da wani dān jāgora da zai jāgorance ni zuwa masallaci, sai Manzon Allah -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya ce: **Shin kana jin kiran sallah yace:** eh, ya ce: **to ka amsa**»

(Muslim ya ruwaito shi),

Kuma wanda yabo da aminci suka tabbata a gare shi yāce:

«**Hakika nayi niyyar in bada umurni a tayar da sallah, sannan sai in umurci wani mutum sai ya jagoranci mutane sallah, sannan sai na in tafi a tāre dani akwai wasu mazaje tāre dasu akwai dami-damin itāce zuwa ga wasu mutāne da bāsa halartar sallah; sai na kone musu gidājensu da wuta alhali suna ciki**»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi),

kuma a cikin wata riwayar:

«**Dā bā don abinda ke cikin gidāje na māta da kuma yāra ba**»

(Ahmad ya ruwaito shi),

Ibnu Hajar -Allah ya jifansa- ya ce:

«Wannan hadisin a fili yake kan kasancewar sallar jam'i farillace a kan kowa; domin lallai ita dā tā kasance sunnace; to dā ba'ayi gargadi ga mai barinta da konawa ba, kuma dā tā kasance farillace da wani ke daukema wani to dā Manzon Allah -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- da waɗanda ke a tāre dashi sun wadatarma saura».

Kuma yin sakaci kan sallar jam'i; yana daga sabubban yin galabar shaidan kan bāwa, Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- yā ce:

«**Babu wasu mutāne guda uku da zāsu kasance cikin wata alkarya ko kauye sallah bātā tsayuwa a tsakāninsu fāce sai shaidan ya rinjāyesu**»

(Abu Dauda ya ruwaito shi), Ibnu Mas'ud -Allah Ya yarda dashi- ya ce:

«Lallai haƙiƙa mun sani cewa babu mai kin halartarta fāce munafuki wanda yake sananne da munafurci».

Kuma halartarta cikin jam`i alāma ce ta imani; Allah Mai tsarki yā ce:

﴿إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسْجِدَ اللَّهِ مَن ءَامَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ

وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَءَاتَى الزَّكَاةَ وَلَمْ يَحْشَ إِلَّا لِلَّهِ﴾

((Lallai abin sani wanda kadai ke rāya masallatan Allah, shine wanda yayi imani da Allah da kuma rānar ƙarshe, kuma ya tsaida sallah ya bāda zakkah, kuma bai ji tsoran kowa ba fāce Allah)) [At-taubah: 18],

kuma sahabbai sun kasance suna gabatar da ita acikin jam`i koda cikin wahala ne;

Ibnu Mas'ud -Allah yarda dashi- ya ce:

«Haƙiƙa nāga mutum ana zuwa dashi, yanā daddāfe tsakanin mutum biyu har a tsayar dashi cikin sahu»,

Ar-rabi'u dan Khaitham -Allah ya jifansa- yā ce:

«Idan zāku iya zuwa mata, to kuzo mata kodā da rarrafe ne».

kuma ƙarshen abinda Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya gani daga sahabbansa kāfin rasuwarsa, ya gansu suna sallar jam'i, Anas -Allah a yarda dashi- ya ce:

«Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- yā yāye lābulen

dakinsa a rashin lafiyarsa da ya rasu cikinta, sai ya kalli mutane sunyi sahu-sahu suna sallah, sai yayi murmushi yana dāriya, Anas yace: sai ya kasance shine farshen ganin da yayi na sahabbansa»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi).

Kuma Allah yanā fuskantar fuskar mai sallah, kuma kanfan da kai shine ruhin sallah,

kuma «Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya kasance yana sallah, kuma kirjinsa yana da wata kārā kamar kārār tafasar tukunya domin kuka»

(Abu Dauda ya ruwaito shi),

Ibnu Abbas -Allah ya yarda dasu- ya ce:

«Bāka da wani abu -na lāda- daga sallarka sai abinda ka hankalta daga gareta»,

Al-karmāni -Allah ya jifansa- ya ce:

«Shehin musulunci ya kasance idan ya shiga sallah gaɓoɓinsa suna raurawa -watau: saboda tsananin tsoransa ga Allah-».

to ku fuskanto gareta da kanfan da kai, da kuma farin ciki da gabatar da ita cikin jam'i, rayukanku zāsu tsarkaka, za'a shāfe tuntuɓen harsunanku da abinda gaɓɓanku suka aikata, za'a dāga darajojinku.

Ina neman tsarin Allah daga shaidan jefaffe

﴿وَأَقِمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ﴾

((Kuma ku tsayar da sallah, kuma ku bāyar da zakkah, kuma ku yi dā'a ga Manzo, tsammānin ku za'a yi maku rahama)) [An-nuur: 56].

Allah yayi mani albarka daku a cikin Alkur'ani mai girma...

HUDUBA TA BIYU

Dukkan yabo sun tabbata ga Allah kan kyautatawarSa, kuma godiya ta tabbata a gare Shi akan datarwarSa da kuma ni'imominSa, kuma ina shaidawa babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, Shi kaɗai yake baShida abokin tarayya ina mai girmama al'amarinSa, kuma ina shaidawa Muhammad bawanSa ne kuma manzonSa ne, yabon Allah ya tabbata gare shi da iyalansa da sahabbansa, kuma yayi daɗin aminci, aminci mai ƙaruwa.

Yā ku musulmai:

Sallah itace sanadin rabauta da dācewa, wanda yayi tafiya zuwa gareta, bazai tākā wani tākū ba face sai Allah Ya daga masa wata daraja da ita, Ya kuma kankare masa wani kure, kuma mala'iku zasu riƙa yimasa addu'a matuƙar yana wurin zamansa wanda yayi sallah cikinsa, suna cewa:

«Allah ka gafarta masa, Allah ka jifansa»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi),

kuma **«duk wanda yayi sallar isha'i cikin jam'i, to kamar yayi tsayuwar rabin dare ne, wanda kuma yayi sallar asubahi cikin jam'i, to kamar ya sallaci dukkan dare ne»**,

(Muslim ya ruwaito shi),

Kuma wanda duk zuciyarsa ta rātaya da sallah, yana jiran lokacin kiran sallar da take biyo mata; Allah zai sakashi ƙarƙashi inuwar Al-arshinsa.

to ku gabātar da sallolin farilla cikin jam'i a dākunan Allah, kunā māsu dāɗin rai da ita, kuna māsu yalwatuwar ƙirāza da ita, zāku samu lādan Ubangijinku.

sannan ku sani cewa, lallai Allah ya umurceku da yin salati da sallama ga AnnabinSa...

ZAKKAH

ZAKKAH¹

Dukkan godiya sun tabbata ga Allah, muna gode maSa, kuma muna neman taimakonSa, kuma muna neman gafararSa, kuma muna neman tsarin Allah daga sharrukan kawunanmu da zunubban ayukkanmu, wanda Allah Ya shiryar dashi babu mai batar dashi, kuma wanda ya batar babu mai shiryar dashi, kuma ina shaidawa babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, Shi kadai baShida abokin tarayya, kuma ina shaidawa Annabi Muhammad bawanSa ne kuma ManzonSa ne, yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi da iyalansa da kuma sahabbansa, kuma yayi dadin aminci mai yawa.

Bayan haka:

kuji tsoron Allah -Yā ku bayin Allah- hafikanin tsoro; domin da tsoron Allah ne gannai da zukata suke haskaka, kuma ake kankare kusakurai da zunubbai.

Yā ku musulmai:

Allah Ya halicci mutane da aljanu domin bautarSa, kuma Shi tsarki ya tabbata a gare Shi Mawadāci ne daga barinsu, kuma su halittu bāsa wadātuwa daga gareShi, domin Shine wanda yake yāye cutarsu, kuma Shine wanda yake amfanar dasu; saboda bukatuwarsu zuwa gareShi ya wajabta masu bautarSa, sai yace:

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾

((Yā ku mutāne! Ku bautama Ubangjinku, Wanda Ya halicce ku, da kuma wadānda suke daga gabāninku, tsammānin ku, ku zama masu takawa)) [Al-bakara: 21],

kuma musulunci an gināshi ne kan rukunnai da ya tsayu kansu, shaidāwa guda biyu sune farkonsu, kuma sallolin farillai sune na biyunsu, kuma zakkah itace ta ukun rukunnan musulunci māsu girma, kuma itace abin gwāmawar sallah a cikin dayawa na āyoyin AlKu'āni, kuma Annabi isa - aminci ya tabbata a gare shi- yayi magana kanta, alhāli yana cikin zanin goyo, sai yace:

¹ An wāre ta ne daga wasu hudubobi da aka gabātar a masallacin Annabi.

﴿وَأَوْصِنِي بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ مَا دُمْتُ حَيًّا﴾

((Kuma yayi min wasicci da sallah da zakkah matukar ina raye)) [Maryam: 31],

kuma yā yabi Annabi Ismā'il -aminci ya tabbata a gare shi- saboda umurtar iyalansa da ita:

﴿وَكَانَ يَأْمُرُ أَهْلَهُ بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ وَكَانَ عِنْدَ رَبِّهِ مَرْضِيًّا﴾

((Kuma yā kasance yanā umurtar iyānlansa da sallah da zakkah, kuma yā kasance yardajje ne a wurin Ubangijinsa)) [Maryam: 55].

kuma saboda girman matsayinta ne Allah ya wajabta ta kan AnanbawanSa da ManzanninSa, sai yayi wahayi ga Annabi Ibrahima da Ishaqa, da Yakuba da su tsaidāta, sai yace:

﴿وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِمْ فِعْلَ الْخَيْرَاتِ وَإِقَامَ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءَ الزَّكَاةِ﴾

((Kuma Munyi wahayi zuwa garesu na aikata alkairai da kuma tsaida sallah da kuma bāda zakkah)) [Al-anbiya` : 73],

kuma ita tana daga cikin alkawarin da aka riƙa daga al-ummun da suka gabata, Allah Mai tsarki ya ce:

﴿وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ لَا تَعْبُدُونَ إِلَّا اللَّهََ وَيَالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَذِي الْقُرْبَىٰ

وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ وَقُولُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ﴾

((kuma ka tunā lokacin da muka riƙi alkawarin Banu Isra'ila, kan kada ku bautawa kowa fāce Allah, kuma ku kyautata ga iyāye biyu, da kuma ma'abota kusanci, da kuma marāyu, da miskinai, kuma ku fadī kyakykyawa ga mutane, kuma ku tsaida sallah, kuma ku bāda zakkah)) [Al-baƙarah: 83],

kuma an umurci māta da ita:

﴿وَأَقِمْنَ الصَّلَاةَ وَآتَيْنِ الزَّكَاةَ﴾

((kuma ku -mata- tsaida sallah ku bāda zakkah)) [Al-ahzaab: 33]

kuma Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya kasance yana umurni da ita a farko-farkon da'awarsa,

Hiraƙal ya cema Abu Sufyān: «Dame yake umurtanku? -Yana nufin: Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi-, Abu Sufyan yace:- Nace: yana umurtarmu da sallah, da zakkah, da sāda zumunci, da kāmun kai»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi),

Kuma Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- yayi wasicci da ita ga al-ummarsa, wani balaraben kauye yazo wurin Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- sai yace:

«Ka nuna min wani aiki wanda idan nayi shi zan shiga Aljanna; yace: **ka bautama Allah kada ka hada shi da wani abu, kuma ka tsayar da sallar da aka wajabta, kuma ka bāda zakka wacce aka farlanta, kuma kayi azumin Ramadana»**

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi),

Sahabbai sun kaunace ta sai suka kasance suna gabatar da ita, kuma sukayi mubāya'a ga Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi-kanta,

Jarir dan Abdullahi -Allah ya yarda da shi - yā ce:

«Nāyi mubaya'a ga Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi - kan tsayar da sallah, da bāda zakkah, da kuma nasiha ga kowane Musulmi»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi).

Kuma ita tanā daga cikin ginshikan imani; Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- yā cema tawagar Abdul Kāisi:

«**Shin kunsan menene imani da Allah? Shaidāwā babu abin bautāwa da gaskiya sai Allah, da kuma cewa Annabi Muhammadu manzon Allah ne, da kuma tsaida sallah da kuma bāda zakkah»**.

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi),

Ita aminci ce ga wanda ya kasance mushiriki ne sannan ya musulunta, Allah Maḍaukaki yā ce:

﴿فَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ فَخَلُّوا سَبِيلَهُمْ﴾

((Sa'an nan idan sun tuba kuma suka tsayar da sallah kuma suka bada zakkah to ku fita daga hanyarsu)) [At-taubah: 5],

kuma kāriya ce ga jinannaki da kuma dukiyoyi, Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya ce:

«**An umurce ni da in yāki mutane har sai sun shaida cewa babu abin bautawa da gaskiya sai Allah kuma cewa Muhammadu Manzon Allah ne, kuma su tsaida sallah, kuma su bayar da zakkah; to idan suka aikata haka sun tsare jinannakinsu da dukiyoyinsu daga gareni, sai dai bisa hakkin musulunci, kuma hisabinsu yana ga Allah»**

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi).

kuma ita mai wajabta yān uwantaka ce cikin Addini:

﴿فَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَعَآتُوا الزَّكَاةَ فَإِخْوَانُكُمْ فِي الدِّينِ﴾

((Sa'an nan idan sun tuba kuma suka tsayar da sallah kuma suka bada zakka to yān'uwanku ne a cikin addini)) [At-taubah: 11],

Kuma a cikinta ne dangantaka ta kauna tsakānin musulmai take karfafa, kuma cikinta akwai jawo albarka da karuwar da maye gurbi daga Allah, Allah Madaukaki ya ce:

﴿وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَهُوَ يُخْلِفُهُ﴾

((kuma duk abinda kuka ciyar na wani abu, to Shi zai maye maku shi -da waninsa-)) [Saba`i: 39],

kuma da ita ne ake samun tsaftatuwar zukata, da kuma tsarkakarsu, Allah Mai tsarki ya ce:

﴿خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا﴾

((Ka karbi wata sadaka daga cikin dukiyoyinsu, wacce zaka tsaftacesu kuma ka tsarkake su da ita)) [At-taubah: 103],

kuma tsira daga wuta shine sākamakon wanda ya tsarkake kansa da dukiyarsa; Allah Mai girma da daukaka ya ce:

﴿وَسَيُجَنَّبُهَا الْأَتَمَى * الَّذِي يُؤْتِي مَالَهُ يَتَزَكَّى﴾

((Kuma da sannu mafi takawa zai nisan ce ta *

Wanda yake bāyar da dūkiyarsa, alhāli yana neman tsarkaka)) [Al-lail: 17-18],

tana tsare mutum daga ukubobin zunubbai, kuma tana kawar masa da manyan masifu da kuma damuwoyi, Allah Mai buwaya da daukaka ya ce:

﴿فَأَمَّا مَنْ أَعْطَى وَاتَّقَى * وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَى * فَسَنبَرُهُ لِلْيسْرَى *

﴿وَأَمَّا مَنْ بَخِلَ وَاسْتَغْنَى * وَكَذَّبَ بِالْحُسْنَى * فَسَنبَرُهُ لِلْعُسْرَى *

((To, amma wanda ya bayar -da dukiya-, kuma ya yi takawa *

Kuma ya gaskata cewa akwai mafi kyāwun sākamako *

To, zā Mu saukake masa har ya kai ga sauki *

Kuma amma wanda ya yi rōwa, kuma ya wadātu da kansa *

Kuma ya karyata mafi kyāwun sākamako *

To, zā Mu saufake masa har ya kai ga tsanani)) [Al-lail: 5-10],

cikin zakkah akwai cikan daraja ga rayuka da dābi'u da bāyarwa da kuma kyauta, kuma da ita ne ādalci yake cika walwala kuma take gamewa, kuma talakawa su samu jin dadi, kuma ita kwalliyar mawadātā ce, kuma adon māsu takawa, kuma wasiyyar Annabāwa, bayar da ita dalili ne na gaskiyar imani, kuma dalili ne na siffar kyutatawa, kuma sababi ne daga sabuban samun yardar Allah, kuma alāma ta rabauta, kuma mai nuni ne kan yakini, kuma ita haƙƙi ce daga haƙƙoƙin talakawa, mawadāci zai bāsu ita bā tāre da gori ko faskantarwa ba, mutum zai cike addininsa da ita, kuma zai kiyaye dukiyarsa da ita.

Kuma da ita ne bawa yake kusantar aljanna, kuma ake nesantar dashi daga wuta; wani balaraben kaue yazo wurin Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- sai yace:

«Ka bāni labarin abinda zai kusantar dani ga Aljanna da kuma abinda zai nisantar dani daga Wuta, sai Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya kame daga bashi amsa, sannan ya dubi sahabbansa, sannan yace: **Lallai haƙiƙa yasamu dacewa** -ko **tabbas an shiryar dashi**- sai yace: **Shin ya kace?**, Sai ya maimaita -tambayarsa-, sai Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- yace: **Ka bautawa Allah kada ka hada shi da wani abu, kuma ka tsayar da sallah, kuma ka bada zakkah, kuma ka sada Zumunci**»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi).

Wanda ya fitar da ita yana mai jin dadin haka a ransa; Allah zai dandana masa zaƙin imani da kuma daɗanonsa, ibnul qayyim -Allah ya jikansa- ya ce:

«Kuma mai bada sadaka duk lokacin da ya bada wata sadaka; zuciyarsa zata yalwatu da ita, kuma kirjinsa zai buɗe da ita, kuma farin cikinsa zai karfafa, kuma murnarsa zata girmama, dā ace babu wani abu cikin sadaka sai wannan fā'idar ita kadai, dā yā dāce ga bāwa yawaita daga bada ita, da kuma rigaya zuwa gareta».

Kuma saboda muhimmancin zakkah ne Allah Ya dāuki nauyin ambaton bangarorin da ake rabāta, sai Yace:

﴿إِنَّمَا الصَّدَقَتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسْكِينِ وَالْعَمِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمَوْلَىٰ فَلَوْبُهُمْ وَفِي الرِّقَابِ
وَالْعَرْمِينَ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ وَأَبْنِ السَّبِيلِ فَرِيضَةً مِّنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ﴾

((Lallai Abin sani kawai, dūkiyōyin sadaka na fakīrai ne da miskinai da māsu aiki akanta ta, da waɗanda ake lallāshin zukātansu, da kuma a cikin fansar wuyōyi [bāyi], da ma'abota bāshi, da kuma cikin hanyar Allah - jihadi-, da dān hanya [matafiyi], wannan rabiya farilla ce daga Allah, kuma Allah cikakken Masani ne, kuma Mai hikima)) [At-taubah: 60],

don haka bāya halatta a gabātar da ita ga wanin wanda Allah Ya ambata. kuma alkawarin narkon azaba yazo a haƙƙin wanda yayi rowa da ita; Allah Maɗaukaki yā ce:

﴿وَالَّذِينَ يَكْنُزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يَنْفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ
فَشَرُّهُمْ بَعْدَ الَّذِينَ﴾

((Kuma wadanda suke taskance zinare da azurfa, sannan basa bayar dasu kan tafarkin Allah, to kayi musu albishiri da azaba mai raɗaɗi)) [At-taubah: 34],

Manzon Allah -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya ce:

«**Wanda Allah ya bāshi wata dukiya kuma bai bāda zakkarta ba; za'a suranta masa dukiyarsa a matsayin kumurci -maciji- mai bakin kai, yanā da bakaken digo biyu a kansa, zai kanannade shi ranar tāshin alkiyama, sannan sai ya kama mukamukinsa -yana nufin: ƙasusuwan kumatunsa biyu-, sannan sai yace: Nine dukiyarka, nine taskarka, sannan sai Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya karanta faɗinSa Maɗaukaki:**

﴿وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَبْخُلُونَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ هُوَ خَيْرًا لَّهُمْ
بَلْ هُوَ شَرٌّ لَّهُمْ سَيُطَوَّقُونَ مَا بَخَلُوا بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾

((Kuma kada waɗanda suke rowa da abinda Allah ya basu na falalarSa,suyi tsammanin shi alkairi ne garesu, a'a bā haka bane; shi sharri ne a garesu, da sannu za'a nannadā masu abinda sukayi rowa dashi ranar tāshin alkiyama)) [Aali-Imran: 180]»

(Bukhari ya ruwaito shi).

Bayan haka, yā ku Musulmai:

to, itade ibadar zakkah ni'imāce da Allah ya kebance mawadāci da ita, to lallai yayi farin ciki da ita, kuma lallai ya fitar da ita ransa yana mai yarda da hakan, domin ita tana yardar da Allah Mai rahama, kuma tanā kara dukiya, kuma tana kiyaye ta daga annobobi da karaya.

Ina neman tsarin Allah daga shaidan jefaffe.

﴿الشَّيْطَانُ يَعِدُكُمُ الْفَقْرَ وَيَأْمُرُكُمْ بِالْفَحْشَاءِ

وَاللَّهُ يَعِدُكُم مَّغْفِرَةً مِّنْهُ وَفَضْلًا وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ﴾

((Shaidan yana yi maku alkawarin talauci, kuma yana umartar ku da alfasha, kuma Allah Yana yi maku alkawarin gāfara daga gare Shi da kāri, kuma Allah Mayalwaci ne, Cikakken Masani)) [Al-baḳarah: 268].

Allah Ya mani albarka daku a cikin Alkur'ani mai girma...

HUĐUBA TA BIYU

Dukkan yabo sun tabbata ga Allah akan kyautatawarsa, kuma godiya ta tabbata a gare Shi akan datarwarSa da kuma ni'imominSa, kuma ina shaidawa cewa babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, Shi kađai baShida abokin tarayya ina mai girmamawa ga al'amarinSa, kuma ina shaidawa cewa Muhammad bawanSa ne kuma ManzonSa ne, yabon Allah ya tabbata gare shi da iyalansa da sahabbansa kuma yayi dađin aminci, aminci mai yawa.

Bayan haka, yā ku musulmai:

Daga zakkah ne ake biyan bāshin talakawa da miskinai, ake kawar da bukatunsu da ita, kuma ake taimakon matafiyin da guziri ya yanke masa, kuma zukata suke hađuwa, kuma ita ajiyayya ce a wurin Allah, bāshi ne da ake nunnunkashi ga mawadāci; Allah Mai buwaya da đaukaka yā ce:

﴿ وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَهُوَ يُخْلِفُهُ وَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ ﴾

((kuma duk abinda kuka bayar na wani abu, to Shine yake maye gurbinsa, kuma Shine mafi alherin masu azurtawa)) [Saba`i: 39].

Don haka, ka fanƙan da kai ga miskini, kuma ka bashi dukiya, kuma ka kusanto da shi, kuma ka tausasa a gare shi, kuma kada ka raina wani talaka, domin mafi yawan 'yan aljanna sune talakawa, kuma ka bayar da dukiyarka da karamcin hannu, da kuma zuciya mai son kyauta, za'ayi maka albarka cikin dukiya da 'ya'ya, kuma sadaka māgani ce na cutattuka da kuma laulayi, ku nemi raunana da mabukata, ku saki hannu za'a azurtaku, ku jiƙansu za'a jiƙanku, domin wani talaka bai tađa kokawa ba, sai don kāsawar wani mawadāci.

sannan ku sani cewa, lallai Allah ya umurceku da yin salati da sallam ga AnnabinSa...

FALALAR SADAKA¹

Dukkan godiya sun tabbata ga Allah, muna gode maSa, kuma muna neman taimakonSa, kuma muna neman gafararSa, kuma muna neman tsarin Allah daga sharrukan kawunanmu, da zunubban ayukkanmu, wanda Allah Ya shiryar dashi, to babu mai batar dashi, kuma wanda Ya batar to babu mai shiryar dashi, kuma ina shaidawa babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, Shi kadai yake baShida abokin tarayya, kuma ina shaidawa Annabi Muhammad bawanSa ne kuma ManzonSa ne, yabo da Amincin Allah su tabbata a gare shi, da iyalansa da sahabbansa, kuma Yayi Aminci, Aminci mai yawa.

Bayan haka:

To kuji tsoron Allah - yā ku bayin Allah- hakifanin jin tsoro, Kuma ku kiyayeShi a boye da yayin ganawa.

Yā ku musulmai:

Dukiya tana jujjuyāwa a hannun bayi, bata tsayāwa kan wani yanayi guda, duk wanda dukiya bata juya ta barshi ba, to shi zai juya ya barta ta hanyar barin duniya, Allah Mai tsarki ya ce:

﴿كَمْ تَرَكُوا مِنْ جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ * وَزُرُوعٍ وَمَقَامٍ كَرِيمٍ﴾

((Nawa suka bari na gōnaki da marēmari *

Da shukoki da wuraren zama masu daraja)) [Ad-dukhaan: 25-26],

Kuma shine jarabawar wannan al'umma, wanda yabo da amincin Allah suka tabbata a gare shi ya ce:

«Lallai ga kowace al'umma akwai wata jarabawa, kuma jarabawar al'ummata ita ce: Dukiya»

(At-tirmizi ya ruwaito shi).

Kudī aboki ne ba'ā aminta da ya sauya zuwa ga ma'kiyi, sai ya hana ma'abocinsa samun lāda, Lallai abin sani ana godewa ma'abocin kudī ne idan ya kusanci alkhairi kuma ya kusanci talaka; Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- yā ce:

Mādalla da shi a matsayin aboki ga musulmi: ga wanda ya bayar da

¹ An wāre ta ne daga wasu hudubobi da aka gabātar a masallacin Annabi.

shi ga miskini, da marāya, da ḍan hanya -matafiyi-»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi).

Kuma shi kamar dutsi ne a cikin hannu; ba'ā amfana dashi sai ya bar cikin tāfi, wanda ya riƙe zai yi nadama idan ajlinsa ya matso, Allah mai girma da ḍaukaka ya ce:

﴿وَأَنْفِقُوا مِنْ مَّا رَزَقْنَاكُمْ مِّن قَبْلِ أَن يَأْتِيَّ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ فَيَقُولَ رَبِّ لَوْلَا أَخَّرْتَنِي إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ فَأَصَّدَّقَ وَأَكُن مِّنَ الصَّالِحِينَ * وَلَن يُؤَخِّرَ اللَّهُ نَفْسًا إِذَا جَاءَ أَجَلُهَا وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ﴾

((Kuma ku ciyar daga abin da Muka azurta ku, a gābānin mutuwa ta zo ma ḍayanku, sai ya ce: Yā Ubangijina! Ina ma zaKa yi mani jinkiri zuwa ga wani ajali makusanci dōmin inyi sadaka kuma in kasance daga sālihai *

Kuma Allah bā zai jinkirtama wata rai ba idan ajalinta yazo, kuma Allah Masani ne ga abin da kuke aikatāwa)) [Al-munafikuun: 10-11].

Kuma Allah Yā budema bāyinSa kofar sadaka; domin ya yarda dasu, kuma ita tana kawar da fushin Allah Mai rahama, kuma dalili ce ta imani, kuma daga mafiya alherin ayukka; an tambayi Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi-:

«Wane irin muslunci ne yafi zama alheri? Yace: **Ka ciyar da abinci, kuma kayi sallama ga wanda kasani da wanda baka sani ba»**

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi).

Kuma da ita ce lādaddaki suke ruƙanya, kuma tana kankare kusakurai da laifuka, wanda yabo da aminci suka tabbata a gare shi yā cema Mu'āz -Allah ya yarda dashi-:

«**Shin bazan nuna maka kofofin alheri ba? Azumi garkuwa ne, kuma sadaka tana kawar da kusakure kamar yadda ruwa yake kashe wuta, da kuma sallar mutum cikin dare** - watau: tana kawar da kusakurai kamar yadda ruwa yake kashe wuta-»

(At-tirmizi ya ruwaito shi),

Kuma ita tana kāra dukiya kuma tana rubanyāta, Allah Mai girma da ḍaukaka Yā ce:

((Wāye wannan wanda zai rantāma Allah rance mai kyau, sai Ya rubanya shi gare shi ruƙanyāwa mai yawa)),

Wanda yabo da aminci suka tabbata a gare shi yā ce:

«**Allah Mai yawan albarka da ḍaukaka ya ce: Yā kai ḍan Adam! Ka ciyar da dukiya; zan ciyar da kai da kai»**

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi).

Kuma tāsirinta yana bayyana ga rai da dukiya da yāyā, kuma ana tunkude bala'i da ita, ana janyo walwala, Ibnul Kayyim -Allah ya jifansa- ya ce:

«Kuma sadaka tanā da tāsiri na ban mamaki wajen tunkude balā'i, kuma wannan abune sananne a wajen mutane -kebantattunsu da gamagarinsu-, dukkan mutanen dake kan doron kasā suna tabbatar dashi; domin su sun jarrabāshi, kuma ba'a taḅa neman jawo ni'imomin Allah ba, kuma aka nemi tunkude ukubarSa ba, da kwatankwacin biyayya gare Shi da kusanta gare Shi, da kuma kyautatāwa ga halittarSa».

Kuma mafi girman sadaka wajen lāda ita ce: **«Kayi sadaka kana cikin koshin lafiya kana cikin karanci; kana tsoran talauci, kuma kana kwadāyin wadāta, kada ka jinkirta har sai idan ta kai ga makoshi, sai ka ce: wane yanā da kazā, kuma wane ma yanā da kazā, kuma alhali ya riga ya kasance na wane»**

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi),

kuma **«mafi alherin sadaka itace: Abinda ya kasance bisa wadāta ne, kuma hannu madaukaki shine mafi alheri daga hanu na kasa»**

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi),

Kuma saukaḅāwa ga wadānda suke cikin tsanani sadaḅa ce, kuma wanda ya karḅi bāshin dukiyar mutane yana nufin biyanta Allah zai saḅaḅe masa hanyar biya,

«Kuma lallai yana daga mafiya alherinku, mafi kyawunku wajen biyan bashi»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi),

kuma yana daga sadakoki: Shayar da ruwa, da kuma ciyar da abinci,

kuma **«wanda ya buḅe bākin mai azumi; zai kasance yanāda kwatankwacin lādansa, sai dai baza'a tauye wani abu daga lādan mai azumin ba»**

(At-tirmizi ya ruwaito shi),

Kuma Ibnu Umar -Allah ya yarda dasu- ya kasance yanā yin azumi, amma bāyā buḅa bāki sai da miskinai.

Mai bāda sadaka yana cikin aminci a cikin duniya da lahira, Allah Mai tsarki ya ce:

﴿الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ سِرًّا وَعَلَانِيَةً
فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾

((Wadānda suke bāyar da dukiyarsu da dare da yini, a boye da fili, to

suna da lādansu a wurin Ubangijnsu, kuma babu tsoro garesu kuma su baza suyi bakin ciki ba)) [Al-baḳarah: 274],

Kuma sadakarsa tanā girmama a wurin Allah; domin dabino -na sadakatsarki ya tabbata gare Shi Yana karbarsa, sai Ya raine shi har ya zama kamar babban dutse

Kuma boye sadaka yāfi alheri daga bayyana ta; domin shine yafi nesa da riya, sai dai idan wani amfani mafi rinjāye ya za`a samu idan an bayyanata; kamar yin koyi da bāyarwar; Allah Mai tsarki ya ce:

﴿إِنْ تُبْدُوا الصَّدَقَاتِ فَنِعِمَّا هِيَ وَإِنْ تُخْفُوهَا وَتُؤْتُوهَا الْفُقَرَاءَ فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَيُكَفِّرُ عَنْكُمْ مِنْ سَيِّئَاتِكُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ﴾

((Idan kuka bayyana sadakoki to mādalla da ita, kuma idan kuka boyeta kuka bayar da ita ga talakawa to shine yafi alheri a gareku, kuma yana kankare maku daga kananan laifukanku, kuma Allah kwararren Masani ne gameda abinda kuke aikatāwā)) [Al-baḳarah: 271],

Kuma na daga cikin mutum bakwai da Allah Zai sakasu cikin inuwarSa:

«Da kuma mutumin da ya bāyar da wata sadaka, sai ya boyeta, har ya zama hagunsa bai san abinda damansa yake bāyarwa ba»

(Bukhari ya ruwaito shi),

Zainul ābidēn -Allah ya jikansa- ya rasu, sai mutānen Madinah suka rasa sadakarsa ta boye, kuma a yāyin da sukayi masa wanka, sun sami alamun baḳi a gadon bāyansa, saboda abinda yake dauka a gadon bayansa na gāri cikin dare yake kaima talakawan Madinah.

Allah Mai karamci ne Yana son karamci, kuma Annabinmu -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi-

«Shine mafi kyautar mutane, kuma ya kasance lokacinda yake kasancewa yafi kyauta shine cikin Ramadana lokacinda Jibrilu yake haɗuwa dashi, sai ya karanta masa Alkur'ani, to lallai shi yakan zama mafi kyauta sama da iska wacce aka saki tana yawo»,

Kuma ba'a tambayarsa wani abu face sai ya bayar dashi,

Kuma «Annabi -yabo da amiincin Allah su tabbata a gare shi- ya kasance shine mafi kyautar mutane da alheri»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi),

Kuma shi ya kasance baya ganin yawan wani abu da ya bayar dashi, kuma baya mayar da mai roko, kuma ya kasance kyauta da sadaka sune abu mafi soyuwa a gare shi, kuma ya kasance farin cikinsa da abinda yake bayarwa, yafi farin cikin mai karɓa na abinda yake karɓa.

to ku nemi ma'abota talauci koda da abu dan kadan ne, domin kadan a wurin Allah mai yawa ne, kuma kadan daga abinda aka bayar yana suturcewa daga wuta; Annabi -yabo da aminci Allah su tabbata a gare shi-ya ce:

«Ya ke A'isha! ki nemi kariya daga wuta, koda da tsagin dabino ne, domin shi yana kauda yunwar mai jin yunwa, kamar yadda yake yi ga kosashshe»

(Ahmad ya ruwaito shi),

Yahya dan Mu'āz -Allah ya jikansa- ya ce:

«Bansan wani kwayar tsiro ba, da za tayi nauyin duwatsun duniya ba face kwayar sadaka»,

Kuma bayarwa daukakace, kuma kyauta karamci ne, duk lokacin da rai ta zama mai daraja bayarwar zai zama mai yawa daga gareta, kuma mutum na karkashin inuwar sadakarsa ranar tashin Alkiyama.

kuma Allah Ya sanyama ma'abota kusanci wani hakki a wuya, ana cikashi da ciyarwa;

﴿وَعَاتِ ذَا الْقُرْبَىٰ حَقَّهُ﴾

((kuma ka ba ma'abocin kusanci hakkinsa)) [Al-isra` : 26],

to shi ba kyautatawa bane; lallai shi kawai hakki ne da Allah ya farlanta shi

kuma **«lallai sadaka ga miskini sadaka ce, ga kuma ma'abocin dangantaka ta jini abubuwa biyu ne: sadaka ce, da sada zumunci»**

(An-nasa'i ya ruwaito shi),

kuma sadaka a garesu sakamakonta cikakke ne, kuma lādan abin rubunyawa ne;

Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya ce: -Yayin da aka tambaye shi gameda ciyarwar Zainab ga mijinta Abdullahi dan Mas'ud, da wasu marayu a wurin ta; ya ce: **«Na'am, tana da lāda biyu: Lādan dangantaka da kuma lādan sadaka»**

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi).

kuma hana sadaka don tsoran kārewa, lalata dukiya ne, wanda yabo da aminci Allah sun tabbata a gare shi ya ce:

«Babu wata rāna da bāyi zasu wāyi gari cikinta, fāce sai mala'iku biyu sun sauka, sai dayansu yace: Ya Allah ka ba mai ciyarwa mayewa, sai dayan shi kuma yace: Ya Allah ka sanyama mai hanawa karaya».

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi), kuma mai bayarwa abin yima alkawari ne na samun izza da gafara.

Kuma bawa baya tsira daga jarrabawa sai da hakuri da ratayuwa da Allah, kuma wanda dukiya takaranta a hanunsa, to lallai tilas gare shi ya lazimci takawa; domin da ita ne kofofin arziki ke saukaka gawanda ke cikin kunci, Mai buwaya da daukaka ya ce:

﴿وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا * وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ﴾

((kuma wanda yaji tsoron Allah zai bashi mafita *

kuma zai azurta shi ta inda baya tsammani)) [Ad-dalaak: 2-3],

Kuma da dawwamuwa kan istigfāri ne ake yawaita dukiya; Allah Mai tsarki Ya ce:

﴿فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا * يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا *
وُمُدِّدْكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَيْنَ وَجْهِكُمْ لَكُمْ جَنَّاتٍ وَيَجْعَلْ لَكُمْ أَنْهَارًا﴾

((Sai nace, ku nēmi gāfarar Ubangijinku, lallai ne Shi Ya kasance Mai gāfara ne *

Zai buɗe sama [da girgije] a gareku da ruwa mai kwarara*

kuma ya karfafeku da wasu dukiyoyi da kuma yāyā, kuma ya sanya lambuna a gareku, kuma ya sanya maku koramu)) [Nuh: 10-12],

Ina neman tsarin Allah daga shaidan jefaffe.

﴿وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ نَفَقَةٍ أَوْ نَذَرْتُمْ مِنْ نَذْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُهُ﴾

((Kuma duk abin da kuka bayar na wata ciyarwa, ko kuma kukayi alkawari na wani bākance to lallai Allah Ya sanshi)) [Al-bakarah: 270].

Allah ya min albarka tare daku a cikin Alkur'ani mai girma...

HUDUBA TA BIYU

Dukkan yabo sun tabbata ga Allah kan kyautatawarSa, kuma godiya ta tabbata a gare Shi akan datarwarSa da kuma ni'imominSa, kuma ina shaidawa babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, Shi kaɗai yake baShida abokin tarayya ina mai girmamawa ga al'amarinSa, kuma ina shaidawa Muhammad bawanSa ne kuma manzonSa ne, yabon Allah ya tabbata gare shi da iyalansa da sahabbansa, kuma yayi daɗin aminci, aminci mai ƙaruwa.

Bayan haka, ya ku musulmai:

Ku bāyar daga dāɗaɗan abinda kuka samu, ku tsammaci lāɗanku a wurin Allah, domin da sadaka ne ake samun albarkar dukiyoyi da tsarkin rayuka, kuma kowane mutum yana ƙarƙashin inuwar sadakarsa ranar tāshin alkiyama, kuma na daga cikin waɗanda za'a inuwantar dasu a cikin inuwar al'arshinSa:

«Da kuma mutumin da ya bāyar da wata sadaka, sai ya boyeta, har ya zama hagunsa bai san abinda damarsa yake bāyarwa ba»

(Bukhari ya ruwaito shi),

Kuma mumuni baya raina wani abu, tana iya yiwu dirhami guda ya rigayi dirhami dubu, kuma wanda yayi kyauta ga bāyin Allah; Allah Zai masa karamci da falala da kyauta, kuma ana sākayya ne dai-dai da aiki.

sannan ku sani cewa, lallai Allah Ya umurceku da yin salati da sallama ga AnnabinSa...

FALALAR CIYARWA¹

Godiya ta tabbata ga Allah Mai buwayantar da wanda ya yi masa biyayya kuma yaji tsoransa, kuma Mai kaskantar da wanda ya tozartar da umurninSa kuma ya sãba maSa, Ina gode maSa godiya masu yawa, dãdãdã masu albarka kamar yadda Ubangijinmu Yake so kuma Ya yarda.

Kuma ina shaidawa babu abin bautawa da gaskiya sai Allah Shi kadai baShida abokin tarayya, babu wani Ubangiji garemu waninSa, kuma bama bautawa kowa face Shi.

Kuma ina shaidawa Annabinmu Muhammad bawanSa ne kuma manzonSa ne, mafi gaskiyar mai kira zuwa ga Allah, kuma mafi nasihar halittar Allah ga bãyin Allah, Yã Allah kayi yabo da aminci gare shi da iyalansa, da wanda yabi tafarkinsa kuma yabi shiriyarsa.

Bayan haka:

Kuji tsoran Allah -yã ku bayin Allah- haƙiƙanin jin tsoro, kuma ku tsarkake sirrinku da bayyananku gare Shi, Kuma ku yi rigaye zuwa ga yardar Ubangijinku, Kuma ku ribaci watanku mai falala.

Yã ku musulmai:

Yana daga manufofin musulunci: Gina tãrayyar al'umma mai jin kan juna mai tausasãwa juna, soyayya da yan'uwantaka tana jãgorantarta, kuma son alheri da kyauta ya mamaye ta, kuma fagen kyauta yana yalwatuwa ga abinda zuciya mai imani take karkata zuwa gare shi, na bayarda dukiya, da kuma fãdãdãwa wajen kusanto da abu mai kyau, kuma musulunci miƙaƙƙe haƙiƙa ya kwadãitar kan haka kwadaitarwar da take yalwata kirjin mai karamci, kuma tana mãgance kyashin marowaci, Allah Madaukaki ya ce:

﴿مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا﴾

﴿فِيضَعِفُهُ لَهُ أَضْعَافًا كَثِيرَةً﴾

((Wãye wannan wanda zai rantãma Allah rance mai kyau, sai Ya ruƙunya shi gare shi ruƙanyãwa mai yawa)) [Al-baƙarah: 245].

Kuma «Manzon Allah -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya kasance mafi kyautar mutane, kuma ya kasance yana zama mafi kyauta ne

¹ An wãre ta ne daga wasu hudubobin da aka gabãtar a masallacin Annabi.

cikin ramadana»

Idan ya bāyar yana yawaitawa, kuma idan yayi kyauta zai yi kyautar wanda baya tsoran talauci, ba'a taba tambayarsa wani abu ba fāce ya bāyar dashi, bai taba mayar da mai roko ba, sai dai idan bai sāmu wani da zai bashi ba, kuma Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya fuskantar da sahabbai zuwa ga yin sadaka, sai suka bayar da mafi darajar dukiyarsu; sai Umar -Allah Ya yarda dashi- ya bāyar da rabin dukiyarsa, sai Abubakar kuma -Allah Ya yarda dashi ya bayar da dukiyarsa bāki dāyanta, kuma wanda yabo da amincin Allah suka tabbata a gare shi ya ce:

«**Wanda duk ya shirya rundunar Usrah; to yana da Aljanna;** sai Uthaman -Allah ya yarda dashi- ya shirya ta»

(Bukhari ya ruwaito shi),

sai fadin Allah -ya sauka:-

﴿لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ﴾

((Ba zaku samu Aljanna ba har sai kun bayar daga abinda kuke so)) [Aali-Imran: 92],

Sai Abu Dalha -Allah ya yarda dashi- ya tashi tsaye zuwa ga Annabi -yabo da aminci su tabbata a gare shi- sai yace:

«Ya Manzon Allah! Lallai mafi soyuwar dukiyata gareni itace Bairuhā'a, lallai na sanya ta sadaka domin Allah»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi),

Da kaɗan na ciyarwa tāre da ikhlāsi ne ake samun tsira daga Wuta, Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya ce:

«**Kuji tsoron wuta koda kuwa da bāda tsagin dabino ne**»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi).

Kuɗi baya tafiya saboda kyauta da sadaka, lallai abin sani shi rance ne mai kyau lamuntacce a wurin Allah Mai karamci, kuma Allah zai maye madadinsa, Manzon Allah -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- yā ce:

«**Babu wata rāna da bāyi zasu wāyi gari cikinta, fāce sai malā'iku biyu sun sauka, sai dāyansu yace: Ya Allah ka ba mai ciyarwa mayewa, sai dayan shi kuma yace: ya Allah ka haɗa mai hanawa da karaya**».

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi),

Kuma ka samu yaƙinin wadata daga wurin Allah Mai karamci, Manzon Allah -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- yā ce:

«Allah Madaukakin yā ce: Ya kai ɗan Adam ka bayar kai ma zan bāyar gare ka»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi),

kuma Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- yā ce:

«Wata sadaka bata taba ragewa daga wata dukiya ba»

(Muslim ya ruwaito shi).

Kuma dukiya wata ajiya ce a hannunka, bā ka da wani abu daga gareta fāce abinda ka ci ka kārar, ko ka saka sanya na tufafi ka har ka tsofar, ko kayi sadaka sai ka shuɗar; to ka kanƙan da kai ga miskini, kuma ka bashi dukiya, kuma ka kusanto shi, kuma ka tausasa a gare shi, kuma kada ka raina wani talaka; domin mafi yawan yan Aljanna sune talakawa.

Kuma wanda yayi kyauta ga bāyin Allah, Allah zai Yi kyauta a gare shi, wanda aka budē masa wata kofar alheri to ya ribace ta, domin shi bai san yausha za'a rufeta kāfinsa ba, idan zaka iya kada wani ya rigaye ka zuwa ga Allah, to kayi haka, Yāyinda Zainul ābidēn -Allah ya jifansa- ya rasu, sai mutānen Madinah suka rasa sadakarsa ta boye, kuma a yāyin da sukayi masa wanka, sun alamu bakake a gadon bāyansa saboda abinda yake dauka a gadon bayansa na gāri cikin dare ga talakawan Madinah.

Mai bāyarwa al'amuran rayuwa suna saukakuwa gare shi; Allah Mai tsarki ya ce:

﴿فَأَمَّا مَنْ أَعْطَىٰ وَاتَّقَىٰ * وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَىٰ * فَسَنبِيئِهِمْ لِلْإِبْرَىٰ *

وَأَمَّا مَنْ بَخِلَ وَاسْتَغْنَىٰ * وَكَذَّبَ بِالْحُسْنَىٰ * فَسَنبِيئِهِمْ لِلْإِبْرَىٰ *

((To, amma wanda ya bayar -da dukiya-, kuma ya yi takawa *

Kuma ya gaskata cewa akwai mafi kyāwun sākamako *

To, zā Mu saukake masa har ya kai ga sauki *

Kuma amma wanda ya yi rōwa, kuma ya wadātu da kansa *

Kuma ya karyata mafi kyāwun sākamako *

To, zā Mu saukake masa har ya kai ga tsanani)) [Al-lail: 5-10],

Kuma ana yi masa alkawarin gāfara da wadāta;

Allah Mai buwaya da ɗaukaka ya ce:

﴿الشَّيْطَانُ يَعِدُكُمُ الْفَقْرَ وَيَأْمُرُكُم بِالْفَحْشَاءِ وَاللَّهُ يَعِدُكُم مَّغْفِرَةً مِّنْهُ وَفَضْلًا *

((Shaidan yana yi maku alƙawarin talauci, kuma yana umurta ku da alfasha, kuma Allah Yana yi maku alƙawarin gāfara daga gare Shi da ƙāri)) [Al-baƙarah: 268].

Ba haka bama, lallai ita bayarwa ana maye gurbinta, Allah Mai tsarki ya ce:

﴿وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَهُوَ يُخْلِفُهُ وَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ﴾

((kuma duk abinda kuka bayar na wani abu, to Shine yake maye gurbinsa, kuma Shine mafi alherin masu azurtawa)) [Saba`i: 39],

kuma ita bayarwa tana yaye damuwoyi

Yayinda wahayi ya sauka ga Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- farkon sauka, ya cema Nana Khadija -Allah ya yarda da ita-: «**Hakika naji tsoro ga kaina**, sai tace ā`ā sam; wallahi Allah bazai kunyatar dakai ba har abada, lallai kai kana kana sadar da zumunci, kuma kana daukar nauyin gajiyayye, kuma kana ba marashi, kuma kana kyautata karban bāko, kuma kana taimkāwā kan abinda ke tinkaro mutane da gaskiya»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi),

Kuma amfaninta yanā miƙuwa zuwa ga yaye dāmuwoyin filin tāshin alƙiyama, sai mai yin sadaka ya kasance ƙarƙashin inuwar sadakarsa a ranar tāshin alƙiyama, wanda ya boye sadakarsa -koda tā zama kadan-; Allah zai karramashi da wata inuwar daban, banda inuwar sadakarsa, itace inuwar al'arshinSa.

Kuma mawadāci mai bayarwa yana rigayar waninsa da lādaddaki, Wani daga cikin sahabbai Allah ya yarda dasu yā ce ga manzon Allah yabo da aminci su tabbata a gare shi:

«**Ma'abota wadāta sun tafi da lādaddaki**»

(Muslim ya ruwaito shi),

kuma wanda aka dātar dashi daga cikin mawadāta shine wanda ya gina lāhirarsa da yawan kyauta da bayarwa tare da tsora Allah,

Kuma Hakika an tambayi Annabi -yabo da mincin Allah su tabbata a gare shi-: «**Shin wace sadaka ce mafficiya? Yace: ka bāyar da sadaka alhāli kanā lāfiyayye mai kwafayi, kana burin wadāta kuma kana tsoran talauci**»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi),

Kuma boye ta yāfi alheri daga bayyana ta, Allah Mai tsarki ya ce:

﴿وَإِنْ تَخْفَوْهَا وَنُوْوْهَا أَلْفُقْرَاءَ فَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ﴾

((Kuma idan kuka boye ta, kuka bāyar da ita ga talakāwa, to shine yafi alkhairi a gareku)) [Albakarah: 271],

Kuma na daga cikin mutum bakwai da Allah Zai sakasu cikin inuwarSa:

«**Da kuma mutumin da ya bāyar da wata sadaka, sai ya boyeta, har ya zama hagunsa bai san abinda damarsa yake bāyarwa ba**»

(Bukhari ya ruwaito shi).

kuma wanda ya kyautata zato ga Ubangijinsa ransa zai zama mai son kyauta, kuma zata kyautar da dukiyarsa, yana mai yakini gameda da fadin Allah:

﴿وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَهُوَ يُخْلِفُهُ﴾

((kuma duk abinda kuka ciyar na wani abu, to Shine Yake maye maku da waninsa)) [Saba`i: 39],

Sulaiman Addārāni -Allah ya jikansa- ya ce:

«wanda ya aminta da Allah a cikin arzikinsa, zai kāra kyautata hālāyensa, kuma yin hakuri ya biyo bāyansa, kuma ransa zai zama mai karamci wajen ciyarwarsa, kuma waswāsinsa zai zama kaɗan cikin sallarsa»,

kuma ita ciyarwa mai jan bawa ce zuwa ga kaunar abinda ke wurin Allah, da kuma yadda da alƙawarinSa, da yin aikin alkhairi saboda kwaɗayin falalar Allah, a bisa yadda yazo a cikin fadinSa:

﴿وَمَا يَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَلَنْ يُكْفَرُوهُ﴾

((kuma abinda suka aikata na alkhairi baza'a yi masu musunsa ba)) [Aali-Imran: 115],

Kuma mafificiyar ciyarwa: itace ciyar da makusanta, Allah Mai tsarki ya ce:

﴿يَسْأَلُونَكَ مَاذَا يُنْفِقُونَ قُلْ مَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ خَيْرٍ فَلِلْوَالِدَيْنِ وَالْأَقْرَبِينَ﴾

((Suna tambayarka mai zasu bayar, ka ce: duk abinda kuka bayar na wata dukiya, to ya zama ga iyaye ne da kuma makusanta)) [Al-bakarah: 215],

Kuma makusancinka wani yanki ne daga gareka, idan ka kyautata zuwa gareshi to lallai kana kyautatawa ne ga kanka, kuma idan kayi masa rowa to lallai kana yin rowa ne ga kanka, kuma Allah Ya sanya ga ma'abota kusanci

wani haƙƙi daya rataya ga wuya, za'a cika shi ne da ciyarwa, kada kayi rowa garesu, kuma kada ka nuna fin ƙarfi ga maraya, kuma kada ka tsawatar da mai bara, kuma ka yi karamci, za'ayi maka albarka cikin dukiya da yāyā.

kuma shaidān yana wasuwāsi ga mai ciyarwa, kuma yana umartarsa da rikewa, kuma yana kawata masa shi bisa yaudara da māƙirci, Allah Maɗaukaki ya ce:

﴿الشَّيْطَانُ يَعِدُكُمُ الْفَقْرَ وَيَأْمُرُكُم بِالْفَحْشَاءِ

وَاللَّهُ يَعِدُكُم مَّغْفِرَةً مِّنْهُ وَفَضْلًا وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ﴾

((Shaidān yana yi maku alƙawarin talauci, kuma yana umartar ku da alfasha, kuma Allah Yana yi maku alƙawarin gāfara daga gare shi da ƙāri, kuma Allah Mayalwaci ne, cikakken Masani)) [Albāƙarah: 268].

Kuma Allah ya zargi munafukai, saboda rowarsu wajen mika alheri, Ibnul Kayyim -Allah Ya jikansa- ya ce:

«Kuma sune mafi munin yan adam, kuma mafi ƙazantarsu, kuma mafi lalacewarsu»,

Sun cutar da Manzon Allah -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi-, da sahabbansa cutarwa mai tsanani, sai suka aibanta Manzon Allah -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- rabiya, kuma sukayi izgili da sahabbansa, kuma sukayi izgilanci da masu sadaka daga cikinsu,

Ibnu Katheer -Allah ya jikansa- ya ce:

«Babu wani ɗaya daya kuɓuta daga aibantawarsu, da zumɗensu a cikin dukkan halaye»

Kuma idan suka bayar da dukiyarsu suna bāyarwa ne bisa ƙi da gori da taraddudi, kuma saboda baƙin ƙudirinsu, da munin abinda suka ƙunshe cikinsu, ciyarwarsu ba ƙarɓaɓɓiya bace a wajen Allah, duk yadda suka bāyar; Mai buwāya da ɗaukaka ya ce:

﴿قُلْ أَنفُسُكُمُ طَوْعًا أَوْ كَرْهًا لَّن يُتَقَبَلَ مِنْكُمْ﴾

((Kace ku bāyar bisa biyayya ko bisa ƙi baza'a ƙarɓa daga gareku ba)) [At-taubah: 53],

Kuma dukiyarsu da yāyānsu azāba ne garesu:

﴿فَلَا تُعْجِبْكَ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ﴾

﴿إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ بِهَا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَتَرْهَقَ أَنفُسُهُمْ وَهُمْ كَافِرُونَ﴾

((Sabōda haka, kada dūkiyōyinsu su bā ka sha'awa, ko kuma yāyānsu, abin sani kawai, Allah Yanā nufin Ya yi musu azāba, da su a cikin rāyuwar dūniya, kuma rāyukansu su fita alhāli kuwa sunā kāfirai)) [At-taubah: 55].

Kuma mawadāci marowaci talaka ne wanda aka kāyata, kuma shi mai hidima ne da yake tara kudi ga waninsa, shi ba ga kansa ya amfanar ba, kuma bada bayarwarsa ga talakawa ba ya samu dāukaka ba, kuma hakika rowa tana bijirowa ga ma'abocin dukiya wajen bayarwarsa, Allah Mai tsarki ya ce:

﴿وَمَنْ يَبْخَلْ فَإِنَّمَا يَبْخَلْ عَن نَّفْسِهِ﴾

((Kuma duk wanda yayi rowa, to lallai yana rowa ne ga kansa)) [Muhammad: 38],

Kuma ita dukiya kwaḍayi da kyashi basa wanzar da ita, kuma bayarwa da kyauta basa tauyeta, Al'hasanul Basri -Allah ya jifkansa- ya ce:

«Allah wadaran ma`abocin dirhami da dinare: Basa amfanar dakai har sai sun rabu dakai».

Ina neman tsarin Allah daga shaidan jefaffe.

﴿وَأَنْفِقُوا مِنْ مَّا رَزَقْنَاكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ﴾

﴿فَيَقُولَ رَبِّ لَوْلَا أَخَّرْتَنِي إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ فَأَصَّدَّقَ وَأَكُن مِنَ الصَّالِحِينَ﴾

((Kuma ku ciyar daga abinda Muka azurta ku, a gābānin mutuwa ta je ma ḍayanku, sai ya ce: Yā Ubangijina! Ina ma Ka yi mani jinkiri zuwa ga wani lokaci makusanci dōmin inyi sadaka kuma domin in kasance daga cikin managarta)) [Al-munafikuun: 10].

Allah ya min albarka tareda ku a cikin Alkur'ani Mai girma...

HUDUBA TA BIYU

Dukkan yabo sun tabbata ga Allah akan kyautatawarsa, kuma godiya ta tabbata a gare Shi- akan datarwarSa da kuma ni'imominSa, kuma ina shaidawa cewa babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, Shi kadai baShida abokin tarayya ina mai girmamawa ga al'amarinSa, kuma ina shaidawa cewa Muhammad bawanSa ne kuma ManzonSa ne, yabon Allah ya tabbata gare shi da iyalansa da sahabbansa, kuma yayi aminci, aminci mai yawa.

Yā ku musulmai:

Manzon Allah -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya kasance mafi karamcin mutane, kuma mafi kyautar mutane, idan ya bayar zai yawaita, kuma idan yayi kyauta zai bayar dayawa, kuma idan yayi kyauta zai bayar da kyautar wanda baya tsoran talauci da fatara, kuyi koyi da Annabinku, kuma ku bincika gidajen miskinai da talakawa, da zawarawa da marayu, domin cikin haka akwai yaye damuwoyi, da fosar da mai jin yunwa, da farin ciki ga karami, da kuma kāmārwa ga iyalai.

Kuma na daga godema Allah: Bayarwa ga bāyin Allah talakawa, da tallafama halittarsa raunana, kuma ita dukiya kwaɗayi da rowa basa wanzar da ita, kuma bayarwa da ciyarwa basa tafiyar da ita.

kuma kada ka zama kamar tābaɓɓe marowaci, yana halakar da ransa a cikin duniya domin tārāwarsa, kuma a lāhira za'a masa hisabi kan hanawarsa, ba mai aminci bane a cikin duniya daga bakin ciki, kuma ba mai tsira bane a lahira daga laifinsa, rāyuwarsa a duniya rāyuwar matalauta ne, kuma hisabinsa a lāhira hisabin mawadāta ne.

sannan ku sani cewa, lallai Allah Ya umurceku da yin salati da sallama ga AnnabinSa...

AZUMIN WATAN RAMADAN

YIN SHIRI DOMIN RAMADANA¹

Dukkan godiya sun tabbata ga Allah, muna gode maSa, kuma muna neman taimakonSa, kuma muna neman gafararSa, kuma muna neman tsarin Allah daga sharrukan kawunanmu da zunubban ayukkanmu, wanda Allah Ya shiryar dashi babu mai ɓatar dashi, kuma wanda Ya ɓatar babu mai shiryar dashi, kuma ina shaidawa babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, Shi kaɗai baShida abokin tarayya, kuma ina shaidawa Annabi Muhammad bawanSa ne kuma ManzonSa ne, yabo da amincin Allah su tabbata a gareshi da iyalansa da kuma sahabbansa, kuma yayi daɗin aminci, aminci mai yawa.

Bayan Haka:

Kuji tsoran Allah -yā ku bayin Allah- haƙiƙanin jin tsoro, kuma kuyi ruko da igiya mai karfi ta musulunci.

Yā ku musulmai:

Dararraki da yininninka suna tafiya cikin gaggawa, kuma shekara tana nannade watanninta bisa bibita, kuma sunnar Allah ce cikin sararin duniyarsa: Gabātowa da wucewa, kuma Allah Ya karrama bāyinSa; Sai ya shar'anta lokuta na musamman na bauta garesu cikin shekara, wanda ake gafarta zunubbai da kusakurai cikinsu, kuma ake guzuri daga ayukka na gari cikinsu.

Kuma a cikin shekara akwai wani wata shine mafi alherin watanni, Allah ya aiko da manzonaSa cikinsa, kuma ya sauko da littafinsa cikinsa, musulmai suna dākonsa cikin kowace shekara, kuma a cikin zukatansu akwai murna dashi, suna gabātar da wani rukuni daga rukunnan musulunci cikinsa, ana aikatashi bisa tsarkin rai, kuma musulmi yana samun jin dāɗi cikinsa alhāli yana cikin yunwa, bāwa yana tabbatar da ma'anar ikhlāsi cikinsa; domin ya ciru dashi zuwa ga sauran ibādodi yana nesa da riya, lādan azuminsa bā shi da iyaka na nunkawa, ba haka ba, wannan yana ga Allah Mai karamci.

Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- yā ce: «**Allah Mai buwaya da daukaka yā ce: Dukkan wani aiki na ɗan Adam nāsa ne, sai**

¹ Angabatar da ita ne a ranar Juma'a, ashirin da ɗaya ga watan Sha'abana, shekara ta dubu ɗaya da ɗari huɗu da talatin da biyu na hijira, a masallacin Annabi.

dai azumi, lallai shi nawa ne kuma ni ne zanyi sākayya akansa»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi).

Azumi yana gyara rāyuka, kuma yanā turawa zuwa ga neman samun ababen godiya, da nesantar ababen barna, da shine ake gāfarta zunubbai kuma ake kankare kananan laifuka, Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- yana cewa:

«Wanda duk ya azumci Ramadan yana mai imani, da kuma neman lada, za'a gafarta masa abinda ya gabata na zunubbansa».

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi).

Watā ne na ayukkan biyayya da kuma kyautatawa, da kuma gafara da yarda; Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- yā ce:

«Idan Ramadana ya shigo: Ana bubbuɗe kofofin sammai, kuma ana rurrufe kofofin jahannama, kuma ana daɗɗaure shaidanu»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi).

Cikinsa akwai haƙuri kan tsananin kishirwa, da dācin yunwa, da kuma yāƙar rai wajen tsāwatarma son rai, sākamakonsu wata koƙace daga kofofin Aljanna, waninsu bazai shige ta ba, cikinsa akwai tinātarwa da hālin māsu jin yunwa daga cikin miskinai da waɗanda suke cikin ƙunci, marashi da mawadāci suna daidai cikin azumi, kowannen su yana azumi ne ga Ubangijinsa, yana mai neman gāfarar zunubinsa, suna kāmewa daga barin cin abinci a cikin lokaci guda, kuma suna buɗe bāki a cikin lokaci guda, suna zama bai ɗaya tsawon yininsu da yunwa da kishirwa; domin faɗin Allah Ya tabbata cikinsu gaba daya:

﴿إِنَّ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَأَنَا رَبُّكُمْ فَاعْبُدُونِ﴾

((Lallai wannan ita ce al'ummarku, al'umma ce guda, kuma Nī ne Ubangijinku. Sai ku bauta maNi)) [Al-anbiya` : 92].

Kuma Alkur'ani mai girma shine tushen Addini da kuma hujjar manzanci, ya sauka cikin mafificin watanni:

﴿شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ﴾

((Watan ramadana wanda aka saukar da Alkur'ani cikinsa)) [Al-bakarrah: 185],

Kuma saukarsa cikinsa nuni ne ga wannan al'ummar na yawaitawa karatunsa da lura da ma'anoninsa, kuma mala'ika Jibrilu -amin cin ya tabbata a gare shi- ya kasance yana sauka daga sama, ya biyama Annabinmu -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- Alkur'ani cikinsa, kuma a cikin

shekarar da ya rasu cikinta ya bijiro masa da Alkur'ani har sau biyu, kuma imam Malik -Allah ya jifansa- ya kasance idan Ramdana ya shigo yana fuskantar karatun Alkur'ani, sai ya bar hadisi da ma'abotansa.

Kuma sadaka tana da amfani mai girma a duniya da lāhira; domin ita tana tunkude bala'i, kuma tana saukaƙa al'amura, kuma tana jawo arziki, kuma tana kawar da zunubbai kamar yadda ruwa yake kawar da wuta, kuma ita inuwa ce ga ma'abocinta ranar tashin alkiyama, kuma kuɗi baya tawaya saboda sadaka, ā'ā shi bashi ne lamuntacce a wajen Allah Mawadaci Mai Karamci:

﴿وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَهُوَ يُخْلِفُهُ﴾

((kuma duk abinda kuka ciyar na wani abu, Allah zai maye maku da waninsa)) [Saba`i: 39],

Kuma yana rubunyashi cikin duniya ta fuskar albarka da tsaftata, kuma yana masa sākayya a lāhira da ni'ima ta tabbata, Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya ce:

«Bābu wata rāna da bāyi suke wayar gari cikinta, fāce sai wasu malā'iku biyu sun sauka, sai dayansu yace: Ya Allah ka ba mai bayarwa madadi, shi kuma dayan yanā cewa: Ya Allah ka bawa mai rikewa karaya»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi).

Ka bincika gidajen talakawa da miskinai, da gidajen zawarawa da marayu; a cikin haka akwai yaye wata damuwar taka, da kawar da wani bala'i daga gareka, da kosar da mai jin yunwa, da farin ciki ga karamin yaro, da kāmā da wasu iyalai, da wadātarwa daga roko, kuma Annabi -yabo da amincin Allah su tababta a gareshi ya kasance mafi karamcin mutane kuma mafi kyautarsu: Idan ya ciyar zai yawaita, idan ya bada kyauta zai bayar dayawa, kuma idan ya bayar zai bayar irin bāyarwar wanda baya tsoran talauci, kuma ya kasance yana tarar Ramdana da wata malala daga kyaututtuka, kuma ya kasance yafi bayar da alheri sama da iskar da ake yawo, kuma shi kuɗi kwadayi da kyashi basa wanzar dashi, kuma bayarwa da ciyarwa basa tafiyar dashi

Kuma dararrakin ramadana sune sarakunan dararrakin shekara;

«Wanda duk yayi tsayuwar daren ramadana yana mai imani da kuma neman lada; an gafarta masa abinda ya gabata na zunubbansa»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi).

kuma duhun darenta mai tsada ne wajen yin bauta cikinsa; Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya ce:

«**Maficiyar sallah bayan farilla: Itace sallar dare**»

(Muslim ya ruwaito shi),

kuma «**Duk wanda yayi tsayuwar dare tareda limami har ya idar, za'a rubuta masa tsayuwar dare guda cikakke**».

(At-tirmizi ya ruwaito shi)

Kuma a cikinsu akwai dare da ake nunnunkashi shine shugaban dararraki -daren matsayi da daraja- ya fi alheri sama da dare dubu, kuma a cikin kowanne dare ana buɗe kofar amsawa daga sama, kuma taskokin Allah Mai kyauta a cike suke, ka roka daga kyautar Allah Mai karamci, ka nemi rahamar Allah Mai rahama, Ramadana wata ne na bayarwa da kuma karamci, da alfarmomi, da kyaututtuka, kuma mafi gazawar mutane shine wanda ya gaza daga addu'a.

Kuma kwanuka sune takardun rayuwa, kuma mai dāce shine wanda ya dawwamar dasu da mafi kyawun ayukka, wanda Allah ya ciro shi daga kaskancin sabo zuwa ga buwayar biyayya; haƙiƙa ya waɗāṭā shi bā tare da dukiya ba, kuma ya saka masa natsuwa ba tare da abokin natsuwa ba, haƙiƙa hutun rai yana cikin karancin laifuka, kuma wanda ya san Ubangijinsa zai shagalta dashi daga son ran kansa.

Kuma wasu mutane sun saukaƙa dararrakinsu masu tsada da wasa da abinda bashi da amfani, domin idan watan azumi ya fare mutane suna samun riba shi kuma shine mai asara, daga cikin mutane akwai wanda yana azumi amma shi baya sallah, kuma shi azumi ba'a karɓarsa sai da tauhidi da sallah.

Kuma mace abin yima umurni ne da yawaitawa daga karatun Alkur'ani, da zikiri da istigafari, da yawaitāwa daga nāfilfilin ibādu, kuma yin sallar tarāwihi a cikin gidanta ya fi falala daga gabatar dashi a cikin masallatai; wanda -yabo da aminci suka tabbata a gare shi- yā ce:

«**Kuma gidajensu sune yafi alheri gare su**»

(Abu Dauda ya ruwaito shi).

Kuma yana gareta da ta kula da suturci da kunya, da lura da Ubangijinta a lokacin fakuwar uban gidanta da halartowarsa, kuma ta gari daga cikinsu abin yiwa alƙawari ne da yardar Ubangijin talikai gareta, kuma rukonta da addininta, da suturcewarta, da jin izzarta da hijabinta, wannan yana ɗaukaka sha'aninta, kuma yana ƙarfafa matsayinta, kuma abin alfaharin tārayerar

al'umma ce, kuma kambun kamun kai da kuma kayan kawar rayuwa ce.

Ina neman tsarin Allah daga shaidan jefaffe

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ

كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾

Yā ku waɗanda suka yi ĩmāni! An farlanta azumi kanku, kamar yadda aka farlanta shi kan waɗanda suke gabāninku, tsammāninku, zā ku yi takawa)) [Al-bakarah: 183],

Allah ya min albarka daku a cikin Alkur'ani Mai girma...

HUDUBA TA BIYU

Dukkan yabo sun tabbata ga Allah akan kyautatawarsa, kuma godiya ta tabbata a gare Shi akan datarwarSa da kuma ni'imominSa, kuma ina shaidawa cewa babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, Shi kadai baShida abokin tarayya ina mai girmamawa ga al'amarinSa, kuma ina shaidawa cewa Muhammad bawanSa ne kuma ManzonSa ne, yabon Allah ya tabbata gare shi da iyalansa da sahabbansa da kuma yayi aminci, aminci mai karuwa.

Bayan haka, yā ku musulmai:

Daga cikin mafi alherin abinda za'a fuskanci Ramadana dashi: dawwamuwa kan istigfari, da yawaita godiya ga Allah kan isowa gare shi, kuma māsu rigaya zuwaga alherai sune masu rigaya zuwaga maḍaukakin darajoji a cikin aljanna, to ku bijirto domin sabubban rahamar Allah a cikin watanSa mai daraja, kuma kuyi gāsa cikin ayukkan biyayya da alkhairai, kuma ku yawaita cikinsa daga nau'ikan kyautatawa, kuma ku daukaka daga gulma da annamimanci, da sauran kusakure, kuma kada wani alheri ya wuceka saboda kin yin barci a bisa wanin dā'a, kada wani barci ya hanaka wata ibada, kuma idan zaka iya kada wani ḍaya ya rigayeka zuwa ga Allah, toka aikata haka.

sannan ku sani cewa, lallai Allah Ya umurceku da yin Salati da aminci ga AnnabinSa...

WATAN RAMADANA TA FITO¹

Dukkan godiya sun tabbata ga Allah, muna gode maSa, kuma muna neman taimakonSa, kuma muna neman gafararSa, kuma muna neman tsarin Allah daga sharrukan kawukanmu, da zunubban laifukanmu, wanda Allah Ya shiryar dashi, to babu mai batar dashi, kuma wanda ya batar to babu mai shiryar dashi, kuma ina shaidawa babu Abin bauta da gaskiya sai Allah, Shi kadai yake baShida abokin tarayya, kuma ina shaidawa Annabi Muhammad bawanSa ne kuma ManzonSa ne, yabo da Amincin Allah su tabbata a gareshi, da iyalansa da sahabbansa, kuma yayi aminci aminci mai yawa.

Bayan haka:

Kuji tsoran Allah -yā ku bayin Allah- haƙiƙanin jin tsoro, kuma kuyi riƙo da igiya mai karfi ta musulunci.

Ya ku musulmi:

Kwanaki da dararraki suna tafiya cikin sauri, shekara watanninta suna nadewa ɗaya bayan ɗaya, su kuma bayi ga Allah suke tafiya cikin hakan, kuma nan kusa zasu haɗu da ayukkansu, kuma na daga falalar Allah da karamcinsa, daya zaɓa masu daga lokuta, kaka'a ta ayukkan biyayya, kuma ya zaɓi wasu kwanaki da dararraki da awanni, domin kwaɗayin aiki ya girmama cikinsu, kuma zage damtse ya ƙāru, kuma masu rige-riɓe suyi rige-riɓe.

kuma duk lokacinda jinjinrin watan Ramadan ya bayyana, zai dawo mana da ƙamshi masu albarka, sai musulmai su tareshi, yana mai kayatarwa a ransu, zukatansu na cike da farin ciki dashi, ta yiwu wani lokaci na karɓa cikinsa, ya riski bawa, sai yakai ga kololuwar daraja ta yarda da azurta.

kuma haƙiƙa wata mafi daraja mafi tsarki yazo mana, lokacine mai girma da Allah ya kebanceshi da darajtawa, da karramawa, sai ya aiko Manzonsa -tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi-, kuma Ya saukar da littafinSa cikinsa, kuma ya farlanta azuminsa, lokutansa masu albarka ne, kuma duk ƙiftawarsa abin rayawa ne da alkairi, alkairai suna bibita cikinsa, albarka tana gamewa cikinsa.

Lokacin kakar kyautatawa da sadakoki, kuma lokacin gafara da kankare

¹ An gabatar da ita a ranar Juma'a, biyu ga watan Ramadan, shekara ta dubu ɗaya, da ɗari huɗu da talatin tara bayan Hijira, A masallacin Annabi.

laifuka, yininsa azumine, darsa kuma cikinsa akwai tsayuwa, da ake rayawa da sallah da karatun Alkur'ani, ana bubbude kofofin aljannah cikinsa, kuma ana rurrufe kofofin wuta cikinsa, kuma ana dadfaure shaidanu cikinsa, kuma cikinsa akwai wani dare, mafi alkhairi, sama da dare dubu, duk wanda aka haramtama da ke cikinsa lallai yayi asara cikakkiya.

watan Ramadan fili ne mai fadi don yin tsere kan ayukkan biyayya, kyauta ce, don tsarkake rai daga datti da cutattuka, wata ne mai karamci da ake rubunya ladan ayukka, ake kankare kusa-kurai da laifuka cikinsa, manzon Allah -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya ce:

«Sallolin farillai biyar, Haka nan Jumu'a zuwa Jumu'a, Da kuma azumin Ramadan zuwa wani azumin, suna kankare zunubban dake tsakaninsu, matukar an nisanci manyan zunubbai»

(Muslim ya ruwaito shi).

A cikinsa ne musulmai suke gabatarda wani rukuni daga cikin rukunnan musulunci, kuma shi sura ce ta fili a aiwace na girman wannan addini, da kuma hadin kan musulmai, kuma cikinsa ne fadin Allah Madaukaki yake bayyanuwa:

﴿إِن هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَأَنَا رَبُّكُمْ فَاعْبُدُون﴾

((Lallai ne wannan ita ce al'ummarku, al'umma ce guda, kuma Ni ne Ubangijinku, Sai ku bauta Mani)) [Al-anbiya` : 92].

kuma ribatar lokutan alkhairai, buɗi ne daga Allah ga wanda yaso cikin bayinsa, cikin watan Ramadan ne ginshikan ibadu da kuma mafi girmansu, suke taruwa ga musulmai, ita sallah dangata ce tsakanin bawa da Ubangijinsa, bata rabuwa da musulmi a cikin dukkan rayuwarsa, kuma sallar mutum cikin jam'i farilla ne, kuma ita tana dai-dai da sallarsa cikin gidansa da kasuwarsa, sau ishirin da bakwai, a daraja.

kuma haƙiƙa ya dace ga musulmi, ya nemi taimako da azumin da ya keyi, wajen gabatar da sallarsa, kuma ya kasance yanada wani kaso mai girma cikin dare na sallah,

Haƙiƙa **«Duk wanda yayi tsayuwar dare, a Ramadan yana mai imani da kuma neman lada, an gafarta masa abinda ya gabata na zunubinsa»**.

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi)

kuma **«Duk wanda yayi tsayuwar dare tareda limami har ya idar, za'a rubuta masa tsayuwar dare guda cikakke»**.

(At-tirmizi ya ruwaito shi).

kuma ita zakkah da sadaka tsarki ne ga dukiya da kuma karuwarta, kuma wadata ce ga zuci da kuma tsarki, haƙiƙa tasirinta a fili yake ga rai da dukiya da kuma 'ya'ya, tana tunkude bala'i, tana jawo wadata, wanda yayi kyauta ga bayin Allah shima Allah zai masa kyauta, Manzon Allah -yabo da aminci su tabbata a gare shi- ya ce:

«Allah Mai buwaya da girma yace: Yā kai dan Adam! ka bayar da dukiyarka, nima zan bayar gareka»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi).

kuma **«kowanne mutum yana karkashin inuwar sadakarsa»**, rana Alkiyama, kayi sadaka koda da kaƙan ne, ka dāƙaƙa ga wani rai da ita, ka fifita wani marashi akanka da ita.

«Duk wanda ya buɗe bakin mai azumi, yanada kwatankwacin ladansa»,

kuma ya kasance daga cikin shiriyarsa -yabo da aminci su tabbata a gare shi- ciyar da dukiya, da kuma kyauta, yana kyauta kyautar wanda baya tsoran talauci, idan ya bayar zai bayar dayawa, idan yayi kyauta zai yawaitata, baya maida wanda yayi roko, ba'a taba tambayarsa wani abu ba face sai ya bayar dashi, kuma shi ya kasance -yabo da aminci su tabbata a gare shi- yafi yin kyauta cikin watan Ramadan, haƙiƙa shi ya kasance mai kyauta ne cikinsa fiye da isaka wanda wacce take yawo.

kuma azumi shine mafi girman alama ta addini a cikin wannan watan, musulmai suna guzuri cikinsa na tsoran Allah:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ
كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾

((Yā ku waƙanda suka yi ĩmāni! An farlanta azumi kanku, kamar yadda aka farlanta shi akan waƙanda suke gaɓaɓininku, tsammāninku, zā ku yi taƙawa)) [Al-baƙarah: 183],

Ladansa babu lissafi, kuma babu iyaka, Allah ya ce: cikin hadisi Qudusi -Hadisin da Manzon Allah ya ruwaito shi daga ubangijinsa-:

«Dukkan aikin dan adam to gare shi yake, sai dai Azumi; lallai shi Nawa ne, kuma nine zan bada ladansa».

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi),

kuma **«Duk wanda ya azumci Ramadan yana mai imani, da kuma neman lada, za'a gafarta masa abinda ya gabata na zunubinsa»**.

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi),

kuma azumi yana shamaki tsakanin ma'abocinsa da sharruka da zunubai; Manzon Allah -yabo da Aminci su tabbata a gare shi- ya ce:

«**Azumi garkuwa ne**»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi)

Kuma na daga cikin ayukka na gari da ake ribatarsu: Aikin Umra, Yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi ya ce:

«**Umra a watan Ramada tana daidai da Hajji**»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi).

Alkur'ani maganar Allah Madaukaki ne, kuma hujjarsa ce kan halittarsa, kuma shine maɓuɓɓugar hikima, kuma alamar Manzanci, babu hanya ga Allah da bashi ba, babu tsira a garemu da waninsa, hasken idanuwa da kuma zukata, wanda ya kusanto gare shi sai yayi daraja, wanda yayi rikofa dashi zai samu izza, karantashi lada ne da shiriya, karantarsa ilimi ne da tabbatuwa, aiki dashi kuma garkuwa ne da aminta, koyar dashi da kira zuwa gare shi kawa ne ga kayuwan masu biyayya

A watan Ramadana Alkur'ani ya sauka, don haka yana karfafuwa mu yawaita daga gare shi, wajen karanta shi, da nazarinsa, da koyansa da koyar dashi, da aiki dashi, da kamanta shi, Allah Mai buwaya da daukaka ya ce:

﴿شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَىٰ وَالْفُرْقَانِ﴾

((Watan Ramadana wanda aka sauka da Alkur'ani cikinsa, don shiriya ga mutane, da kuma hujjoji bayyanannu na shiriya, da kuma rarrabewa tsakanin karya da gaskiya)) [Al-bakarah: 185].

Kuma Mala'ika Jibrilu -aminci ya tabbata a gare shi- ya kasance yana karantar Alkur'ani da Annabinmu -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- a cikinsa sau daya a kowace shekara, amma a shekarar da ya rasu cikinta -yabo da aminci su tabbata a gare shi- ya karanta tare dashi har sau biyu.

Kuma addu'a bauta ce da kusanci, ganima ce ba tare da wahala ba, kuma ribace babu taɓewa cikinta, kuma ita tana jawo walwalar rayuwa, kuma abokiya gaba ce ga kowane bala'i,

kuma «**Babu wani ɗaya da zai halaka, tareda yin addu'a**»,

da ita ne bawa zai cimma burinsa, ya riski abin nemansa, nawa ta kusantar na nesa?!, Kuma nawa ta sauka na abu mai wahala?!, Kuma damuwa nawa ta yaye?!

Kuma mafi karbuwa addu'a itace wacce ta kasance cikin karshen dare, idan bawa yayi kanƙan dakai gaban Ubangijinsa, Allah zai amsa addu'arsa,

kuma idan rai yaji yunwa zuciya zatayi taushi kuma tayi fes, kuma mai azumi ba'a mayar da addu'arsa, Ibnu Rajab -Allah ya masa rahama- ya ce:

«Mai azumi cikin darenSa da yininsa yana cikin bauta, kuma ana amsa addu'arsa a yayin azuminsa, da kuma lokacin bude bakinsa, shi cikin yininsa yana azumi yana mai hakuri, a darenSa kuma yana cin abinci yana mai godiya»;

Wanda yayi dāce shine wanda ya yawaita kwankwasa kofar sama, ya sanyama kansa abin tanadi daga wadannan yininnika da dararraki.

kuma ambaton Allah ibada ce mai girma mai sauki, kuma duk wanda ya ambaci Allah, to Allah zai tuna dashi, Kuma bawa idan harshensa bai shagalta da ambaton Allah ba, to zai shagaltar dashi da maganganu marasa amfani, da sabonSa.

Kuma kyautata mu'āmala yana daga Addini, mafi cancantar halitta da kyautatawarka: Wadanda Allah ya hada hakkinsu da hakkinSa wuri daya, iyaye biyu sune Aljannarka da wutarka, kuma sune mafi cancantar mutane da kyautata abotarka;

wanda yabo da aminci sun tabbata a gare shi ya ce: «**An turmusa hanci, sannan an turmusa hancin, sannan an turmusa hancin**, sai aka ce: wa kenan ya Manzon Allah?, Sai yace: **wanda ya riski mahaifansa lokacin tsufansu: Dayansu ko dukkansu, amma bai shiga aljanna ba**»

(Muslim ya ruwaito shi),

Kuma «**zumunta tana rataye da Al-arshi, tana cewa: Wanda ya sadar dani, Allah zai sadar dashi, wanda ya yankeni Allah zai yanke shi**»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi)

kuma «**wanda zai so a yalwata masa cikin arzikinsa, kuma a jinkirta masa a ajalinsa, to ya sada zumuncinsa**».

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi)

kuma na daga cikas biyayya ga Allah: Kiyaye ta daga dukkan abinda zai tauye ta, ko ya warware ta, kuma mai azumi shine mafi tsananin kwadayin kiyaye ibadarsa, da kuma kiyaye azuminsa daga abubuwa masu yimasa baraka, da kuma masu batashi, wanda yabo da amincin sun tabbata gare shi ya ce:

«**Idan ranar azumin dayanku ta kasance: To kada ya fadi magana mara kyau, kuma kada yayi kururuwa, idan wani ya nemi zage-zage dashi, ko ya nemi fada dashi, to yace: Ni mutum ne mai azumi**»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi)

kuma yana daga shiriyar magabata -Allah ya masu Rahama- idan sukayi azumi sai su zauna cikin masallaci, sai suce:

«zamu kiyaye azuminmu bazamu ci naman wani ba»

Imamu Ahmad -Allah ya masa rahama- ya ce:

«Ya kamata ga mai azumi ya kiyaye azuminsa daga harshensa kada yayi jayayya».

Bayan Haka: Ya ku musulmai:

To lallai ita biyayya bata kasancewa ta cika, kuma bata tsayuwa kan kafafunta, da wurinta, sai da soyayyar da zata jawo ma'abocinta zuwa ga ikhlasi, da kuma gaskiyar da zata yunkurar zuwa kyautata kwaikwayo, kuma aiki baya kasancewa kusanci ne ga Allah, har sai ya kasance abinda ya tayar gare shi imani ne ba al`ada, ko son rai ba, ko neman jiyarwa da kuma riya ba, har sai ya kasance matukarsa neman lada wurin Allah, da kuma neman yardarsa, idan imani da neman lada suka haɗu cikin wani aiki, karbuwa da gafartawa zasu tabbata.

Ina neman tsarin Allah daga shaidan jefaffe.

﴿وَسَارِعُوا إِلَىٰ مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ أُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ﴾

((Kuma kuyi gaugawa zuwa ga nēman gāfara daga Ubangijinku da kuma wata Aljanna wacce fādīnta [dai dai da] sammai da kasa ne, an yi tattalinta dōmin māsu tafawa)) [Aali-Imran: 133].

Allah Yayi mani albarka daku a cikin Alkur'ani mai girma.

HUDUBA TA BIYU

Godiya sun tabbata ga Allah kan kyautatawarsa, kuma godiya ta tabbata a gare Shi kan datarwarsa da kuma ni'imominSa, kuma ina shaidawa babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, Shi kadai baShida abokin tarayya ina mai girmamawa ga al'amarinSa, kuma ina shaidawa Muhammad bawanSa ne kuma ManzonSa ne, yabon Allah ya tabbata gare shi da iyalansa da sahabbansa kuma yayi daɗin aminci mai karuwa.

Yā ku Musulmai:

Duniya zata kare da farin cikinta da bakin cikinta, shekaru zasu kure da tsawonsu da gajartarsu, kuma baki daya zasu haɗu da Ubangijinsu, a lokacin ne:

﴿لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ * إِلَّا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ﴾

((Dūkiya bā ta amfāni, ko 'ya'ya *

Fāce wanda ya jē ma Allah da zūciya mai tsarki)) [Ash-shua`ra: 88-89];

Don haka ku fuskanci watanku da tuba ta gaskiya, ku dauki azamar ribatarsa, da raya lokutansa da biyayya, rayuwa ba komai bace face yan nunfashi kirgaggu, da kuma ajali da akayi masa iyaka, ku ribaci mafificin lokuta.

Hasararre shine wanda ya riski Ramadana ba'a gafarta masa ba, wanda yabo da aminci sun tabbata a gare shi ya ce:

«An turmusa hancin mutuminda Ramada ya shigo masa, sannan ya fita kafin a gafarta masa»

(At-tirmizi ya ruwaito shi)

Kuma «wanda bai bar fadin karya ba, da aiki da ita, to Allah bashida bukar barin cinsa da shansa»

(Bukhari ya ruwaito shi).

Daga cikin mafi girman abinda zai gyara zuciya, ambaton Allah, da lazimtar Alkur'ani mai girma, da tsayuwar dare, da zama da mutanen kirki.

sannan ku sani cewa, lallai Allah ya umurceku da yin salati da sallama ga AnnabinSa...

RANAKU MASU TSADA¹

Dukkan godiya sun tabbata ga Allah, muna gode maSa, kuma muna neman taimakonSa, kuma muna neman gafararSa, kuma muna neman tsarin Allah daga sharrukan kawunanmu da zunubban ayukkanmu, wanda Allah Ya shiryar dashi babu mai ɓatar dashi, kuma wanda Ya ɓatar babu mai shiryar dashi, kuma ina shaidawa babu abIn bautawa da gaskiya sai Allah, Shi kaɗai baShida abokin tarayya, kuma ina shaidawa Annabi Muhammad bawanSa ne kuma ManzonSa ne, yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi da iyalansa da kuma sahabbansa, kuma yayi daɗin aminci mai yawa.

Bayan haka:

To kuji tsoron Allah - ya ku bayin Allah- haƙiƙanin jin tsoro, kuma ku kiyayeShi a boye da yayin ganawa.

Yã ku Musulmai:

Wannan Al-ummar ta samu ɗaguwar daraja da wani wata da rayuka suke tsarkakuwa daga sabo da laifuka, daga kuma tauyayyun ɗabi'u, musulmai na shagaltar da lokutansu da ayukkan biyayya, da karatun Alkur'ani, azumi yana tsarkake rayukansu, kuma tsayuwar dare tana tace dabi'unsu, kuma Alkur'ani yana tausasa zukatansu, suna rige-rige cikin dararensa kan ayukkan falala, suna gãsa cikin ranakunsa da kyauta.

Kuma a cikin kwanaki gomansa na ƙarshe ne ayukka suke ƙaruwa ake cimma buri, dararen ana rayasu ne da bauta da tahajjud [sallar dare], Nana Aisha -Allah ya yarda da ita- tana cewa:

«Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya kasance idan goman ƙarshe ya shigo: Yana raya darensa, ya farkar da iyalansa, ya ɗãge ya ɗaura ɗamara»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi),

Kuma ya kasance -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- yana nunnuka ayukkansa na gari a watan Ramadan, yana kebance goman ƙarshe musamman da nunnunkawa, Nana A'isha -Allah ya yarda da ita- tana cewa:

«Manzon Allah -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya

¹ An gabatar da wannan hudubar ranar Juma'a, sha takwas ga wata Ramadan, shekara ta dubu ɗaya da ɗari huɗu da ashirin da shida bayan hijira, a masallacin Annabi.

kasance yana dāgewa cikin goman karshe irin dāgewar da bayayi a waninsa»

(Muslim ya ruwaito shi),

Hakifa su din wata kasuwace da masu zage dantse suke gasa cikinta, kuma jarrabawa ce da ake gwada himmomi, a cikin goman karshe akwai dare mai albarka, wanda shine sarkin dukkan dararen shekara, me yawan albarkoki, mai girman sha'anin lokuta, aiki kadan cikinsa mai yawa ne, mai yawa kuma ana nunnunkashi:

﴿لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِّنْ أَلْفِ شَهْرٍ﴾

((Lailatul Kadari itace mafi alheri sama da watanni dubu)) [Al-ƙadr: 3],

Wasu halittu masu girma suna sauka daga sama don halartar wannan dare:

﴿تَنَزَّلُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ﴾

((Mala'iku harda kuma mala'ika Jibrilu suna sassauka cikinta da izinin Ubanginsu)) [Al-ƙadr: 4],

wanda yayi tsayuwar darenta da bauta an gafarta masa zunubinsa, Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- yana cewa:

«Duk wanda yayi tsayuwa a daren [Lailatul Kadari] yana mai imani da kuma neman lada, an gafarta masa abinda ya gabata na zunubinsa»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi),

A cikinta ake bude kofofi, kuma ake sauraron zance, Ubangiji yana sadarwa cikinta kuma yana yankewa, yana bayarwa kuma yana hanawa, yana saukewa kuma yana dāgawa, Nana Aisha -Allah ya yarda da ita- tana cewa:

«Nace ya Manzon Allah! shin baka gani ba idan nasan wane dare ne daren Lailatul Kadari, me zan ce?, Sai yace: Kice: Allahumma Innaka Afuwwun Tuhibbul Afwa, Fa'afu Anni»

(At-tirmizi ya ruwaito shi).

Yā ku Musulmai:

«Mafificiyar sallah bayan farilla: Itace sallar dare»

(Muslim ya ruwaito shi),

Kuma Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi - bai kasance

yana barin tsayuwar dare ba, a tafiya ne ko a gida, ya kasance yana sallatarsa a tsaye da kuma zaune har duga-duginsa su tsats-tsage, kuma ayarin sahabbai masu albarka sun tafi kan wannan shiriyar, Allah Madaukaki ya ce:

﴿إِنَّ رَبَّكَ يَعْلَمُ أَنَّكَ تَقُومُ أَدْنَىٰ مِن ثُلُثِي اللَّيْلِ وَنَضْفَهِ وَتُكْبِتُ وَتُكَلِّمُ الْمَلَائِكَةَ لِيُقْضَىٰ عَلَيْكَ رَبِّكَ وَمَا تَلْمِزُكَ فِي شَيْءٍ مِّنْ دِينِكَ وَمَا تَنْهَىٰ عَنْكَ أَن تَعْبُدَ اللَّهَ بِمَا أَحْبَبْتَ وَتَلْبِسُ الْإِسْلَامَ وَالشِّرْكَاءَ وَلَمْ يَتَّخِذْ مِنَّا دِينًا﴾

((Lallai Ubangijinka ya san lallai kai kana tsayuwa kasa da kashi biyu bisa ukun dare, da rabinsa, da kashi daya bisa ukunsa, haka kuma wasu jama'a da suke tare dakai)) [Al-muzammil: 20],

Kuma tsarki ya tabbata gare shi ya ce:

﴿سَيِّمَاهُمْ فِي وُجُوهِهِمْ مِّنْ أَثَرِ السُّجُودِ﴾

((Alamominsu suna kan fuskokinsu daga guraben sudda)) [Al-fat`hi: 29].

Kuma tsayuwa don Allah cikin duhunnai yana daga ayukka ma'abota imani:

﴿كَانُوا قَلِيلًا مِّنَ الَّذِينَ مَا يَهْتَدُونَ﴾

((Sun kasance kadan ne daga dare suke barci)) [Adh-dhariyaat: 17],

Kuma sallar dare itace mafi girman abinda ake saka tsammani, kuma mafi tsarkin abinda ake gabatarwa, kuma tana daga cikin sanadin shiga Aljanna, Zābāb̄ben Allah -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- yana cewa:

«Ya Ku Mutane! ku yada Sallama, kuma ku ciyar daabinci, kuma ku sadar da zumunci, kuma kuyi sallah da dare alhali mutane suna barci, zaku shiga Aljannah cikin aminci»

(At-tirmizi ya ruwaito shi),

Kuma dararrakin Ramadana, ana bushara ga wanda yayi tsayuwarsu da gafarar zunubai, wanda yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi ya ce:

«Duk wanda yayi tsayuwar daren Ramadana yana mai imani da kuma neman lada; an gafarta masa abinda ya gabata na zunubinsa»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi).

Yā ku Musulmai:

Addu'a igiya ce miƙyaƙƙiya tsakanin sama da kasa, itace ganimar da ake samu babu wahala, mafi amfanin magunguna ga cuta:

﴿أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ﴾

((Shin wa yake amsawa wanda ke cikin kunci idan ya roke shi, kuma ya

yaye abu mummuna)) [An-namli: 62],

Kuma cikin kowane dare akwai lokacin karbar addu'a, ana bubbuƙe kofofi cikinsa, kuma Allah Mai Karamci cikinsa yake raba kyauta, ka roki abinda ka so cikinsa, taskokin Allah cike suke, Mai bayarwan Mai karamci ne, kuma kayi yakini da karbar addu'ar, domin Ubangiji Mai iko ne, kuma ka gabato masa da dukkan kokenka lallai shi Mai rahama ne, Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- yana cewa:

«Lallai a cikin dare akwai wani lokaci da mutum musulmi bazai dace dahsi ba, yana roƙon Allah wani alkhairi na lamarin duniya da lahira face sai Allah Ya bashi shi, wannan kuma cikin kowane dare ne»

(Muslim ya ruwaito shi),

kuma lokacin kakkadawar iska mai daƙi ta karshen dare, lokaci ne na tsammani karbar addu'o'i ne, an cema Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi-:

«Wace addu'a akafi karɓa?, Sai yace: Karshen tsakar dare, da kuma bayan sallolin farillai»

(At-tirmizi ya ruwaito shi).

Kuma bawa na buƙatuwa zuwa ga shafe daudar kusakurensa, da kuma taushin rai a gaban Allah, da kuma buƙatuwa zuwa gare Shi, kuma na daga mafi fatan samun dacen halaye na kanƙan da kai, yin ittikafi a wani daki daga dakanun Allah don neman yafiyar Allah, kuma Annabinmu -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya kasance yana ittikafi goman karshen na Ramadana.

Kuma idan bawa ya kusanci Ubangijinsa Allah zai tausasa masa, kuma zai koro masa da kyautatawa ta inda baya tsammani, kuma zai tsareshi daga sharri ta inda baya lissafi.

Yā ku Musulmai:

Zakkah rukuni ne daga rukunnan musulunci, kuma ginshiki ne daga ginshikansa masu girma, A cikinta ne ake samun karfafar dankanƙauna tsakanin musulmai, kuma cikinta akwai tsafata rayuka da tsarkakesu daga rowa tareda kwadayi, Allah Madaukaki yana cewa:

﴿حُدِّ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةٌ تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا﴾

((Ka karbi wata sadaka daga cikin dukiyoyinsu, wacce zaka tsafata su kuma ka tsarkake su da ita)) [At-taubah: 103],

Kuma ita hakki ce na wajibi, Kuma farali ne lazimtacce, kuma shari'a ce ta adalci, cikinta akwai Janyo albarka da karuwa, da maye gurbi daga Allah

﴿وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَهُوَ يُخْلِفُهُ﴾

((Kuma duk abinda kuka bayar na wani abu, to Shine ke mayarda makwafinsa)) [Saba`i: 39].

Cikin zakkah akwai darajar rayuka da dabi'u da kyauta da sakin hannu, da itane adalci yake cika, kuma walwala take gamewa, kuma talakawa suke samun jin dadi, kuma ita ce kwalliyar mawadata, kuma adon masu tsoran Allah, kuma wasiyyar Annabawa.

﴿وَأَذْكُرُ فِي الْكِتَابِ إِسْمَاعِيلَ إِنَّهُ كَانَ صَادِقَ الْوَعْدِ وَكَانَ رَسُولًا نَبِيًّا *

وَكَانَ يَأْمُرُ أَهْلَهُ بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ وَكَانَ عِنْدَ رَبِّهِ مَرْضِيًّا﴾

((Kuma ka ambata cikin wannan Littafin, labarin Isma'il, lallai shi ya kasance mai gaskiyar alkawari ne, kuma ya kasance Manzo ne kuma Annabi *

Kuma ya kasance yanā umurtar iyalansa da yin sallah da zakkah, kuma ya kasance yardajje ne a wurin Ubangijinsa)) [Maryam: 54-55].

Kuma hakika alkawarin narkon azaba yako kan lamarin wanda yayi rowar bada ita, Allah Madaukaki yana cewa:

﴿وَالَّذِينَ يَكْنُزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يَنْفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ

فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ﴾

((Kuma wadanda suke taskace zinare da azurfa, kuma basa bayar dasu kan tafarkin Allah, to kayi masu albishiri da azaba mai radadi)) [At-taubah: 34],

Kuma ya inganta daga Manzon Allah -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- cewa ya ce:

«Duk wanda Allah Ya bashi wata dukiya, amma bai bada zakkarta ba, za'a suranta masa dukiyarsa matsayin kumurci mai bakin kai - wani maciji ne namiji da fatar kansa ta cire saboda dafinsa-, yanada kasusuwan mukamuki biyu, zai kanannade shi ranar tashin Alkiyama, sannan ya cafki gefan kumatunsa -ma'ana: mukamukinsa biyu-, sannan sai ya ce: Nine dukiyarka, nine taskarka, sannan ya karanta wannan ayar:

﴿وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَبْخُلُونَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ هُوَ خَيْرًا لَّهُمْ
بَلْ هُوَ شَرٌّ لَّهُمْ سَيُطَوَّقُونَ مَا بَخُلُوا بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾

((Kuma kada wadanda suke rowa da abinda Allah ya basu na falalarSa suyi tsammani, shi dīn alkhairi ne garesu, sam ba haka ba, shi dīn sharri ne garesu, lallai da sannu za'a kanannada musu abinda sukayi rowa dashi ranar tashin Alkiyama)) [Aali-Imran: 180]»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi).

Don haka, ka kanƙan da zuciyarka ga miskini, kuma kayi masa goma ta arziki, kuma ka kusanto shi, kuma ka tausasa gareshi, kuma kada ka raina wani talaka, domin mafi yawan 'yan aljanna sune talakawa, kuma ka bayar da dukiyarka da karamcin hannu, da kuma zuciya mai son kyauta, za'ayi maka albarka cikin dukiya da 'ya'ya, kuma sadaka māgani ce na cututtuka da kuma laulayi, ku nemi raunana da mabufata, ku sake hannu za'a azurtaku, ku jifansu za'a jifanku, domin wani talaka bai taɓa kokawa ba, sai don kāsawar wani mawadāci.

Ina neman tsarin Allah daga shaidan jefaffe.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا ارْكَعُوا وَاسْجُدُوا وَعْبُدُوا رَبَّكُمْ
وَافْعَلُوا الْخَيْرَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾

((Yā kū wadanda suka yi īmāni! Ku yi rukū'i, kuma ku yi sujada, kuma ku bauta wa Ubangijinku, kuma ku aikata alhēri, tsammāninku, ku sami babban rabo)) [Al-hajj: 77].

Allah yasa mani albarka tare daku a cikin Alkur'ani mai girma...

HUDUBA TA BIYU

Dukkan yabo sun tabbata ga Allah akan kyautatawarSa, kuma godiya ta tabbata a gareShi akan datarwarSa da kuma ni'imominSa, kuma ina shaidawa cewa babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, Shi kadai baShida abokin tarayya ina mai girmamawa ga al'amarinSa, kuma ina shaidawa cewa Muhammad bawanSa ne kuma ManzonSa ne, yabon Allah ya tabbata gare shi da iyalansa da sahabbansa da kuma yayi aminci, aminci mai yawa.

Bayan haka:

Lallai wata mai girma yanada alfarmarsa, kuma yana wajaba ga musulmi ya nisanci abubuwan da zasu jawo tawaya ga azuminsa, kuma ya kiyaye ganinsa daga kallon abubuwan da aka haramta, da kuma jinsa daga munanan abubuwa, kuma ya tsare lokacinsa daga abubuwan shagala, saboda sauran lokaci da ya rage a cikin wannan wata yanada kimarsa, kuma dan kan-kanin lokaci cikinsa yanada matsayinsa, a cikinsa ne idanuwa ke kwalla, don kuka kan munanan laifuka, nawa Ubangijin izza yake dasu na 'yan-tattu daga wuta?!, kuma nawa ne daga cikin fursunonin zunubi Allah Ya s̄adar dashi bayan yankewa, ya rubuta masa dacewa a bayan tsawon tabewa?!.

Kuma yana wajaba ga mace ta nisanci tuntuben kan hanya, kuma kada ta fito zuwa kasuwa sai don bukata, tare da lazimtar ta da kamun kai da suturtuwa da kunya.

kuma yana ga musulmi ya gabatar da tuba ta gaskiya cikin kwanakin watan Ramadana mai albarka, da wani aiki daga cikin masu wanzuwa na gari, hakika rayuwa ba komai bace face wasu 'yan numfashi lissafaffu, da kuma ajali da aka iyakance, kuma kwanaki sune abin hawanku zuwa ga wannan ajali, don haka kuyi aiki kuma kuyi buri kuyi bushara; lallai asararre shine wanda ya juya baya ko ya shagaltu da wanin biyayya ga Allah, wanda aka hanashi komai shine wanda ya rasa daren lailatul Kadari, ko ya riski watan Ramadana amma ba'a gafarta masa ba; wanda -yabo da amincin Allah sun tabbata gare shi- ya ce:

«An turmusa hancin mutumin da watan Ramadan ya shigo masa, sannan ya fita, kafin a gafarta masa»

(At-tirmizi ya ruwaito shi).

sannan ku sani cewa, lallai Allah Ya umurceku da yin salati da sallama ga AnnabinSa...

FALALAR GOMAN KARSHE¹

Dukkan godiya sun tabbata ga Allah, muna gode maSa, kuma muna neman taimakonSa, kuma muna neman gafararSa, kuma muna neman tsarin Allah daga sharrukan kawunanmu da zunubban ayukkanmu, wanda Allah Ya shiryar dashi babu mai batar dashi, kuma wanda Ya batar babu mai shiryar dashi, kuma ina shaidawa babu abIn bautawa da gaskiya sai Allah, Shi kadai baShida abokin tarayya, kuma ina shaidawa Annabi Muhammad bawanSa ne kuma ManzonSa ne, yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi da iyalansa da kuma sahabbansa, kuma yayi daƙin aminci mai yawa.

Bayan haka:

To kuji tsoran Allah -ya ku bayin Allah- haƙiƙanin jin tsoro, kuma ku kiyayeshi a cikin sirri da gānawa.

Yā ku Musulmai:

Allah Ya yalwata ni'imomi ga bayinSa, kuma ya bibitar masu da kyaututtuka da baiwoyi, kyaututtukanSa basu da iyaka ta wajen yalwa da kuma yawa; Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya ce:

«**Hannun Allah cike yake, bayarwa baya ragarSa-** wato: baya tawayar dashi, **yana kyauta dare da rana -wato:** ko yaushe yana cikin bayarwa-»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi).

Yana kyauta da alkhairai da ababen daraja, kyautarSa ta yalwaci dukkan halitta, kuma alkhairanSa sun dawwama garesu, kuma ni'imominSa da arzukanSa sun cigaba da sassaduwa, yana farawa da bayarwa kafin roko, Yana basu kan roko kuma: Abinda yafi yawan abinda ke cikin tunani, babu wani dake cikin sammai da fasa da yafi karfin wadancan kyaututtukan.

Kuma Allah Shine mafi cancantar wanda aka gode maSa aka ambace Shi kan ni'imominSa, da tsarkake soyayya da Ibada gare Shi, da jingina ni'imomi zuwa gare Shi, da kuma amfani da ita cikin dā'arSa, daga cikin kyautarSa tsarki ya tabbata a gare Shi: Afwarsa ga wanda yaso daga cikin bāyinSa, Allah tsarki ya tabbata a gare Shi:

¹ Angabatar da ita ne a ranar Juma'a, ashirin da ɗaya ga watan ramadana, shekara ta dubu ɗaya da ɗari huɗu da talatin da takwas na Hijira, a masallacin Annabi.

﴿إِنَّ اللَّهَ لَعَفُوفٌ ذُو غُفُورٍ﴾

((Lallai Allah Mai yawan afuwa ne, Mai yawan gafara)) [Al-hajj: 60], don haka shi bai gushe ba mai yawan gafara ne ga zunubban bāyinSa da barin ukuba kan dayawansu, Allah Mai tsarki ya ce:

﴿وَيَعْفُوا عَنْ كَثِيرٍ﴾

((Kuma yana afuwa kan abubuwa dayawa)) [Ash-shuraa: 30], Allah Mai yawan afuwa ne yana son afuwa, yana so halittarSa suyi kai-komo wajen samar da sanadin afuwarSa, ta hanyar istigfari da tuba da komawa ga Allah da kuma ayukka na gari.

kuma a cikin Ramadana ne kyaututtukan Allah, da afuwarSa suke kara bayyana, a cikinsa ne ayukka suke rubunya, kuma ake kankare kura-kurai da laifuka, watan azumi ne da Alkur'ani da ayukkan biyayya da kyutatawa, kasuwanci cikinsa tare da Allah abin rubunyawa ne, Ibnul Jauzi -Allah ya jikansa- ya ce:

«Lādan aiki yana kārūwa da kārūwar darajar lokaci, kamar yadda yana kārūwa da halartowar zuciya da tsarkakar nufi».

kuma sallar dare tanada sha'ani cikin Ramadana, Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya ce:

«Duk wanda yayi tsayuwar daren Ramadana yana mai imani da kuma neman lada; an gafarta masa abinda ya gabata na zunubinsa»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi),

duk wanda ya lazimci tsayuwar dare zai shiga aljanna cikin aminci, Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya ce:

«Ya ku mutane! ku yada sallama, kuma ku ciyar da abinci, kuma ku sadar da zumunci, kuma kuyi sallah da dare mutane suna barci; zaku shiga Aljannah cikin aminci»

(Ahmad ya ruwaito shi).

Kuma sadaka hujja ce kan imanin ma'abocinta, kuma kowanne mutum yana cikin inuwar sadakarsa ranar tashin Alkiyama, wanda ke bayarwa anyi masa alƙawarin izza da gafara, Allah Mai tsarki ya ce:

﴿وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ نَفَقَةٍ أَوْ نَذَرْتُمْ مِنْ نَذْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُهَا﴾

((Kuma duk abin da kuka bayar na wata ciyarwa, ko kukayi alƙawari na wani bāƙance to lallai Allah Ya sanshi)) [Al-baƙarah: 270],

Kuma ladanta yana girmama a cikin kwanaki masu falala;

«Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya kasance mafi

kyautar dukkan mutane, kuma yana kasancewa mafi kyauta ne a cikin watan Ramadana»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi).

Yin aikin umra a Ramadana ladansa yanada girma, Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya ce:

«**Umra a cikin Ramadana tana dai-dai da aikin hajji**»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi).

Kuma addu'a itace bauta kuma bargonta, kuma da ita ake janyo wadata ake tunkudè bala'i, kuma mai azumi yanada wata addu'a, da ba'a maida ta; Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya ce:

«**Mutum uku ba'a maida addu'arsu: Mai azumi har yayi buda bāki, da kuma shugaba mai ādalci, da kuma addu'ar wanda aka zālumta, Allah yana dagata bisa saman girgije, kuma ya buɗe mata kofofin sama, kuma Ubangiji yana cewa: Ina rantsuwa da izzata! lallai zan taimakeki koda bayan wani lokaci ne**»

(At-tirmizi ya ruwaito shi).

kuma Alkur'ani hujja ne, kuma mai ceto ne, kuma shiriya ne da waraka, Allah Yayi alƙawarin kyakykyawan sakamako ga mai karanta shi, da ƙārin falalarSa, sai Allah Mai tsarki ya ce:

﴿إِنَّ الَّذِينَ يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَنفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً

يَرْجُونَ تِجَارَةً لَّن تَبُورَ * لِيُؤْتِيَهُمُ أَجْرَهُمَّ وَيَزِيدَهُم مِّن فَضْلِهِ﴾

((Lallai wadanda suke karātun Littāfin Allah kuma suka tsayar da sallah, kuma suka ciyar daga abin da Muka azurta su da shi, a asirce da bayyane, sunā fātan (sāmūn) wani fatauci ne wanda bā ya lalacewa *

domin ya cika masu lādaddakinsu, kuma ya ƙāra masu daga cikin falalarSa)) [Fadīr: 29-30],

Allah Ya saukar dashi domin nazartar ma'anoninsa, cikinsa akwai wa'azozu da izinoni, Abubakar Assiddīk -Allah ya yarda dashi- ya kasance idan ya jāgoranci mutane sallah baya iya jiyarda wanda ke bayansa saboda tsoran Allah.

Ramadana fili ne mai fādi ga masu gāsa cikinsa, lokaci ne na yawaitar ayukkan biyayya da kuma alkhairai da kuma sādār da zumunci, a cikinsa ne zukata suke tsaftata, kuma hālaye suke tsarkaka, kuma halittu suke kusantar junansu, sāshinsu yake tausasama sāshi.

Lokaci ne mai t̄arin albarka, kw̄anikansa sunyi shelar k̄ārewa, mai hankali shine wanda ya ribaci goman k̄arshensa sai ya r̄āyasu da kusanci da kuma ayukkan biyayya, ya kiyaye wuninsa ya raya darensa;

«Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya kasance yana d̄āgewa a cikin goman k̄arshe irin d̄āgewar da baya yinta a waninsu»

(Muslim ya ruwaito shi),

kuma «Idan goman k̄arshe suka shigo Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- yana raya dare, kuma yana farkar da iyalansa, kuma yana d̄āgewa ya d̄aura d̄amara»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi).

kuma a cikin wafannan dararraki masu albarka da suka rage, mustahabbi ne yawaita ambaton Allah da karatun Alkur'ani, Ibnu Rajab -Allah ya jikansa- ya ce:

«Amma lokutan da aka fifita -kamar watan Ramadanana, musamman dararrakin da ake neman lailatul K̄adari cikinsu-, Ana son yawaita karatun Alkur'ani domin ribatar lokaci».

Kuma ya d̄āce da musulmi yayi kwad̄ayin addu'a mafi amfani kuma mafi gamewarta cikinsu;

Nana Aisha -Allah ya yarda da ita- t̄a ce: «Ȳā Manzon Allah! Shin baka gani bane idan na d̄āce da daren lailatul K̄adari, me zance cikinta? Yace: kice: **Allahumma innaka Afuwwun tuhibbul afwa; fa'afu Anni**»

(Ahmad ya ruwaito shi).

kuma yin E'itikafi -zama don bauta cikin masallaci- yana daga cikin mafiya alherin ayukka don kankare munanan ayukka, da kuma d̄aga darajoji,

«Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya kasance yana e'itikafin goman k̄arshen Ramadanana har Allah Mabuwayi da d̄aukaka ya karbi ransa, sannan m̄ātansa sukayi e'itikafi a bayansa»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi),

Azzuhuri -Allah ya jikansa- ya ce:

«Abin mamaki ga musulmai! sun bar e'itikafi alh̄āli Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- bai barshi ba, tun da ya shiga Madinah har Allah ya karbi ransa».

kuma ȳa kam̄ata ga mai e'itikafi ya katse komai don ibada, ya shagalta da manufarsa mafi girma, yana mai nisantar cud̄anya da kuma magana da kuma barci mara amfani, kuma kada ya fito daga masallaci sai don bukar

da bā tada makawa, Ibnul Kayyim -Allah ya jikansa- ya ce:

«Kuma manufar e'itikāfi da kuma ruhinsa: shine dukufar zuciya ga Allah Madaukaki, da kuma tārūwarta gare shi, da kebantuwa da Shi, da kuma yankewa daga shagaltuwa da halitta, da kuma shagaltuwa da Shi Shi kadai tsarki ya tabbata gare Shi; ta yadda ambaton Sa da son Sa da gabatuwa gare Shi zai zamo a mahallin damuwar zuciya da tunaninta».

Kuma a goman karshe ne: Musulamai suke kirdadon daren lailatul Kadari; Annabi -yabo da amincin Allah su tababta a gare shi- ya ce:

«**Ku kirdadi daren lailatul Kadari a goman karshe na Ramadana**»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi),

Dare ne mai girma ma'abocin daraja da daukaka, Allah ya saukar da wata sura cikinsa; don girmama matsayinsa, da darajta al-marinsa, da daukaka sha'aninsa, sai yace:

﴿وَمَا أَدْرَاكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ﴾

((To, me ya sanar da kai, menene -daren- Lailatul Kadari?)) [Al-kadr],
ya sanya ta mai Albarka ce mai yawan alkhairai; sai ya ce:

﴿إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةٍ مُبَارَكَةٍ﴾

((Lallai Mu Muka saukar dashi cikin dare mai albarka)) [Ad-dukhaan: 3],

kuma daga cikin albarkokinsa: Saukar Alkur'ani cikinsa; Allah Mai tsarki ya ce:

﴿إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ﴾

((Lallai ne Mū, Mun saukar da shi a cikin daren Lailatul Kadari)) [Al-kadr],

kuma a cikinsa malā'iku suke sassauka zuwa kasa, Allah Madaukaki ya ce:

﴿نَزَّلَ الْمَلَكُ وَالرُّوحُ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ مِنْ كُلِّ أَمْرٍ﴾

((Malā'iku da Rūhi suna sauka a cikinsa da iznin Ubangijinsu da kowane umurni)) [Al-kadr: 4],

Ibnu Katheer -Allah ya jikansa- ya ce:

«Saukar Malā'iku yana yawaita a cikin wannan daren; kuma malā'iku suna sauka ne tare da saukar albarka da rahama, kamar yadda suke sauka yayin karatun Alkur'ani, kuma suke kewaye halƙoƙin ilimi, kuma suke aza fukafukansu ga dalibin ilimi na gaske, domin girmamashi»,

Dare ne na lafiya da aminci da natsuwa, Allah Mai tsarki ya ce:

﴿سَلَّمَ هِيَ حَتَّىٰ مَطْلَعِ الْفَجْرِ﴾

((Aminci ne shi daren, har fitar alfiyari)) [Al-kadr: 5],
watau: ya aminta daga sharruka, rāyāshi da ibada ribace babba; Allah
Madaukaki ya ce:

﴿خَيْرٌ مِّنْ أَلْفِ شَهْرٍ﴾

((Yāfi alheri sama da watanni dubu)) [Al-kadr: 3],
Kuma a cikinsa ne ake yanke kaddarorin halitta na dukkan shekara,
Allah Mai buwaya da daukaka ya ce:

﴿فِيهَا يُفَرَّقُ كُلُّ أَمْرٍ حَكِيمٍ * أَمْرًا مِّنْ عِنْدِنَا﴾

((A cikinsa ake rarrabe kōwane umurni tsārarre *
wannan umurni ne daga garemu)) [Ad-dukhaan: 4-5].

Bayan haka, yā ku Musulmai:

to lallai ayukka ana la'akari ne da karshensu, kuma abin lura shine cikar
karshe, ba tawayar mafara ba, wanda ya munana aiki cikin abinda ya shude
to ya tuba cikin abinda ya rage; domin kofar tuba a bude take, kuma kyautar
Allah abin bayarwa ce:

﴿وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا﴾

((Kuma duk wanda yaji tsoran Allah zai sanya masa mafita)) [Ad-dalaf:
2].

Ina neman tsarin Allah daga shaidan jefaffe

﴿يَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِن تَتَّقُوا اللَّهَ يَجْعَلْ لَكُمْ فُرْقَانًا
وَيُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ﴾

((Ya kũ wadanda sukayi ãmãni! Idan kuka ji tsoran Allah, Zai baku
mafita, kuma Ya kankare maku fanãnan zunubbanku, Kuma Ya gãfartã
maku, Kuma Allah ne Ma'abocin falalã mai girma)) [Al-anfal: 29].

Allah ya min albarka daku a cikin Alkur'ani mai girma...

HUDUBA TA BIYU

Dukkan yabo sun tabbata ga Allah akan kyautatawarsa, kuma godiya ta tabbata a gareShi akan datarwarSa da kuma ni'imominSa, kuma ina shaidawa cewa babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, Shi kadai baShida abokin tarayya ina mai girmamawa ga al'amarinSa, kuma ina shaidawa cewa Muhammad bawanSa ne kuma ManzonSa ne, yabon Allah ya tabbata gare shi da iyalansa da sahabbansa, kuma yayi aminci, aminci mai karuwa.

Yā ku Musulmai:

Duniya wasu awanni ne da kwanika, kuma suna cikin takardun lissafin rayuwa, shekarun mutum cikinta sune ayukkansa, wanda ya samu dacewa shine wanda ya dawwama mata da mafi kyawun ayukka, wanda ya rabauta shine wanda ya ribaci kiftawar lokacinsa da alkhairi, bai yi sakaci cikin wani abu na zamaninsa ba, wanda yayi asara shine wanda al-amarinsa yayi sakaci, zuciyarsa ta rafkana, kuma yabi son ransa, wanda aka haramtama komai shine wanda aka haramtawa alkhairi cikin Ramadana, Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya ce:

«An turmusa hancin mutumin da watan ramadan ya shigo masa, sannan ya fita, kafin a gafarta masa»

(At-tirmizi ya ruwaito shi).

sannan ku sani cewa, lalle Allah ya umurceku da yin salati da sallam ga AnnabinSa...

DAREN LAILATUL - KADARI¹

Dukkan godiya sun tabbata ga Allah, muna gode maSa, kuma muna neman taimakonSa, kuma muna neman gafararSa, kuma muna neman tsarin Allah daga sharrukan kawunanmu da zunubban ayukkanmu, wanda Allah Ya shiryar dashi babu mai ɓatar dashi, kuma wanda Ya ɓatar babu mai shiryar dashi, kuma ina shaidawa babu abIn bautawa da gaskiya sai Allah, Shi kaɗai baShida abokin tarayya, kuma ina shaidawa Annabi Muhammad bawanSa ne kuma ManzonSa ne, yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi da iyalansa da kuma sahabbansa, kuma yayi daɗin aminci mai yawa.

Bayan haka:

kujɪ tsoron Allah -Yāku bayin Allah- haƙiƙanin jin tsoro, kuma kuyi riƙo da musulunci da igiya mai ƙarfi.

Yā ku Musulmi:

Allah Yā halicci mutane da aljanu don bautarSa, kuma Shi tsarki yā tabbata a gare Shi Mawadāci ne daga garesu, kuma su bāsa wadātuwa daga gare Shi ba, kuma bautarSa Shi kaɗai itace sanadin shiga Aljannar ni'ima;

«Wani mutum ya zo wurin Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- sai yace ka nuna mini wani aiki da idan na aikata shi zan shiga Aljanna, yace: Ka bautama Allah kada kayi tārɓayya dashi da wani abu, kuma ka tsaida sallah, kuma ka bāda zakkah wacce aka farlanta, kuma ka azumci watan Ramadan»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi).

Kuma bautarSa Maɗaukaki a kowane wuri da lokaci take, kuma tsarki ya tabbata a gare Shi ya sanya Ramadan lokaci ne na bauta gare Shi; Wanda yabo da amincin Allah suka tabbata a gare shi ya kasance yana keɓance shi da bauta, da irin abinda baya keɓance waninsa na watanni, kuma sahabbai - Allah Ya yarda dasu- sun kwaɗaita wajen ribatar lokacinsa, kuma Abu Huraira da abokansa -Allah ya yarda dasu- sun kasance

«Idan sukayi azumi suna zama cikin masallaci, sai suce: muna tsarkake azuminmu»

¹ An gabatar da ita a ranar Juma'a, ashirin ga watan Ramadan, shekara ta dubu ɗaya, da ɗari huɗu da talatin da biyar bayan Hijira, A masallacin Annabi.

(Abu Nu'aim ya ruwaito shi).

Daga cikin falalarSa tsarki ya tabbata a gare Shi: Ta yanda ya sanya wasu lokuta na musamman ne a lokacin azumin Ramadana; sai ya fifita goman karshe akan sauran dararrakin wata, kuma ya sanya daren lailatul Kadari shine mafificin dare cikin wata, kuma Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya kasance yana kebe goman karshe na Ramadana da ayukkan da baya yinsu a sauran watanni;

domin «**Idan kwāna goman karshe suka shigo yanā rāya darena, kuma ya farkar da iyalansa, kuma ya daure damararsa**»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi),

Kuma ya dāge yayi kokari wajen biyayya ga Allah, yana kirdadon dare mai albarka cikinsu wanda shine sarkin darare, albarkokinsa māsu yawa ne, awanninta lissāfaffu ne, Allah Mai tsarki ya kambama sha'aninta, kuma ya bayyana girmanta; sai Allah Mai tsarki ya ce:

﴿وَمَا أَدْرَاكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ﴾

((To, me ya sanar da kai, mecece -daren- Lailatul Kadari?)) [Al-kadr: 2],

Aiki kaɗan cikinsa mai yawa ne, mai yawa kuma ana rubunya shi, yin bauta cikinsa yāfi bautar wata dubu, mafificin Littattafan da aka saukar daga sama ya sauka ne a darenta:

﴿إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ﴾

(Lallai Mū, Mun saukar da shi a cikin daren Lailatul Kadari)) [Al-kadr: 1],

yana daga cikin darajta Alkur'ani mai girma: Yawaita karantashi a cikin watan daya sauka cikinsa:

﴿شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ﴾

((Watan Ramadana wanda aka saukar da Alkur'ani cikinsa)) [Al-bakarah: 185],

kuma malā'ika jibrilu -aminci ya tabbata a gare shi- ya kasance yana biyawa Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- Alkur'ani a cikin kowane dare na Ramadana, a shekarar da rasu a cikinta, ya biya masa Alkur'ani a cikin Ramadana sau biyu; ya dāce ga musulmi ya yawaita karātun littafin Allah mai girma a watan falaloli; domin ya sāmu falalar Alkur'ani a cikin watan Ramadana.

Daren lailatul Kadari dare ne mai girma, Allah Ya bāda labarin cewa

yana daga cikin ababen da ke faruwa cikinsa: Cewa lallai shi yana rarraba kowane umurni- wātau: Yana rarrabe umurnin shekara daga Allo kārarre zuwa ga marubuta, da kuma abinda zai kasance cikinta na Ajali, da arzuka, da alkhairi da sharri, da wanin haka-, Annawawi -Allah ya jikansa- ya ce:

«An sanya mata Al-Kadari: Wātau: Daren hukunci da rarrabewa»,

Ubangiji yana sādarda a cikinsa kuma yana yankewa, yana saukarwa kuma yana dagawa, yana bayarwa kuma yana hanāwa, kamar yadda Madaukaki ya ce:

﴿فِيهَا يُفَرَّقُ كُلُّ أَمْرٍ حَكِيمٍ﴾

((A cikinsa ake rarrabe kowane umurni tsārarre)) [Ad-dukhaan: 4],

wātau: abinda Allah yake kaddarāwa cikinsa tsārarre ne bā'ā canzāwa ko musanyāwa».

Dare ne saboda yawan albarkarsa Malā'iku suke sauka- kuma Malā'ikun suna sauka ne tāre da albarka da rahama-, dare ne shi aminci ne daga Allah, dukkansa alkhairi ne babu sharri cikinsa har zuwa bullowar alfijir, kuma an boye yausha ne shi cikin kwanaki goman; domin māsu nemansa suyi kōkari wajen nemansa, kuma musulmai su kāra yin ibāda a cikin goman kārshe gaba daya.

kuma anāso ga bāwa yawaita addu'a da sallah, da aikin alheri cikin kwānaki goman, Ibnu Mas'ud -Allah ya yarda dashi- yā ce:

«Kowane abu yana da riba, ribar sallah: itace addu'a»,

Nana Aisha -Allah ya yarda da ita- ta ce:

«Nace ya manzon Allah! shin baka gani ba idan nasan wane dare ne daren Lailatul Kadari, mai zan ce?, Sai yace: Kice: Allahumma Innaka Afuwwun Tuhibbul Afwa, Fa'afu Anni»

(At-tirmizi ya ruwaito shi)

Kuma mai tsayuwa a cikin darenta da bauta an gafarta masa zunubinsa; wanda yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi ya ce:

«Duk wanda yayi tsayuwa a daren -Lailatul- Kadari yana mai imani da kuma neman lada, an gafarta masa abinda ya gabata na zunubinsa»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi)

Kuma wanda yabo da aminci suka tabbata a gare shi ya kasance yana e'itikāfi a goman kārshe yana kirdadon daren -lailatul- qadari; Aisha -Allah ya yarda da ita- ta ce:

«Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gareshi ya kasance yana e'itikāfi a goman kārshe na Ramadāna har Allah ya karfi ransa»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi),

Ibnu Badfāl -Allah ya jifansa- ya ce:

«To wannan yana nuni akan cewa e'itikāfi yana daga sunnoni karfāfā; sabo da yana daga abubuwan da Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya dāge kansa, ya kamata ga muminai suyi koyi da Annabinsu kan haka».

A cikin e'itikāfi akwai yanke alākoƙi da dukkan halittu domin samun damar bautar mahalicci, kuma idan dangantaka da Allah tayi karfi Allah zai yarda da bawa,

Ibnu Shihab -Allah ya jifansa- ya ce:

«Abin mamaki ga musulmai! sun bar e'itikafi alhāli Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gareshi- bai barshi ba, tun da ya shiga madina har Allah ya karbi ransa».

Kuma mai e'itikāfi yana dukufa ne kan biyayyar Allah, yana tsayuwa kanta iyakar lokacin zamansa a cikin mafi soyuwar wurare ga Allah -masallatai-, kuma yana tsayawa cikinsu kan biyayya, da bauta, da miƙa wuya, da ƙanƙan da kai, da dagewa kan addu'a, don haka damuwarsa kada ta kasance sai da Allah, kuma kada ya nufi wani abu fāce Shi, kuma kada muradinsa ya zama na waninSa mai buwāya da daukaka, kuma ya fito daga e'ikāfi alhali zuciyarsa ta dukufa kan biyayyar Allah, sai ya zama mai ƙanƙan da kai mai yawan addu'a da komawa gare Shi tsarki ya tabbata a gare Shi.

Kuma Ramadana lokaci ne na musamman ga māsū sadaka; mawadātā sunā gāsa cikinsa ta hanyar fitarwa da bayarwa wajen ciyar da ayukkan alkhairai, da kuma ayukka kyāwāwā, da miƙa hanun taimako da tallafawa, da sadaka ga ma'abota bukata, da miskinai, da tallafawa matalauta;

to «**kuyi māgani ga marasa lafiyanku da sadaka**»;

domin ita tana tunkude rashin lafiyoyi da laulayi, kuma ku nufi raunānā da matsananta bukata, ku azurtāsu za'a azurtāku, kuma ku jifansu za'a jifanku; wani talaka bai taɓa kokawa ba fāce sai don gazāwar wani mawadāci.

Kuma nā daga siffofin māsū biyayya: cewa bayarwarsu tsarkakakkiya ce domin Allah, bāsā neman yabo da addu'a daga mabukata, kada ka sanya sadakarka don kwaɗayin addu'ar mabukāci gareka, kawai sai dai dan yardar Allah tsarki ya tabbata a gareShi; Allah Madaukaki ya ce:

﴿وَيُطْعَمُونَ عَلَىٰ حَيْهٖ مَسْكِينًا وَيَتِيمًا وَأَسِيرًا * إِنَّمَا نُطْعِمُكُمْ لِوَجْهِ اللَّهِ لَا نُزِيدُ مِنْكُمْ جَزَاءً وَلَا شُكْرًا﴾

((Kuma suna ciyar da abinci, tãre da bukãtarsa, ga matalauci da marãya da dan fursuna *

Lalai abin sani munã ciyar da ku ne dõmin Allah kawai, bã mã nufin sãmun wani sakamako daga gare ku, ko kuma gõdiya)) [Al-insaan: 8-9],

Shehin musulunci -Allah ya jifansa- ya ce:

«Duk wanda ya nemi addu'a ko yabo daga mabukã to ya fita daga sahun wannan ãyar».

Bayan haka, yã ku Musulmai:

lallai lãdaddaki a Ramadana ana rubunyãsu, kuma kofofin aljanna budaddu ne cikinsa, kuma gabatowarsa ketarewa ce da bata karbar hutu, kuma watansa gajere ne baya dãukar gazawa, ka rigaya zuwa ga ayukkan alkhairai, ida kana da dama kada ka bari wani ya rigaye ka zuwaga Allah, to kayi haka,

Ina neman tsarin Allah daga shaidan jefaffe

﴿مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّن ذَكَرٍ أَوْ أَنَّىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيٰوةً طَيِّبَةً

وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُم بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾

((Wanda ya aikata aiki na kwarai daga namiji ne kõ kuwa mace, alhãli yanã mũmini, to, hakifka zãMu rãyar da shi, rãyuwa mai dãdi. Kuma hakifka zãmu sãkã musu lãdansu da mafi kyãwun abin da suka kasance sunã aikatãwa)) [An-nahl: 97].

Allah Ya mani albarka tareda ku a cikin Alkur'ani mai girma...

HUDUBA TA BIYU

Dukkan yabo sun tabbata ga Allah akan kyautatawarSa, kuma godiya ta tabbata a gareShi akan datarwarSa da kuma ni'imominSa, kuma ina shaidawa cewa babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, Shi kadai baShida abokin tarayya ina mai girmamawa ga al'amarinSa, kuma ina shaidawa cewa Muhammad bawanSa ne kuma ManzonSa ne, yabon Allah ya tabbata gare shi da iyalansa da sahabbansa, kuma yayi aminci, aminci mai karuwa.

Yā ku musulmai:

Ramadana wurin samun ganima ne na tuba da komawa ga Allah, Allah yana rangwame cikinsa kan tuntuɓe, kuma yana shafe kurakurai da kanānun laifuka cikinsa, to ka fuskanci Allah da yin nadāmā kan sakaki, da azama kan nisantar laifuka, kuma Shi tsarki ya tabbata a gareShi yana son mai komowa gareShi, yana farinciki da tubar mai tuba; ku bijirto domin samun kyautar ubangijinku, kuma ku nemin saukar arziki daga sama da yin istigfari, mai hankali shine wanda ke amfani da damar sauran kiftawar watansa, sai ya shagatar da ita da ayukkan biyayya da manyan manyan ayukkan kusanci, ya sauya munānā da kyāwāwā.

kuma idan kayi kasala daga aikin alheri; ka tina fadinSa Madaukaki:

﴿أَيَّامًا مَّعْدُودَاتٍ﴾

((Wasu kwānaki ne lissafaffu)) [Al-bakarah: 184],

wanda ya kasance cikin watansa mai komawa ne ga Allah, kuma mai dācewa ne cikin aikinsa, ya kyautata gini, kuma ya godema Allah kan ni'imomi, kada ya kasance kamar wacce ta lālāta sākarta gutsi-gutsi bayan kyautatuwarta.

sannan ku sani cewa, lallai Allah Ya umurceku da yin salati da sallam ga AnnabinSa...

TAFIYAR RAMADANA¹

Dukkan godiya sun tabbata ga Allah, muna gode maSa, kuma muna neman taimakonSa, kuma muna neman gafararSa, kuma muna neman tsarin Allah daga sharrukan kawukanmu, da zunubban laifukanmu, wanda Allah Ya shiryar dashi, to babu mai batar dashi, kuma wanda Ya batar to babu mai shiryar dashi, kuma ina shaidawa babu abin bauta da gaskiya sai Allah, Shi kadai yake baShida abokin tarayya, kuma ina shaidawa Annabi Muhammad bawanSa ne kuma ManzonSa ne, yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi, da iyalansa da sahabbansa, kuma yayi aminci aminci mai yawa.

Bayan haka:

kujɪ tsoron Allah -Yāku bayin Allah- haƙiƙanin jin tsoro, kuma kuyi riƙo da musulunci da igiya mai ƙarfi.

Yā ku musulmai:

Allah Yana saukarma bāyinSa lokuta na musamman na alkhairai, saboda suyi guziri da ayukkan biyayya, saboda hikimarSa ce tsarki ya tabbata a gareShi kwanaki māsu albarka bāsā dawwamuwa, saboda māsu gāsa suyi gāsa cikin lokutansu, kuma a haramtāma waɗanda suka kāsa falalarsu.

kuma haƙiƙa lokaci mai falala ya sauka ga musulma; cikin yininsa akwai azumi da bayarwa da kyauta, kuma cikin darensa akwai sallar dare da karatun Alkur'ani da Addu'a, mai munana aiki nawa aka gafartawa?!, wanda aka hana nawa aka bashi?!, wanda ya taɓe nawa ne aka rubuta masa dacewa?!, kuma Addu'a nawa aka karɓa?!, Aiki na gari nawa ya zama sanadin shiga Aljanna?!

Kwānaki ne māsu albarka sunyi shelar tafiya, sun kusa gushewa, lokaci ne na musamman da musulmai ke ban kwana dashi, rāyayye nawa ne Ramadan bazai zāgayo masa ba, kuma an rubutashi cikin ma'abota ƙaburbura sai ya kasance an jingina shi ga aikinsa, Allah Mai tsarki ya ce:

﴿كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ رَهِينَةٌ﴾

((Kōwane rai ga abin da ya aikata abin jingina ne)) [Al-muddath`thir: 38],

¹ Angabatar da ita ne a ranar Juma'a, ashirin da tara ga watan Ramadan, shekara ta dubu ɗaya da ɗari huɗu da talatin da uku bayan hijira, a masallacin Annabi.

Kuma mai hankali shine wanda ya ci gajiya sauran kiftawar watansa, sai ya shagaltar dashi da biyayya da ayukkan kusanai māsū girma, kuma ya musanya munanan ayukka da kyāwawa,

Shehin musulunci -Allah ya jikansa- ya ce:

«Abin lura shine cikar farshe ba tawayar farko ba»,

wanda duk ya kasance mai komawa ne ga Allah cikin watansa, kumai mai dacewa ne cikin aikinsa; to ya kyautata gini ya godewa Allah kan ni'imomi, kada ya kasance kamar wacce ta bata sakarta gutsi-gutsi bayan kyautatuwarta, kuma wanda ya kasance mai munana aiki ne; to ya tuba ga Allah matuƙar kofar tuba a buɗe take, Ramadana lokaci ne na musamman don tubar māsū sābon Allah.

Yā ku musulmai:

Istigifāri shine cikon ayukka na gari, ana cike sallah da aikin hajji da kuma farshe dare dashi, daga mafi alkairin abinda ake cike watan Ramadana dashi: Yawaita istigifari, da karatun Alkur'ani, da Addu'a; domin ayukka ana lura ne da farshe.

kuma idan musulmi ya kammala aiki kuma ya cika shi, tsoran rashin karbuwarsa zai rage masa ko lalacewarsa bayan karbuwarsa; Aliyyu -Allah ya yarda dashi- ya ce: «Ku kasance kunfi tsananin damuwa kan karbuwar aiki daga gareku, kan yin aikin», Allah Madaukaki ya ce:

﴿إِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللَّهُ مِنَ الْمُتَّقِينَ﴾

((Lallai abin sani Allah yana karba ne daga māsū tsoran Allah)) [Al-ma'idah: 27],

Salmatu dan Dinar -Allah ya jikansa- ya ce:

«Tsoro kan aiki ya zamto ba'a karba ya fi tsanani sama da aikin».

kuma mutum abin umurta ne da bautar Allah Mai rahama a cikin kowanne lokaci da yāyi; Allah Mai tsarki ya ce:

﴿وَأَعْبُدْ رَبَّكَ حَتَّىٰ يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ﴾

((Kuma ka bautama Ubangijinka har sai yakini yāzo gareka)) [Al-hijr: 99], wanda ya kasance yana aikata ayukkan kwarai a Ramadana; to dawwama kansu; Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya ce:

«**Mafi soyuwar ayukka a wurin Allah: Shine mafi dawwamuwau, koda kadanne**»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi),

Annawawi -Allah ya masa rahama- ya ce:

«Aiki kaɗan dawwamamme yāfi alheri daga mai yawa da zai yanke,

domin aiki kaɗan dawwamamme ya kasance mafi alheri ne daga mai yawa wanda zai yanke; saboda da dawwamar kaɗan ne dā'a da zikiri da kula da Allah, da niyya, da iklassi da fuskantowa ga mahalicci -tsarki ya tabbata gare Shi madaukaki- zāsu dawwamu, kuma kaɗan dawwamamme zai hayayyafa ta yadda zaifi dayawa mai yankewa nunki mai yawa».

kuma yana daga karamcin Allah kasancewar ayukka na gari a cikin ramadana dawwamammu ne tsawon shekara; don haka An shar'anta azumtar kwanaki shida daga shawwal, wanda ya azumcesu kamar yayi azumin shekara ne, haka kuma azumin litinin da alhamis, da kuma kwanaki uku daga kowane wata abin kwadaitarwa kansu ne, haka karatun alkur'ani mai girma abin umarni dashi ne bisa koda yausha, kuma tsayuwar dare an shar'anta ta ne a kowane dare da ranar yininsa take fāduwa, kuma sadaka koface budadfiya, kuma addu'a mutum baya wadatuwa da ita cikin rāyuwarsa.

wanda ya aikata wani aikin biyayya to alamar karɓuwarsa: shine ya sadar dashi da wani aikin biyayyar na daban, alamar rashin karɓuwarsa: yabi bayan wannan aikin biyayyar da sabon Alalh, mai yafi kyau kamar aiki lada bayan mummunan aiki da zai shafeshi!

kuma abinda yafi haka kyawu aiki lada da zai biyo bayan aikin lada, kuma me yafi munin aiki mummuna bayan mummuna da zai lalata shi ya shafeshi!

to, ku tsarkake kāwunanku da aikin biyayya, da kuma iklassi wajen bauta, da gaskiya cikin tuba ga Allah; domin kwadayin gāfararSa mai girma, da kuma yalwatacciyar rahamarSa, da kuma kyautarSa mai yawa.

Ina neman tsarin Allah daga shaidan jefaffe

﴿وَرَحْمَتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ فَسَأَكْتُبُهَا لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ﴾

﴿يُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَالَّذِينَ هُمْ بِآيَاتِنَا يُؤْمِنُونَ﴾

((Kuma rahamata ta yalwaci komai, kuma da sannu zan rubuta ta akan waɗanda suke da taƙawa kuma suna bada zakkah da waɗanda sukayi imani da ayoyinMu)) [Al-a`raaf: 156].

Allah ya min albarka tareda daku a cikin Alkur'ani mai girma ...

HUDUBA TA BIYU

Dukkan yabo sun tabbata ga Allah kan kyautatawarSa, kuma godiya ta tabbata a gareShi kan datarwarsa da kuma ni'imominSa, kuma ina shaidawa babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, Shi kadai baShida abokin tarayya ina mai girmamawa ga al'amarinSa, kuma ina shaidawa Muhammad bawanSa ne kuma ManzonSa ne, yabon Allah ya tabbata gare shi da iyalansa da sahabbansa kuma yayi dadin aminci mai karuwa.

Yā ku musulmai:

Allah Ya shar'anta zakkar fidda kai a karshen wata domin ya zama tsarkaka ga mai azumi daga bataccen zance da kuma mummunar magana, kuma ya zama ciyarwa ne ga matalauta, Ibnu Umar -Allah ya yarda dashi-ya ce:

«Manzon Allah -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya farlanta zakkar fidda kai, awon sā'i guda na dabino, ko awun sā'i guda na sha'iri, kan bāwa da mai 'yanci, da kuma namiji da mace, da karami da babba daga cikin musulmai»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi),

Ana son a fitar da wanann zakkah ga dan tāyi -dake cikin mahaifiyarsa-, kuma babu laifi ga daukan zakkar zuwa wani gari daban, amma fitar da ita a wurin da kai kake cikinsa yāfi falala, kuma ya halatta a fitar da ita kāfin ranar idi da rana guda ko biyu, kuma anason fitar da ita yayin fita sallar idi.

Kuma shi idi farin ciki ne da fātan karbar ayukka na gari a cikin watan albarkoki; don haka an shar'anta kabbara tin daga darensa har zuwa yin sallar idi, kuma Ananbi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya kasance yana fita idi cikin mafi kyawun tufafinsa,

kuma **«Yā kasance bāya sammako ranar eidin buɗe bāki, har sai yāci wasu dibino»**

(Bukhari ya ruwaito shi),

kuma **«shi ya kasance idan ranar idi yazo yana sāba hanya, -watau; ya fita ta wata hanya zuwa filin sallah, sannan ya dawo ta wata hanyar daban -»**

(Bukhari ya ruwaito shi).

wanda sallar idi ta wuce shi, to lallai shi zai sallace ta ne kan sifarta, a filin sallah ne ko a waninsa, -a tare da jama'a ne ko dai-dai-ku-, Bukhari -

Allah ya jikansa- ya ce:

«Idan idi ya kubuce masa to ya sallaci raka'a biyu».

Kuma shi idi murna ne da yin albishir da yalwatur falalar Allah ga bayinSa; don haka sai bawa ya yawaita ambton Allah a ranar idi; Annabi - yabo da amincin Allah su tababata a gare shi- ya ce:

«Kuma lallai wafannan kwānaki: Kwānaki ne na ci, da sha, da ambaton Allah Mai buwaya da daukaka»

(Abu Dauda ya ruwaito shi).

kuma musulmi ya kiyayi wuce iyakar da Allah Ya shata masa a idi; sai ya rushe abinda ya gināshi cikin Ramadana, kuma hasken aikin biyayya ya kasance a fuskarka a idi da waninsa, da kuma natsuwa ta ibada.

sannan ku sani cewa, lallai Allah ya umurceku da yin salati da sallama ga AnnabinSa...

KAREWAR RAMADANA¹

Dukkan godiya sun tabbata ga Allah, muna gode maSa, kuma muna neman taimakonSa, kuma muna neman gafararSa, kuma muna neman tsarin Allah daga sharrukan kawukanmu, da zunubban laifukanmu, wanda Allah Ya shiryar dashi, to babu mai batar dashi, kuma wanda Ya batar to babu mai shiryar dashi, kuma ina shaidawa babu abin bauta da gaskiya sai Allah, Shi kadai yake baShida abokin tarayya, kuma ina shaidawa Annabi Muhammad bawanSa ne kuma ManzonSa ne, yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi, da iyalansa da sahabbansa, kuma yayi aminci aminci mai yawa.

Bayan haka:

To kuji tsoron Allah - ya ku bayin Allah- Hakiƙanin jin tsoro, kuma ku kiyayeShi a boye da yayin ganawa.

Yā ku musulmai:

Musulmai sun rāyu cikin wannan watan mai albarka lokaci mai falala, wuninsa azumi ne, darensa kuma tsayuwa ce, an rāya masallatai cikinsa da ayukkan biyayya da karatun Alƙur'ani, kuma suna kai-komo cikin duk lokutansa tsakanin ambaton Allah da addu'a da bayarwa da kuma yin kyauta, zukata suna fankan da mika wuya, gaɓɓai suna māsu gabatowa; sai mumina suka ɗan-ɗana cikinsa daga ɗan-ɗanon imani da zaƙinsa, gā shi nan kwanakinsa sun yi shelar tafiya; kuma sun kusa gushewa, wanda aka ɗatar shine wanda ya ribaci sauran lokata, domin ayukka ana lura ne da ƙarshensu, kuma abin lura shine cikaƙarshen, wanda duk ya kasance mai komawa ga Allah ne cikin watansa, kuma mai ɗācewa ne cikin aikinsa, to ya kyautata gini, kuma ya godema Allah kan waɗāta, kada ya zama kamar wacce ta warware saƙarta gutsi-gutsi bayan kyautatuwarta, kuma kiyaye aikin biyayya yafi tsanani kan aikatashi, kuma yanā daga addu'ar sālihan bāyi:

«Yā Allah muna roƙonKa aiki na gari da kuma kiyaye shi».

wanda ya yayi rashin kyautawa to ya gaggauta da tuba ta gaskiya, domin kofar budadfiya ce, wanda yabo da aminci suka tabbata a gare shi ya ce:

¹ An gabatar da ita ne a ranar Juma'a, ashirin da shida ga watan Ramadan, shekara ta dubu ɗaya da ɗari huɗu da arba'in na hijira, a masallacin Annabi.

«**An turmusa hancin mutumin da watan Ramadan ya shigo masa, sannan ya fita, kafin a gafarta masa**»

(Ahmad ya ruwaito shi).

Kuma ku kasance tsananin bada muhimmaci awajenku ga karbar aiki yafi aikin:

﴿قَالَ إِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللَّهُ مِنَ الْمُتَّقِينَ﴾

((Yace lallai abin sani Allah yana karba ne daga māsu tsoran Allah)) [Al-ma'idah: 27],

Kuma mumini yana hada tsakanin kyautatawa da tsoro, halinsa kamar yadda Allah Mai tsarki ya ce:

﴿وَالَّذِينَ يُؤْتُونَ مَا آتَوْا وَقُلُوبُهُمْ وَجِلَةٌ أَنَّهُمْ إِلَىٰ رَبِّهِمْ رَاجِعُونَ﴾

((Da kuma wafanda ke gabatar da abin da suka gabatar, alhāli kuwa zukātansu sunā tsōrace dōmin su māsu kōmāwa ne ga Ubangijinsu)) [Al-mu`minuun: 60],

Nana A'isha -Allah ya yarda da ita- tace: «**Ya Manzon Allah! sune wafanda suke shan giya suke sāta? Yace: A'a, yā ke 'yar siddiku! sai dai sune wafanda suke azumi kuma suke sallah kuma suke sadaka amma su suna tsoro kada ba'a karba ba daga garesu:**

﴿أُولَٰئِكَ يَسْتَدْعُونَ فِي الْحَيٰرَاتِ وَهُمْ لَهَا سٰدِعُونَ﴾

((**Wafancan suna rige-rige zuwa ga ayukkan alkharai kuma su māsu rigaya ne zuwa garesu**)) [Al-mu`minuun: 61]»

(At-tirmizi ya ruwaito shi).

kuma idan watan Ramadana ya kāre; hakika lokacin aiki baya kārewa sai da mutuwa; Allah Mai buwaya da daukaka Ya ce:

﴿وَأَعْبُدْ رَبَّكَ حَتَّىٰ يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ﴾

((Kuma ka bautama Ubangijinka, har mutuwa ta zo maka)) [Al-hijr: 99], kuma aiki kaɗan madawwami yāfi alheri sama da mai yawa mai yankewa; wanda yabo da aminci suka tabbata a gare shi ya ce:

«**Mafi soyuwar ayukka ga Allah: Shine mafi dawwamuwarsu, koda kaɗan ne**»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi),

Kuma yanā daga alāmar karbar aikin lāda: Yin aikin lāda a bayansa, me yafi kyau sama da aikin lāda bayan mummuna da zai shāfeshi!, abinda yafi

haka kyau kyakykyawan aiki da yake biyo bayan kyakykyawan aiki.

kuma yanã daga falalar Allah cewa ayukka a Ramadana dawwamammu ne tsawon shekara; Na tilawa da sadaka da azumi da umra da addu'a da tsayuwa, da wanin haka, daga cikin abinda Allah Ya shar'anta shi ga bãyinSa bisa dawwama, kuma acikin dawwamuwa kan ayukkan biyayya da tsawaituwar lokacinsa akwai ni'ima ga nagartattu bãyi, da kuma sanyi ido ga mumina; Allah Madaukaki ya ce:

﴿إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَمُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ
أَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنتُمْ تُوعَدُونَ﴾

((Lallai waɗannan da suka ce: Ubangjinmu Shiƙe Allah, sa'annan suka daidaitu, malã'iku suna sassauka a kansu [a lõkacin saukar ajalinsu sunã ce musu] Kada ku ji tsõro, kuma kada ku yi baƙin ciki, kuma kuyi bushãra da Aljanna, wacce kuka kasance anã yi maku alƙawari da ita)) [Fussilat: 30].

kuma a ƙarshen Ramadãna akwai bushãra ga ma'abotã azumi da tsayuwar dare, wanda yabo da aminci suka tabbata a gare shi yã ce:

«Wanda ya azumci Ramadãna bisa imãni da kuma neman lãda; an gafarta masa abinda ya gabãta na zunubinsa, wanda yayi tsayuwar daren lailatul Ƙadari bisa imãni da kuma neman lãda; an gafarta masa abinda ya gabãta na zunubinsa»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi),

«Wanda duk yayi tsayuwar daren Ramadãna bisa imãni da kuma neman lãda; An gafarta masa abinda ya gabãta na zunubinsa»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi),

Kuma **«Mai azumi yanã da farin ciki biyu: farin ciki guda lokacin buɗe bãkinsa, da kuma farin ciki guda yayin haɗuwa da Ubangijinsa»**

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi).

kuma rãyuwa wasu nunfãsãwa ne lissãfaffu, da kuma ajalulluka ne mãsu iyaka, kuma lallai duk wata rãyuwa da ake ƙiyasta ta da nunfãsãwa to lallai ita mai saurin ƙarewa ce, kuma cikin ƙarewar Ramadana akwai izina da gushewar duniya da abinda ke cikinta, kuma kamar ace ne ga kunan ga ayukka alhãli tabbas sun ƙare, kuma ga duniya ma itama ta shuɗe, a wannan lokaci ne kowane bawa zai zama abin jingina ne da aikinsa, wanda ya rabauta shine wanda ya amsama mai kiran Ubangijinsa, kuma ya zama daga cikin mãsu kyutatawa.

Ina neman tsarin Allah daga shaidan jefaffe.

﴿مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيٰوةً طَيِّبَةً
وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾

((Wanda ya aikata aiki na fwarai daga namiji ne kō kuwa mace, alhāli yanā mūmini, to, haḳīka Zāmu rāyar da shi, rāyuwa mai dādi. Kuma haḳīka zāmu sākā musu lādansu da mafi kyāwun abin da suka kasance sunā aikatāwa)) [An-nahl: 97].

Allah yayi mani albarka daku a cikin Alkur'ani mai girma...

HUDUBA TA BIYU

Dukkan yabo sun tabbata ga Allah kan kyautatawarSa, kuma godiya ta tabbata a gareShi kan datarwarsa da kuma ni'imominSa, kuma ina shaidawa babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, Shi kafai baShida abokin tarayya ina mai girmamawa ga al'amarinSa, kuma ina shaidawa Muhammad bawanSa ne kuma ManzonSa ne, yabon Allah ya tabbata gare shi da iyalansa da sahabbansa kuma yayi dadin aminci mai karuwa.

Yā ku musulmai:

Allah Ya kebance karshen wannan watan da zakkar fidda kai, domin tsarkaka ga māsu azumi, kuma ta zama ciyarwa ce ga miskinai, kuma gwargwadonta shine: sā'i guda daga mafi yawan abincin mutanen gari, mutum zai fitar ita a madadin kansa da kuma wanda yake daukar nauyi, kuma lokacin fitar da ita da akafi so shine: kāfin sallar idi, amma ya halatta a gabatar da ita kāfin haka da rāna daya ko biyu.

Kuma idan Ramadana ya kāre da faduwar rana, a karshen kwanakinsa, yin kabbara tana karfafuwa har zuwa yin sallar idi; Allah Mai tsarki ya ce:

﴿وَلِتُكْمِلُوا الْعِدَّةَ وَلِتُكَبِّرُوا اللَّهَ عَلَىٰ مَا هَدَيْتُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ﴾

((kuma domin ku cika lissafin kwanakin, kuma domin ku girmama Allah kan abinda Ya shiryar daku, kuma domin tsammanin ku zakuyi godiya))
[Al-bakarah: 185],

kuma «**Wanda duk ya azumci Ramadana kuma biyo bayansa da kwana shida cikin Shawwal, to kamar ya azumci shekara ce bāki dayanta**»

(Muslim ya ruwaito shi).

sannan ku sani cewa, lallai Allah ya umurceku da yin salati da sallama ga AnnabinSa...

AIKIN HAJJI

TAFIYA ZUWA HAJJI¹

Dukkan godiya sun tabbata ga Allah, muna gode maSa, kuma muna neman taimakonSa, kuma muna neman gafararSa, kuma muna neman tsarin Allah daga sharrukan kawukanmu, da zunubban laifukanmu, wanda Allah Ya shiryar dashi, to babu mai batar dashi, kuma wanda Ya batar to babu mai shiryar dashi, kuma ina shaidawa babu abin bauta da gaskiya sai Allah, Shi kadai yake baShida abokin tarayya, kuma ina shaidawa Annabi Muhammad bawanSa ne kuma ManzonSa ne, yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi, da iyalansa da sahabbansa, kuma yayi aminci aminci mai yawa.

Bayan haka:

To kuji tsoran Allah -yā ku bayin Allah- haƙiƙanin jin tsoro, kuma ku kiyayeShi a cikin sirri da gānawa.

Yā ku musulmai:

Lokutā na musamman na alkairai sunā bibita ga bāyi; domin daga wata ibāda tā kāre, sai wata ibādar daban ta biyo baya garesu, ga tarin jama`a na mahajjata sun nufi dākin Allah mai alfarma dadadde, suna māsu amsa kiran khalil -maji dadin Allah Annabi Ibrahim- aminci ya tabbata a gare shi:

﴿وَأَذِّنْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ يَا تُوكَّ رِجَالًا وَعَلَىٰ كُلِّ ضَامِرٍ يَأْتِينَ مِنْ كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٍ﴾

((Kuma kayi yēkuwa ga mutāne da -wajabcin zuwa - Hajji, su je maka suna māsu tafiya da kafāfu, da kuma a kan kōwane kyamusashshen rāƙumi, suna māsu zuwa daga kōwane kwararo mai nisa)) [Al-hajj: 27].

Dāki ne da Allah ya sanya shi makoma ne ga mutane kuma guri ne mai aminci, a kewayensa ne ake tsammanin rahamomi da kyautattuka daga Allah mai karamci, Harami ne mai albarka, a cikinsa akwai shiriya da alhrai da alāmomin addini bayyanannu:

﴿إِنَّ أَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِي بِبَكَّةَ مُبَارَكًا وَهُدًى لِلْعَالَمِينَ﴾

﴿فِيهِ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ مَّقَامُ إِبْرَاهِيمَ وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا﴾

((Kuma lallai ne, daki na farko da aka sanya ga mutāne, haƙiƙa, shine

¹ An gabatar da ita ne a ranar Juma'a, uku ga watan Zhul hijja, shekara ta dubu daya da dari hudu da ashirin da biyar na hijira, a masallacin Annabi.

wanda ke Bakka mai albarka kuma shiriya ne ga tālikai *

a cikinsa akwai alāmomin addini bayyanannu, -daga cikinsu akwai-Maƙamu Ibrahimama, kuma duk wanda ya shiga cikinsa ya kasance abin amintarwa ne)) [Aali-Imran: 96-97],

ziyartarsa tana daga ginshikan musulunci, Allah Mai tsarki ya ce:

﴿وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ﴾

((Kuma Allah Ya wajabta ziyartar DākinSa kan mutane, ga wanda ya samu ikon zuwa gare shi, kuma duk wanda ya Kafirce to lallai Allah Mawadāci ne ga barin talikai)) [Aali-Imran: 97].

Shari'a tā zo da umarni da zuwa farfajiyarsa domin gabatar da faralin addini; Annabi -yabo da aminci su tabbata a gare shi- ya ce:

«**Yā ku mutane! Hakika Allah ya farlanta aikin hajji a gareku; don haka kuyi aikin hajji**»

(Muslim ya ruwaito shi).

Ziyartarsa na daga mafiya girman ayukka a wajen Allah, cikinsa akwai sakin hannu, da kyauta, da wahala da sākamako; Abu Huraira -Allah Ya yarda dashi ya ce:

«An tambayi Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- wane aiki ne yafi falala? yace: **Imani da Allah da MazonSa**, akace sai me kuma?, Yace: **Yin Jihadi bisa tafarkin Allah**, akace sai me kuma?, Yace sai me kuma? Yace: **Hajji karbaŋbe**»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi).

A cikin gabatar da rukunin musulunci na biyar akwai: Gāfarar zunubai, da wanke daudar kusākurai da kuma saŋo; Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi yā ce:

«**Wanda duk yayi aikin Hajji, kuma bai yi jimā'i ba, kuma bai faɗi zancen banza ba; zai dawo kamar ranar da Mahaifiyarsa ta haifeshi**»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi),

Wanda duk ya lazimci tsoran Allah a cikin aikin Hajjinsa, Allah zai tādadar masa da masauki, wanda -yabo da aminci suka tabbata a gare shi- yā ce:

«**Umra zuwa umra kaffara ce ga abinda ke tsakaninsu, kuma aikin Hajji karbaŋbe bāshida wani sākamako fāce aljanna**»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi),

Annawāwi -Allah ya jikansa- ya ce:

«Sākamakon ma'abocinsa baya taƙaita kan kankare wasu sāshin zunubai; ba haka bama, ba makawa sai ya shiga Aljanna».

kuma ayukka ana aunāsu ne da ikhalasi, kuma idan shirka ko riya suka gauraya zasu bātasu: Allah Mai girma da dāukaka ya ce:

﴿وَلَقَدْ أُوحِيَ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ

لَيْتَ أَشْرَكَتَ لِيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾

((Kuma Hakika Munyi wahayi a gareka da kuma waɗanda suka gabāceka cewar idan kayi shirka to tabbas aikinka zai bāci kuma zaka kasance daga cikin tābaɓɓu)) [Az-zumar: 65],

Kuma karɓar aikin hajji baya cika sai da dukiya tsarkakakke, da ya tsarkaka daga gaurayen abubuwan haram da daudar shubuhohi.

Kuma abota ta gari a wajen aikin Hajji taimako ne kan biyayya, da kyakykyawar bauta, Kuma mutunci a cikin tafiya shine bayar da guziri, da kuma ƙarancin sābawa abokai, da kuma kyautatawa ga abokan tafiya ibādā ce mai abubuwan amfāni mabanbanta, Mujahid Allah ya jikansa ya ce:

«Na aboci Ibnu Umar Allah Ya yarda dasu a cikin tafiya domin nayi masa hidima; sai ya kasance yana mini hidima»,

Ibnu Rajab -Allah ya masa rahama- ya ce:

«Kuma dayawa daga cikin magabata sunā shardantāwa ga abokan tafiyarsu: Cewa zai yi masu hidima a cikin tafiya domin ribatar ladan hakan».

Kuma mafi alherin guziri da mahajjaci zai dāukeshi: Guzurin tsoran Allah da taƙawa; Allah Mai tsarki ya ce:

﴿وَتَزَوَّدُوا فَإِنَّ خَيْرَ الزَّادِ الشَّقْوَى﴾

((Kuma ku yi guziri domin lallai mafificin guzuri shi ne tsron Allah)) [Al-bakarah: 197],

Kuma yana daga wasiyyoyin Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- ga Mu'āzu dan Jabal -Allah ya yarda dashi-:

«Ka ji tsoron Allah a duk inda kake, kuma kabi munanan ayukka da māsu kyau, zasu shāre su, kuma ka mu'āmalanci mutane da kyawawan halaye»

(At-tirmizi ya ruwaito shi).

Kuma yanā daga ayukkan biyayya cikin Hajji: Ciyar da abinci cikinsa, da yāɗa sallama, da dāɗin magana, da mu'āmalantar halitta da kyautatawa

garesu, kada ka rena wani abu kyakykyawa a cikin aiki hajjinka,

«Kuma mafiya alherin mutane sune wafanda suka fi amfānar da mutane»,

Kuma mafi izzarsu shine mafi hakurinsu kan cutarwarsu, kuma mai hidima ga mahajjata wanda kuma ke tsarkake niyya ga Allah wajen kula dasu yanā tārāyya dasu cikin lāda da sākamako; wanda yabo da aminci suka tabbata a gare shi yana cewa:

«Lallai Allah zai shigar da mutum uku aljanna saboda kibiya guda ɗaya: Makerinta- daya ke neman alheri wajen kerata-, da kuma mai harbāta, da kuma mai mikāta»

(At-tirmizi ya ruwaito shi).

kuma wanda duk ya nufi ɗākin Allah, ya cancanta da ya lazimci ɗabi'u guda uku: Tsantseni da zai tsareshi daga sabon Allah, da kuma juriya da zai rike fushinsa da ita, da kyautata abota ga wanda yake abota dashi.

Yā ku musulmai:

Mafi alherin abinda bāyi zasu nemi kusanci dashi ga Ubangijinsu: Bayyana tauhidi wurin ibadunsu na aikin hajji, da tsarkake ayukka ga Allah wajen kusancinsu, abinda ya kasance daga cikinsu -su ayukkan- ga wanin Allah ne to yana rushewa; Allah Mai tsarki ya ce:

﴿وَأَتِمُّوا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ لِلَّهِ﴾

((kuma ku cika hajji da umra domin Allah)) [Al-bakarah: 196].

Kuma bayyana ibadar aikin hajji da baka: Cikinsa akwai kaɗaitaka ga Mahalicci;

«Labbaikal lāhumma labbaika, labbaika lā sharika laka»,

kuma mafi alherin abinda māsu furuci suka furta a ranar Arafa: Kalmar tauhidi; wanda yabo da aminci suka tabbata a gare shi yā ce:

«Mafi alherin addu'a: Itace addu'ar ranar Arafa, kuma mafi alherin abinda na faɗa ni da Annabawa gabāni na shine: Lā ilāha illallāhu wahdahu lā sharika lahu, lahu mulku wa lahu hamdu, wa huwa alā kulli shai'in Kadeer»

(At-tirmizi ya ruwaito shi).

kuma dogaro da Allah yana daga mafiya girman ibādu; Allah Mai tsarki ya ce:

﴿فَاعْبُدْهُ وَتَوَكَّلْ عَلَيْهِ﴾

((To ka bauta maSa, kuma ka dogara gare Shi)) [Hud: 123],
 kuma debe tsammani baya daga Addinin Allah cikin wani abu; Allah
 Mai girma da ɗaukaka ya ce:

﴿إِنَّهُ لَا يَأْتِسُّ مِنْ رَوْحِ اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمُ الْكَافِرُونَ﴾

((Lallai ne cewa shi ba bu mai debe tsammani daga rahamar Allah sai
 dai mutane kafirai)) [Yusuf: 87].

Kuma bābu wani ɗaya da zai gabatar da haƙƙin Allah a kan son
 zuciyarsa da kuma hutunta, fāce sai yā ga jin dāɗi na duniya dana lahira;
 Hājara tana neman ruwa ga kanta da kuma abin shāyarwarta a cikin wani
 kwari da ba'a yin shuka, tsakanin manyan duwatsu guda biyu, kishirwa ta
 galābaita ta, kuma tausayin yaronta ya nauyaya ta, bayan dogaro da Allah da
 ɗaukar matakai; ta sami wani idon ruwa wanda ke bulbula gareta, da kuma
 al-ummu bāyanta, Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi-
 yana cewa:

**«Allah ya jikan mahaiƴiyar Isma'il, dā tābar zamzam; dā yā kasance
 idon ruwa ne mai gudāna»**

(Bukhari ya ruwaito shi).

kuma Shi Allah Mai girma da ɗaukaka a hannunSa ne amfani da cuta
 suke, Shine mai kawarda dāmuwoyi, kuma Shine mai yaye abubuwa masu
 girma, Maɗaukaki ne a saman bāyinsa, a hannunSa ne mabuɗan sammai da
 ƙasa suke, Ya siffantu da jiji da kai da kuma girma, mahajjaci yana shelar
 haka da yin kabbarori a cikin ibadunsa na aikin hajji - cikin dāwafi da sa'ayi,
 da jifan jamrori (jifan shedan), da kuma ranar yanka da kuma kwānakin
 attachriƙ [shanya nāma] -; domin zuciya ta wanzu tana tsagwaronta ga
 Allah, tanā rātaye gare Shi, ta wofinta daga rātaya da abinda ke hannun
 halittu.

kuma a cikin jifan jamrori (shifan shaidan) akwai tinātar da yān Adam
 da wani abokin gābā da yake dākonsu yake kiransu zuwa ga wuta, Allah
 Mai buwaya da ɗaukaka ya ce:

﴿إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا إِنَّمَا يَدْعُوا حِزْبَهُ لِيَكُونُوا مِنْ أَصْحَابِ السَّعِيرِ﴾

((Lallai shaidan abokin gābā ne a gareku, to ku rikeshi abokin gāba,
 lallai abin sani shi yana kiran rundunarsa ne domin su kasance daga
 ma'abota wuta mai babbaka)) [Faadir: 6];

don haka ka kasance cikin tākā tsantsan daga gazawa cikin wani wājibi
 ko aukāwa cikin saɓo da zai kaika ga mahallaka.

Ka sani lokutan hajji masu kima ne, kuma awanninsa masu tsādā ne, Allah Mai buwaya da daukaka ya ce:

﴿وَأذْكُرُوا اللَّهَ فِي أَيَّامٍ مَّعْدُودَاتٍ﴾

((Kuma ku ambaci Allah cikin kwānaki kirgaggu)) [Al-bakarah; 203];
to ka rigaya cikinsa zuwa ga dukkan alheri da kusanci- na daga zikiri, da istigfāri, da takberi, da karatun Alkur'ani-, Allah Mai tsarki ya ce:

﴿فَإِذَا أَقَضْتُمْ مِنْ عَرَفَاتٍ فَأَذْكُرُوا اللَّهَ عِنْدَ الْمَشْعَرِ الْحَرَامِ

﴿وَأَذْكُرُوهُ كَمَا هَدَيْتُمْ﴾

((To idan kuka kwarāro daga Arafat, to ku ambaci Allah a wurin bauta mai alfarma [muzdalifa], kuma ku ambace Shi kamar yadda ya shiryar daku)) [Al-bakarah: 198],

kuma bayan karewar ibadun ayukkan hajji: Ka jinjinama Allah akan shiryawa, kuma ka gode masa kan bauta:

﴿فَإِذَا قَضَيْتُمْ مَنَسِكَكُمْ فَأَذْكُرُوا اللَّهَ كَذِكْرِكُمْ آبَاءَكُمْ أَوْ أَشَدَّ ذِكْرًا﴾

((kuma idan kuka kammala ayukkan ibadunku na hajji, to ku ambaci Allah kamar ambatonku ga ubanninku ko kuma mafiyyin haka na ambato)) [Al-bakarah: 200],

kuma a cikin tsakiyar ibadun aikin hajji akwai: Istigfāri, da kuma komawa ga Allah; Allah Mai buwaya da daukaka ya ce:

﴿ثُمَّ أَفِيضُوا مِنْ حَيْثُ أَفَاضَ النَّاسُ وَأَسْتَغْفِرُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾

((Sa'an nan kuma ku kwarāro daga inda mutāne suke kwarārowa, Kuma ku nemi gafarar Allah. Lallai Allah Mai gāfara ne, Mai jin kai)) [Al-bakarah: 199],

Shehin musulunci -Allah ya jikansa- ya ce:

«Istigfāri yana daga mafiya girman ayukkan lāda, kuma kofarsa mai yalwa ce, duk wanda yaji wata gazāwa a cikin fadinsa ko aikinsa ko hālinsa ko arzikinsa ko jujjuyawar zuciya, to yana lazimta gare shi yayi riƙo da tauhidi, da istigfāri, domin cikinsu akwai waraka idan sun kasance da gaskiya da kuma ikhlasi».

kuma su bāyi a cikin aikin hajji suna gwargwadon himmominsu; a cikinsu akwai mai neman duniya ta kusa, kuma a cikinsu akwai mai neman yardar Allah da kuma gidan lahira, Allah Mai tsarki ya ce:

﴿فَمَنْ النَّاسِ مَنْ يَقُولُ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا وَمَا لَهُدِ فِي الْآخِرَةِ مِنْ خَلْقٍ * وَمَنْهُمْ مَّنْ يَقُولُ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ * أُولَئِكَ لَهُمْ نَصِيبٌ مِّمَّا كَسَبُوا وَاللَّهُ سَرِيعُ الْحِسَابِ﴾

((to daga cikin mutāne akwai wanda yake cewa yā Ubangijinmu ka bāmu mai kyau a cikin duniya, kuma alhāli a lahira bāshida wani rabo *

Kuma daga cikin su akwai wanda yake cewa: Yā Ubangijinmu! Ka bā mu mai kyau a cikin dūniya da mai kyau a cikin Lāhira, kuma Ka tsare mu daga azābar wuta! *

Wadāncan suna da rabo na abin da suka aikata; kuma Allah Mai gaggāwar sakamako ne)) [Al-baḳarah: 200-202].

Kuma wanda aka dātar dashi shine wanda ya gabātar da aikin hajjinsa da niyya ta gari tsarka-kakkiya, kuma ya turara harshensa da ambaton Allah, kuma ya haɗa ibadarsa da kyautatawa da amfanar da halittu, to ku kasance kamar haka cikin hajjinku, kuma ku tsarkake addininku ga Allah, kuma kuyi koḳari wajen ayukka nagartattu, kuma kuyi gaggawa zuwa ga Aljannar Ubangijinku.

Ina neman tsarin Allah daga shaidan jefaffe

﴿الْحُجَّ أَشْهُرٌ مَّعْلُومَاتٌ فَمَنْ فَرَضَ فِيهِنَّ الْحَجَّ فَلَا رَفَثَ وَلَا فُسُوقَ وَلَا جِدَالَ فِي الْحَجِّ ۗ وَمَا تَفَعَّلُوا مِنْ خَيْرٍ يَعْلَمْهُ اللَّهُ وَتَزَوَّدُوا فَإِنَّ خَيْرَ الزَّادِ التَّقْوَىٰ ۗ وَاتَّقُوا يَأْتُوا الْآلِبَ﴾

((Hajji wasu watanni ne sanannu. To, wanda duk ya yi niyyar hajji a cikinsu to bābu jimā'i kuma bābu fāsikanci, kuma bābu jāyayya a cikin hajji. Kuma abinda kuka aikata na alhēri, Allah Ya san shi. Kuma ku yi guzuri, To lallai, mafi alhērin guzuri shine yin taḳawa, kuma ku bi Ni da taḳawa, ya ku ma'abota hankula)) [Al-baḳarah: 197].

Allah yayi mani albarka tareda daku a cikin Alkur'ani mai girma ...

HUDUBA TA BIYU

Dukkan yabo sun tabbata ga Allah kan kyautatawarSa, kuma godiya ta tabbata a gareShi kan datarwarsa da kuma ni'imominSa, kuma ina shaidawa babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, Shi kadai baShida abokin tarayya ina mai girmamawa ga al'amarinSa, kuma ina shaidawa Muhammad bawanSa ne kuma ManzonSa ne, yabon Allah ya tabbata gare shi da iyalansa da sahabbansa kuma yayi dadin aminci mai karuwa.

Bayan haka, yā ku musulmai:

Kwanaki goma māsu albarka sunyi maku rumfa, ayukka cikinsu māsu falala, Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- yana cewa:

«Babu wasu kwānaki da ayukkā na gari cikinsu yafi soyuwa zuwa ga Allah kamar wadannan kwānakin- yana nufin: Kwānakinnan goma-, sukace ya Manzon Allah! koda jihādi ne bisa tafarkin Allah? Yace: koda jihādi ne bisa tafarkin Allah; sai dai mutumin da ya fita da kansa da dukiyarsa, amma bai dawo da wani abu ba daga haka»

(Abu Dauda ya ruwaito shi);

to, ku yawaita kabbarā da hamdala cikinsu, da kuma karātun Alkur'āni, da kuma sāda zumunci, da sadaka, da biyayya ga iyaye, da kuma yaye dāmuwoyi, da kuma biyan bukātu, da kuma sauran nau'ikan ayukkan biyayya, shehun musulunci -Allah ya jikansa- ya ce:

«kwānaki goman Zhul hijja sunfi falala sama da kwānaki goman Ramadāna, Amma darare goman karshe na Ramadana sunfi falala sama darare goman Zhul hijja».

Kuma hakiƙa sahabbai -Allah ya yarda dasu- sun kasance sunā rāya sunnar kabbara tsakānin mutane acikin kwānaki goman;

«Kuma Ibnu Umar da Abu Huraira -Allah ya yarda dasu- sun kasance sunā fita zuwa kāsuya a cikin kwānaki goman, suna yin kabbara kuma mutane ma suna kabbara saboda kabbararsu»

(Bukhari ya ruwaito shi).

Kuma alheri yanā bibita cikin kwanaki goman nan da yanka dabbobin layya a ranar idi, da kuma kwānakin at-tashrik [shanya naman layya],

Kuma hakiƙa «Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- yayi layya da rāguna guda biyu māsu launin baƙi da fari kuma māsu kaho biyu biyu, ya yankasu da hannunsa, yayi bismillah kuma yayi kabbara»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi),

Kuma mafifitan dabbobin layya sune: Mafiya tsadarsu a kudi, kuma mafiya daraja a wajen ma'abotanta, kuma tunkiya guda tana wadatarwa ga mutum daya da kuma iyalan gidansa, kuma yana haramta ga wanda zai yi layya ya cire -cikin kwana goman nan- wani abu na gāshinsa ko faratansa, ko fātarsa har zuwa yayi layya, to ku dādāda rai da ita, kuma ku ci, ku ciyar, kuyi sadaka, ku kirdādi talakāwa da sadakarku, hakanan daga dabbobin hadayarku ku bayar ga danginku da mafwabtanku, kuma ku tsare bukukuwan idinku daga abinda zai fusata Mahaliccinku, kuma kuyi tārayya da mahajjata wajen addu'a da hailala da kabbara.

kuma wanda ya zauna a cikin garinsa, mahajjata suka rigayeshi zuwa wuraren bauta na aikin hajji; an shar'anta masa azumtar rānar Arafa, wanda yabo da aminci su tabbata a gare shi yana cewa:

«Azumin ranar Arafa ina fāta a wurin Allah Ya kankare zunubin shekarar da take gabāninsa, da wacce take a bayansa»

(Muslim ya ruwaito shi).

to, ku ribaci lokuta na musamman na ibadu kāfin kubucewarsu; lallai rāyuwa ganima ce, kuma kwānika lissafaffu ne, kuma shekaru gajjēra ne.

sannan ku sani cewa, lallai Allah ya umurceku da yin salati da sallama ga AnnabinSa...

MANUFOFIN HAJJI¹

Dukkan godiya sun tabbata ga Allah, muna gode maSa, kuma muna neman taimakonSa, kuma muna neman gafararSa, kuma muna neman tsarin Allah daga sharrukan kawukanmu, da miyagun laifukanmu, wanda Allah ya shiryar dashi, to babu mai batar dashi, kuma wanda ya batar to babu mai shiryar dashi, kuma ina shaidawa babu Abin bauta da gaskiya sai Allah, shi kadai yake bashida abokin tarayya, kuma ina shaidawa Annabi Muhammad bawanSa ne kuma ManzonSa ne, yabo da Amincin Allah su tabbata a gareshi, da Iyalansa da Sahabbansa, kuma yayi Aminci Aminci mai yawa.

Bayan haka:

kuji tsoron Allah -Yā ku bayin Allah- haƙiƙanin jin tsoro, kuma kuyi riko da musulunci da igiya mai karfi.

Yā ku musulmai:

Allah Yana bibitar da lokuta na musamman na ayukkan biyayya ga halittunsa ; domin su wanke daudarsu, kuma darajarsu ta daukaka, kuma wani rukuni daga rukunnan musulunci Allah yayi rantsuwa da zāmanin da yake cikinsa:

﴿وَلِيَالٍ عَشْرٍ﴾

((Da kuma wasu dararraki goma)) [Al-fajr: 2], kuma Allah Yayi rantsuwa da wurin da ake gabatar dashi cikinsa; sai ya ce:

﴿لَا أَقْسِمُ بِهَذَا الْبَلَدِ﴾

((Bā sai Na yi rantsuwa da wannan gari ba)) [Al-balad: 1],

Ibnu Katheer -Allah ya jifansa- ya ce:

«Wannan rantsuwa ce ta Allah da Makkah uwar alkaryu, a yāyin da mazaunin cikinta yake kasancewa ba a cikin harami ba; domin ya faɗakar kan girman matsayinta a yāyin da mutanen ta suka shiga harami»,

kuma shi yana daga mafifitan ayukka a wajen Allah, an tambayi Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi:-

¹ An gabatar da ita ne a ranar Juma'a, shida ga watan Zhul hijja, shekara ta dubu daya da dari huɗu da talatin da huɗu bayan hijira, a masallacin Annabi.

«Wadanne ayukka ne mafiya falala? yace: Imani da Allah da ManzonSa, aka ce: sannan sai me? Yace: jihādi bisa tafarkin Allah, akace sannan sai me? Yace: Aikin hajji karɓaɓɓe»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi),

Ibnu Baɗɗāl -Allah ya jikansa- ya ce:

«Idan musulunci ya bayyana kuma ya wātsu, kuma jihādi ya zama daga farilloli na wadatarwa [da wani ke ɗaukewa wani] kan wanda ya tsaya dashi; to hajji a wannan lokacin shine mafi falala».

kuma a cikin wata rāna daga rānakunsa Allah yana alfahari da mahajjata ɗākinSa ga ma'abota sammanSa; wanda yabo da aminci suka tabbaata a gare shi ya ce:

«Babu wata rāna wacce Allah Ya fi 'yānta wani bawa daga wuta cikinta, kamar ranar Arafa, kuma lallai shi yana kusantowa, sannan kuma Yayi Alfahari da su ga Malā'iku, sai Yanā cewa: Mene ne ya tara waɗannan?»

(Muslim ya ruwaito shi).

Cikin gabatar dashi akwai wanke zunubbai da kusakurai, wanda yabo da aminci suka tabbata a gare shi ya ce:

«Wanda duk ya ziyarci wannan daki don hajji, kuma bai yi jimā'i ba, kuma bai faɗi zancen banza ba; zai dawo kamar ranar da Mahaifiyarsa ta haifeshi»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi),

Ibnu Hajar -Allah ya jikansa- ya ce:

«Kuma zahirinsa shine: gafarar ƙananan zunubbai da manyan zunubbai da abinda ke biyo bayansu»,

Kuma da hajji ne ake rusa zunubbai da laifuka, wanda yabo da aminci suka tabbata a gare shi: yā ce:

«Shin baka sani ba cewa Musulunci ya rusa abinda ya kasance gabaninsa ba, kuma hijira ma tanā rusa abin da ya kasance gabaninta, kuma Hajji ma yanā rusa abin da ya kasance gabaninsa?!»

(Muslim ya ruwaito shi),

Annawāwi -Allah ya jikansa- ya ce:

«watau: yana zubar dashi, kuma yana shāfe gurbinsa».

Rukuni ne dake cike da darrusa da kuma izinoni, mafi girman manufa cikinsa shine: Tauhidi Allah da Kadāita Shi da bauta, domin shiga cikinsa yana kasancewa ne da shelanta tauhidi da barranta daga shirka:

«**Labbaikal lāhumma labbaika, labbaika lā sharika laka**»;

Domin bayyana tauhidi da tsarkaka daga shirka aka gina Ka'aba:

﴿وَإِذْ بَوَّأْنَا لِإِبْرَاهِيمَ مَكَانَ الْبَيْتِ أَنْ لَا تُشْرِكْ بِي شَيْئًا وَطَهِّرْ بَيْتِيَ لِلطَّائِفِينَ

وَالْقَائِمِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ﴾

((Kuma a lōkacin da Muka tānadar muka shiryar da Ibrāhim ga wurin dākin, cewa: Kada ka haɗa kōme da Ni cikin bauta, kuma ka tsarkake dākiNa dōmin māsu dāwāfi da māsu tsayuwa da māsu ruku'u māsu sujada)) [Al-hajj: 26].

kuma idan tauhidi ya bayyana cikin garuruwa; zaman lafiya da aminci zasu sauka cikinsu, Allah Maɗaukaki ya ce:

﴿وَإِذْ جَعَلْنَا الْبَيْتَ مَثَابَةً لِّلنَّاسِ وَأَمْنَا﴾

((Kuma a yayin da muka sanya dākin -Ka'aba- ya zama makoma ga mutane, kuma guri mai aminci)) [Al-bakarrah: 125],

A cikin hajji ne imani da manzanni ke kara bayyanuwa, kuma soyayyarsu take maimaituwa, to yanka da jifa da dāwafi sunnar bābanmu ne Annabi Ibrahim -aminci ya tabbata a gare shi-

Kuma addu'a itace bauta, kuma addu'ar mahajjaci ana tsammanin karbarta, kuma addu'ar Khalil -baji daɗin Allah- Ibrahim aminci ya tabbata a gare shi da karɓar aiki da tabbatuwa kan musulunci da kuma ganin wuraren bauta na aikin hajji, da kuma cewa za'a tāyar da wani Manzo a cikin Makkah yana karanta masu āyoyin Allah, kuma yana koya masu littafi da hikima, da kuma cewa Makkah ta kasance gari ne mai aminci, kuma arziki cikinta ya zama mai yawa ne, kuma mutane su zama suna nufatarsu, da kuma cewa a nisantar dashi, shi da yāyānsa bautar gumaka, da kuma cewa ya kasance shi da zuriyarsa suna daga masu tsayar da sallah, da kuma addu'arsa ga karan kansa da muminaɗi da gāfara, dukkan wannan ya kasance ne a wurin dākin Allah mai alfarma.

Kuma addu'o'in Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gareshi - ta banbanta a wasu wurere na hajjinsa - kamar ranar Arfa-, da kuma kan safa da marwa, kuma mahajjaci yana ribatar yawaita addu'a cikin hajjinsa domin koyi da Annabawa.

Kuma dogaro ga Allah ɗaya ne daga rukannai biyu na bauta, Annabi Ibrahim -aminci ya tabbata a gare shi- ya gina Ka'aba yana mai dogaro ga Allah:

﴿رَبَّنَا إِنِّي أَسْكَنْتُ مِنْ ذُرِّيَّتِي بِوَادٍ غَيْرِ ذِي زَرْعٍ عِنْدَ بَيْتِكَ الْمُحَرَّمِ﴾

((Ya Ubangijinmu lallai ni na zaunar da wasu daga zuriyata a wani kwari da ba'a noma, a wurin dākinKa mai alfarma)) [Ibrahim: 37];

Sai mutane suka ga amfanin dogaronsa:

﴿فَأَجْعَلْ أَقْوَءَهُ مِنَ الْتَائِبِ تَهْوَى﴾

((to Ka sanya zukāta daga mutane suna nufātarsu)) [Ibrahim: 37],

Kuma wajen haduwar mutane wuri guda akwai tinatarwa da falalar wannan al'ummar da girman addininta.

a cikin hajji akwai karfafa akidar jibanta da barranta, Ananbi yabo da amincin Allah su tabbata a gareshi ya umarci Aliyyu dān abi dālib -Allah ya yarda dashi- da ya yi shela cikin dandazon mahajjata:

«**Cewa kada wani mushriki yayi hajji a bayan wannan shekarar**»

(Bukhari ya ruwaito shi),

Kuma cikinsa akwai sabawa kafirai wajen bautarsu ta jāhiliyya - na talbiyya, da lokacin gangarowa daga muzdalifah, da kuma yawaita ambaton Allah shi kadai bayan gama aikinsa na hajji-,

Ibnul Kayyim -Allah ya jikansa- ya ce:

«Shari'a ta tabbatu kan nufin sābawa mushirikai musamman wajen ayukkan ibadar hajji».

Hajji shine mafi tsawon ibāda ta jika, kuma mafi zurfinta, kuma ibādu cikinsa mabanbanta ne- na talbiyya, da dāwafī, da sa'ayi, da kwānan mina, da jifa, da aski, da yanka-, da girmama guraren bauta cikinsa, kuma cika bauta cikinsa yana daga takawar zukāta, Ibnul Kayyim -Allah ya jikansa- ya ce:

«Kuma ruhina bauta shine: Girmamawa da soyayya, to idan dāya daga cikinsu ya rabu da dāyan; to ta bāci».

cikin ibadar aikin hajji akwai kwaɗaitarwa kan kintsa rai kan hakuri kan ayukkan biyayya, Nana A'isha -Allah ya yarda da ita- ta ce:

«Munā ganin jihādi shine mafificin aiki, shin bazā muyi jihādi ba? Ya ce: ā'ā, **sai dai mafificin jihādi shine hajji karbaŋbe**»

(Bukhari ya ruwaito shi)

kuma amsama Allah -koda hikimar abinda akayi umurni dashi bata bayyana ba- yana daga wajiban miƙa wuya ga Allah, Allah ya ce ma Annabi Ibrahim aminci ya tabbata a gare shi -alhāli shi yanā wani kwari da ba'ā nomā a cikinsa-:

﴿وَأَذِّنْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ يَأْتُوكَ رِجَالًا﴾

((Kuma kayi shela ga mutane da hajji, zasu zo gareka bisa kafafuwa))
[Al-hajj: 27],

Sai ya amsa ga umurnin Allah yayi shela da hajji, mutane suka gabāto zuwa ga dākin Allah mai alfarma, zukatansu suna māsu shauki zuwa gare shi, tana kashe dukiyoyi wajen tafiyarta, kuma alhāli tana farin ciki tana bushara,

Ibnu Khatheer -Allah ya jifansa- ya ce:

«to babu wani dāya daga ma'abota musulunci fāce shi yana shauki zuwa ga ganin ka'aba da dāwāfi, domin mutane suna nufātarta daga dāukaci bangarori da yankuna».

Rukuni ne dake tabbatar da kamantawa ga umurnonin Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi-, Umar dān Khaddāb -Allah Ya yarda dashi- ya ce: -Gameda Hajarul aswad-:

«Wallahi, Ni nā san lallai kai dutse ne da baka cutarwa kuma bāka amfānarwa, da bā don nāga Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- yana sunbantarka ba dā ban sunbance ka ba»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi).

Kuma su ibādu ginuwarsu akan biyayya ne, babu dama acikinta na kirikiran sabon abu, domin dāwāfi da sa'ayi sau bakwai ne, hikimar adadinsu kuma tana buya ga hankula, don hakane Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- yacema mahajjata:

«domin ku koyo hajjinku -daga gare ni-»

(Muslim ya ruwaito shi),

Kuma shi dāwāfi Allah bai yi izini dashi ba sai a gefen Ka'aba, kuma dāwāfi da waninta halaka ne.

Kuma lokaci a wurin musulmi mai tsada ne, kuma ga kowacce rana cikin hajji akwai bauta ta daban daga yār-uwarta, kuma ga kowacce daga cikinsu akwai lokaci da yake karewa da karewarsa; to kwarārowa daga Arafa bayan fāduwar rāna ne, kuma lokacin kwana -a muzdalifa- da bullowar rāna yake karewa, kuma rabuwa da dūnkakkun tufafi mai tunatarwa ne da kusantowar lokacin saka likafanan mutuwa, kuma Allah ya kwarāro a kārshen āyoyin hajji:

﴿وَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَعْلَمُوا أَنَّكُمْ إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ﴾

((Kuma Kuji tsoran Allah, ku sani lallai ku zuwa gare Shi za'a tayar daku)) [Al-baƙarah: 203] domin tunatarwa da hakan.

Kuma fifikon matsayin mutane da tsoran Allah ne, kuma samuwarsu cikin hajji shine mafi alherin ganima:

﴿وَتَزَوَّدُوا فَإِنَّ خَيْرَ الزَّادِ الشَّقْوَى﴾

((Kuma ku yi guziri domin lallai mafificin guzuri shine tsoron Allah)) [Al-baƙarah: 197],

kuma zukāta sunā rāyuwa ne da ambaton Allah, kuma Allah yayi umurni da yawaita ambatonSa Madaukaki a cikin dukkan kwanikan aikin hajji, sai ya ce:

﴿وَأذْكُرُوا اللَّهَ فِي أَيَّامٍ مَّعْدُودَاتٍ﴾

((Kuma ku ambaci Allah cikin kwānaki kirgaggu)) [Al-baƙarah: 203],

Kuma Madaukaki ya kebance wasu wurāre da ake yawaitawa daga ambatonsa cikinsu; sai yace:

﴿فَإِذَا أَقَضْتُمْ مِنْ عَرَفَاتٍ فَأذْكُرُوا اللَّهَ عِنْدَ الْمَشْعَرِ الْحَرَامِ

﴿وَأذْكُرُوهُ كَمَا هَدَيْتُمْ﴾

((To idan kuka kwarāro daga Arafat, to ku ambaci Allah a wurin bauta mai alfarma [muzdalifa], kuma ku ambace Shi kamar yadda ya shiryar daku)) [Al-baƙarah: 198],

kuma Yace:

﴿ثُمَّ أَفِيضُوا مِنْ حَيْثُ أَفَاضَ النَّاسُ وَاسْتَغْفِرُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾

((Sa'an nan kuma ku kwarāro daga inda mutāne suke kwarārowa, kuma ku nemi gafarar Allah)) [Al-baƙarah: 199],

kuma idan mahajjaci ya gama ayukkan ibadu na hajji, Allah ya umarceshi da yawaita ambatonsa, sai yace:

﴿فَإِذَا قَضَيْتُمْ مَنَاسِكَكُمْ فَادْكُمْ وَأَلْبَاءَكُمْ أَوْ أَشَدَّ ذِكْرًا﴾

((Kuma idan kuka kammala ayukkan ibadunku na hajji, to ku ambaci Allah kamar ambatonku ga ubanninku ko kuma fiye da haka na ambato)) [Al-baƙarah: 200],

kuma wanda yabo da aminci suka tabbata a gare shi ya ce:

«**Kuma lallai abin sani, an sanya dawafi da Ka'aba ne, da kuma tsakanin Safa da Marwa, da kuma jifan jamrori (jifan shaidan), domin wanzarda ambaton Allah Mai buwaya da daukaka**»

(Ahmad ya ruwaito shi).

Kuma cikin aikin hajji akwai dasa siffofi da halaye na abin godiya da kuma kwadaitarwa kan kowane alheri, Allah Madaukaki ya ce:

﴿فَمَنْ فَرَضَ فِيهِنَّ الْحَجَّ فَلَا رَدَّ وَلَا مُسَوْفٍ وَلَا جِدَالَ فِي الْحَجِّ
وَمَا تَفَعَّلُوا مِنْ خَيْرٍ يَعْلَمَهُ اللَّهُ﴾

((Kuma wanda duk yayi niyyar hajji cikinsu, to babu jimā'i, kuma babu aikin banza, kuma babu jāyayya cikin hajji, kuma duk abinda kuka aikata na wani alheri Allah yana saninsa)) [Al-bakarah: 197],

kuma cikinsa akwai tabbatar da mafarin yān'uwantaka, da musayar amfānunnuka na addini dana duniya, Allah Mai tsarki ya ce:

﴿لَيْسَ لَهُمْ مَنَافِعُ لَهُمْ﴾

((domin su halarci wasu amfānunnuka a garesu)) [Al-hajj: 28],

Al'kurdubi -Allah ya jifansa- ya ce:

«Amfānunnuka a garesu, na ibadun aikin hajji, da kuma kāsuwanci, da gāfara, da kuma amfāni na duniya dana lāhira»

Kuma cikin alamomin bautarsa akwai haɗinkan tarayyar al'umma da zamanta tsoka guda, Allah Mai tsarki ya ce:

﴿فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطِعُوا الْبَآئِسَ الْفَقِيرَ﴾

((to ku ci daga gareta kuma ku ciyar da mai tsananin talauci)) [Al-hajj: 28].

Bayan haka, yā ku musulmai:

Amfanin hajji shine rabauta da Aljannatu na ni'ima, wanda yabo da aminci suka tabbata a gare shi ya ce:

«**Hajji karɓaɓɓe bashida wani sakamako sai aljanna**»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi),

Mādallah da wanda ya ziyarci dakin Allah mai alfarma yana mai tsarkake niyyarsa ga Allah Madaukaki, yana mai koyi da Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- wajen ayukkansa na hajji, yana mai fātan sakamakon Ubangijinsa da kuma gidan lahira.

Ina neman tsarin Allah daga shaidan jefaffe

﴿إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَانَتْ لَهُمْ جَنَّاتُ الْفِرْدَوْسِ نُزُلًا﴾

((Lallai wafanda suka yi imani kuma suka aikata ayukka na kwarai, Aljannar Firdausi ta kasance ita ce masauki a gare su)) [Al-kahfi: 107].

Allah ya min albarka tareda daku a cikin Alkur'ani mai girma ...

HUDUBA TA BIYU

Dukkan yabo sun tabbata ga Allah kan kyautatawarSa, kuma godiya ta tabbata a gareShi kan datarwarsa da kuma ni'imominSa, kuma ina shaidawa babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, Shi kadai baShida abokin tarayya ina mai girmamawa ga al'amarinSa, kuma ina shaidawa Muhammad bawanSa ne kuma ManzonSa ne, yabon Allah ya tabbata gare shi da iyalansa da sahabbansa kuma yayi dadin aminci mai karuwa.

Yā ku musulmai:

Allah Mai buwāya da daukaka, Mai tausasawa ne ga bāyinsa, Wanda duk bai iya ziyartar dākin Allah mai daraja ba, an shar'anta masa tārāyya da mahajjata cikin zikiri da kabbara, cikin waɗannan kwanaki goman māsu albarka, kuma azumin ranar Arafa ga wanin mahajjaci, cikinsa akwai kankare kusakure, wanda yabo da aminci suka tabbata a gare shi yā ce:

«Azumin ranar Arafa ina fāta a wurin Allah ya kankare zunubin shekarar da take gabāninsa, da wacce take a bayansa»

(Muslim ya ruwaito shi).

kuma kwanakin musulmai kwanki ne na farin ciki da murna, kuma Allah Ya shar'anta ga wannan al'umma bayyanar da farin cikinta da ibada bayan gabatar da rukuni biyu daga cikin rukunnan musulunci, akwai idi guda bayan azumin Ramadana, da kuma wani idin na biyu bayan ranar Arafa, kuma Allah Ya shar'anta ci da sha cikinsu, da kuma ambatonSa tsarki ya tabbata a gare Shi, wanda yabo da aminci suka tabbata gare shi ya ce:

«Kwanakin at-tashrēk-shanya naman layya:- Kwanaki ne na ci da sha da ambaton Allah»

(Muslim ya ruwaito shi), kuma mai ambaton Allah matsayinsa yana kara daukaka yāyin da masu rafkana suke cikin rafkanarsu, ko kuma shagaltuwa daga gare Shi cikin bakin cikinsu, kuma mafi alherin kwanakin idi sune abinda ambaton Allah ya kasance bayyane cikinsu.

sannan ku sani cewa, lallai Allah ya umurceku da yin salati da sallam ga AnnabinSa...

HAJJI: IBADA MAFI TSAWO TA GANGAR JIKI¹

Dukkan godiya sun tabbata ga Allah, muna gode maSa, kuma muna neman taimakonSa, kuma muna neman gafararSa, kuma muna neman tsarin Allah daga sharrukan kawunanmu da zunubban ayukkanmu, wanda Allah Ya shiryar dashi babu mai ɓatar dashi, kuma wanda Ya ɓatar babu mai shiryar dashi, kuma ina shaidawa babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, Shi kaɗai baShida abokin tarayya, kuma ina shaidawa Annabi Muhammad bawanSa ne kuma ManzonSa ne, yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi da iyalansa da kuma sahabbansa, kuma yayi daɗin aminci mai yawa.

Bayan haka:

To kuji tsoran Allah -yā ku bayin Allah- haƙiƙanin jin tsoro, kuma ku kiyayeShi a cikin sirri da gānawa.

Yā ku musulmai:

Allah Mai tsarki Shine Mawadāci Mai ƙarfi, kuma wanda bā Shi ba mai nema ne zuwa gare Shi, mabuƙaci ne a gare Shi; Bai halicci halittu don nuna yawansu ba, ko don ƙarfafa girmanSa ba, ba haka bane, haƙiƙa Ya halicce su ne don hikima mai girma itace: Bautarsu gare Shi, kuma da bautarsu gare Shi ne suke sāmun jin dādi.

kuma saboda falalarSa da rahamarSa ga halittarSa ne ya shar'anta masu wasu ayukka da maganganu da suke neman kusanci dasu zuwa gare Shi, kuma domin lādaddakinsu su ruɓanya, kuma domin a biya masu buƙatunsu a wurinSa, kuma tsarki ya tabbata a gare Shi Ya fifita tsakanin ibādunSa, sai Ya sanya tabbatar da tauhidi da kuma aiki dashi da nisantar ababen da ke warware shi, shine mafi girman aiki da Allah Yake sonsa, kuma Ya sanya bayyana wannan ibada da furuci shine mafi tsarkin furuci zuwa gare Shi; wanda yabo da aminci suka tabbata a gare shi yā ce:

«Mafi soyuwar zance a wurin Allah guda huɗu ne: Subhānallāhi, wal hamdu lillahi, wa lā ilha illallāhu, wallāhu akbaru»

(Muslim ya ruwaito shi);

Ba haka bama, tsarki ya tabbata a gare Shi Ya sanya tauhidinSa sharadi

¹ An gabatar da ita ne a ranar Juma'a, ɗaya ga watana Zhul hijja, shekara ta dubu ɗaya da ɗari huɗu da talatin da biyu bayan hijira a masallacin Annabi.

ne na karban kowane aiki na gari, kuma idan wannan sharadī ya warware bawa bazai amfana da aikinsa ba, kuma za'a mayar masa; Allah Mai tsarki ya ce:

﴿وَلَقَدْ أَوْحَىٰ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكَ

لَيْسَ أَشْرَكَتَ لِيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾

((Kuma Hakika munyi wahayi a gareka da kuma waɗanda suka gabāceka cewar idan kayi shirka to tabbas aikinka zai bāci kuma zaka kasance daga cikin tābaɓɓu)) [Az-zumar: 65].

kuma saboda tabbatar da ginshikin Addini da bayyanar dashi cikin zantukan bāyi da ayukkansu; Allah Mai tsarki Ya nau'antar da dā'o'i, da ayukka na gari, domin a girmama Ubangiji a kowane lokaci, domin daga wani lokaci na musamman na bauta yana karewa, fāce sai wani lokaci na musamman na bauta daban yana biyowa bāyansa, wanda suke bayyanar da tauhidinSa da kankan dakai zuwa gare Shi cikinsa; sai Allah Mai tsarki ya shar'anta mafi tsawon bauta ta jiki mai na lokacin, suna zama cikin tsawon wasu kwanaki, domin bayyana kaɗaita Allah da bauta Shi kaɗai, da kuma cewa bautar waninsa bātacciya ce, kuma saboda jikinsu ya tsaftata da ita, kuma zukatansu da bākunansu su tsarkaka da ita, to wanda duk ya gabatar da ita kamar yadda Ubangijnsa Ya umurce shi, takaddun ayukkansa zasu dawo babu daudofɗi ko kusakure, wanda yabo da aminci suka tabbata a gare shi yā ce:

«Wanda duk ya ziyarci wannan ɗaki don hajji, amma kuma bai yi jimā'i ba, kuma bai faɗi zancen banza ba; zai dawo kamar ranar da mahaifiyarsa ta haifeshi»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi).

Kuma mahajjata suna bijirtowa ga kyautattukan Ubangijnsu a wani wuri mai girma, kuma a cikin wata rāna itace mafi yawan rāna da ake yānta wuyaye daga wuta cikinsa, Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- yā ce:

«Babu wata rāna wacce Allah ya fi 'yānta bayi daga wuta cikinta, kamar ranar Arfa, kuma lallai shi yana kusantowa, sannan kuma yayi alfahari da su ga Malā'iku, sai yanā cewa: Mene ne ya tara waɗannan?»

(Muslim suka ruwaito shi),

Kuma wanda ya kasance mai kula ne ga hajjinsa daga abinda Allah Ya

haramta, Allah Ya masa alƙawarin Aljannah; wanda yabo da aminci suka tabbata a gare shi yā ce:

«**Kuma Hajji karɓaɓɓe bāshida sakamako fāce aljannah**»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi).

Hajji rukuni ne daga rukunnan Addini, cike yake da amfanoni da izinoni, Allah Mai tsarki yayi umurni da aikata shi a mafi tsarkin wuri kuma mafi darajarsa; domin darajar aiki da wuri su haɗu, Alkhalilu [Annabi ibrahim] ya gina dākin Allah cikinsa, ya aza tushensa kan tsoran Allah da ikhlasi, kuma Allah Ya wanzar da abinda Annabi Ibrahim aminci ya tabbata a gare shi ya gina, domin bāyi su gani cewa babu abinda yake wanzuwa daga aiki sai wanda ya kasance tsarkakakke ne domin neman yardar Allah, kuma mahajjata suna buɗe bautarsu da bayyanar da kaɗaitaka ga Allah Shi kaɗai, da barranta daga bautar wanda ba Shi ba:

«**Labbaikal lāhumma labbaika, labbaika lā sharika laka**»

Kuma shaidāwa Annabi muhammad manzon Allah ne bata cika sai da biyayya ga Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- da bibitar gurbinsa, kuma sumbātar Hajarul Aswad tafarki ne na dā'āda kuma biyayya, sumbatarsa domin bauta ne ba don neman albarka dutse ba, domin shi baya amfanarwa kuma baya cutarwa; Umar -Allah ya yarda dashi- yaje zuwa ga dutsen, sai ya sumbance shi yace:

«Wallahi, ni nā san lallai kai dutse ne da baka cutarwa kuma bāka amfānarwa, da bā don nāga Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- yana sunbantarka ba dā ban sunbance ka ba»

(Bukhari da Muslim suka ruwaito shi).

Kuma a cikin zama da ihrami akwai kirawo rai zuwa ga sābawa son rai,- babu sanya tufafi dinkakke, kuma babu shafa turare, kuma babu yanke farāta, kuma babu neman aure-,

kuma baƙin dutsen Hajarul Aswad tinatarwa ce ga bāyi da shu'umancin sabo har a kan daskararrun abubuwa, kuma girman tāsirinsa ga zuciya ya fi tsanani, wanda -yabo da aminci suka tabbata a gare shi- ya ce:

«**Hajarul Aswad ya sauka daga Aljanna, alhāli shi yāfi nono tsananin fari; sai kusakuran yān Adam suka bakan tāshi**»

(At-tirmizi ya ruwaito shi).

Kuma mahajjaci yana ganin tāsirin sabo kan mai sabon, domin Iblis ya bayyana ga Annabi Ibrahim -aminci ya tabbata a gare shi- har sau uku, domin ya hanashi aikata umurnin Ubagijinsa na yanka ɗansa Ismā'il; Sai

Alkhalil ya jefe shi da dutse yana mai wulakantashi da bayyana adawa gare shi, kuma maimaituwar fitowarsa ga Alkhalil tunatarwa ce daga Allah garemu da cewa Iblis yana maimaita wasuwasinsa ga yān Adam a wurare masu yawa.

Kuma Hajji shela ce da cewa Musulunci shine Addini na gaskiya, ba zāka ga wasu halittu suna taruwa ba daga sassan duniya, tare da banbancin jinsinsu, da wurarensu, da matsayinsu, sai a wajen hajji, wannan yana daga girman musulunci.

Kuma a cikin Hajji akwai bayyanar da wata ma'ana da ma'anonin rububiyya, da kuma cewa zukatan bāyi Allah juyāsu yadda yaso, sai mahajjaci da waninsa suga cewa lallai shiriya tana hanun Allah shi kaḍai, kuma falalar Allah yana bāda ita ga wanda yaso.

Kuma a cikin gabatar da wannan rukunin akwai jerantuwar ibāda bayan wata, da kuma zurfafawa cikin aiki da lokaci, akwai wata ibāda da dare-kamar kwana a Muzdalifa-, da wata a wuni -kamar tsayuwar Arafa, da kuma wata ibāda da harshe; ta kabbara da talbiyya, da wata daban da gabbai - kamar jifa da ḍawāfi-, kuma a cikin wannan akwai nuni kan cewa lallai rāyuwar musulmi dukkanta ga Allah ce.

Kuma ayukka ana lura da karshensu ne, kuma ana iya ganin tāsirin karshensu a farfajiyar alkiyama, kuma mai bada sadaka yana shiga inuwar sadakarsa ranar tāshin alkiyama, kuma mai yin adalci cikin hukuncinsa yana kan wasu minbarori a bisa dāman Allah Mai rahama, wanda ya mutu yana cikin harama za'a tāyar dashi yana talbiyya.

Kuma yanā ga bāwa idan alfijir dīn rānarsa ya keto, ya lissafashi kārishen rāyuwarsa ne; domin aiki da faḍin Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi-:

«**Ka kasance cikin duniya kamar kai baƙo ne, ko mai ketare hanya ne**»

(Bukhari ya ruwaito shi),

Kuma wanda ya rataya zuciyarsa da Allah da kuma gidan lāhira, kuma ya takaita burin duniya, kuma yayi guziri da guzirin takawa, zai ribata da tsira da rabauta.

Ina neman tsarin Allah daga shaidan jefaffe

﴿وَأَذِّنْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ يَأْتُوكَ رِجَالًا وَعَلَىٰ كُلِّ ضَامِرٍ يَأْتِينَ مِنْ كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٍ *

لِيَشْهَدُوا مَنَافِعَ لَهُمْ وَيَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ فِي أَيَّامٍ مَّعْلُومَاتٍ عَلَىٰ مَا رَزَقَهُمْ مِنْ بَهِيمَةِ

﴿الْأَنْعَامُ فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطْعِمُوا الْبَائِسَ الْفَقِيرَ﴾

((Kuma kayi yēkuwa ga mutāne da -wajabcin zuwa - Hajji, suna zuwa maka sunā māsu tafiya da kafāfu, da kuma a kan kōwane madankwarin rākumi, suna māsu zuwa daga kōwane kwararo mai nisa * Domin su halarci wasu amfānunnuka garesu, kuma su ambaci sunan Allah a cikin wasu kwānaki sanannu a bisa abinda ya azurtāsu na dabbobi, to kuci daga garesu kuma ku ciyar da mai tsananin talauci)) [Al-hajj: 27-28].

Allah Yayi mani Albarka tare daku a cikin Alkur'ani mai girma...

HUDUBA TA BIYU

Dukkan yabo sun tabbata ga Allah bisa kyautatawarSa, kuma godiya ta tabbata a gareShi bisa datarwarSa da kuma ni'imominSa, kuma ina shaidawa cewa babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, Shi kaɗai baShida abokin tarayya ina mai girmamawa ga al'amarinSa, kuma ina shaidawa Annabimu muhammadu bāwanSa ne kuma manzonSa ne, Allah Yayi yabo gare shi da kuma iyālansa, da kuma sahabbansa, kuma yayi daɗin aminci, aminci mai ƙaruwa.

Yā ku musulmai:

Allah Ya keɓance wasu wurare da daraja da kuma falala, kuma Allah Ya zābi wasu lokuta daga cikin shekara waɗanda aiki na gari yake tsarkaka kuma yake nunkuwa, sai Ya zābi watanni Hajji da Ramadana daga cikin watanni, kuma daga cikin darare da wuni: goman ƙarshen na Ramadana, da kuma goman Zhul Hijja, kuma kwānakin Zhul Hijja suna da fifiko kan kwānakin goman ƙarshe na Ramadana,

Wanda yabo da aminci suka tabbata a gare shi yā ce: «**Aiki cikin kwānaki goma bai kai falalar ba sama da aiki cikin waɗannan kwānakin**, suka ce koda jihadi ne?, Yace: **koda jihadi ne; sai dai mutumin da ya fita ya tunkari yaƙi da ransa da dukiyarsa, kuma bai dāwo da wani abu ba**»

(Bukhari ya ruwaito shi).

Kuma yana daga cikin ayukka na gari cikinsu: Ƙari kan biyayyar iyaye, da sada zumunci, da sadaka da azumi, da zikiri da karatul Alkur'ani, da yaye damuwoyi, da kabbara, kuma sahabbai -Allah ya yarda dasu- sun kasance suna yin kabbarori har a cikin kāsuwanni

Sannan ku sani cewa lallai Allah ya umurceku da yin salati da sallama ga Annaabinsa...

KWANAKIN HAJJI¹

Dukkan godiya sun tabbata ga Allah, muna gode maSa, kuma muna neman taimakonSa, kuma muna neman gafararSa, kuma muna neman tsarin Allah daga sharrukan kawukanmu, da zunubban laifukanmu, wanda Allah Ya shiryar dashi, to babu mai batar dashi, kuma wanda Ya batar to babu mai shiryar dashi, kuma ina shaidawa babu abin bauta da gaskiya sai Allah, Shi kadai yake baShida abokin tarayya, kuma ina shaidawa Annabi Muhammad bawanSa ne kuma ManzonSa ne, yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi, da iyalansa da sahabbansa, kuma yayi aminci aminci mai yawa.

Bayan Haka:

Kuji tsoron Allah -yā ku bayin Allah- haƙiƙanin jin tsoro, kuma kuyi riko da Shi; wanda yayi riko da igiyar kaunarSa zai datar dashi ya kuma shiryar dashi, wanda kuma ya fake gare Shi Zai kiyaye shi ya kare shi.

Yā ku musulmai:

A cikin farfafajiyar aminci burace-burace suna tabbatuwa, kuma a cikin gari mai aminci rayukan nagartattu suna daukaka, kuma suna ni'imtuwa da tsafar ranaku da darare, Kuma a kewayen dakin Allah masu tsoro suke aminta:

﴿وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا﴾

((Kuma wanda ya shige shi, to ya kasance abin amintarwa ne)) [Aali-Imran: 97],

Kuma tsarkin dakin Allah mai alfarma ya fadada zuwa ga abinda yafi haka girma; domin shi wuri ne mai alfarma da ba'a farautar tsuntsu cikinsa, kuma ba'a kora dabbobi cikinsa, kuma ba'a yanke tsirrai cikinsa, kuma ba'a daukar tsintuwarsa sai ga mai cigiya.

Kuma shi wannan daki wanda ake darajtawa shine jigo dawwamamme ga Hanifiyya -addini tauhidi- sassauka, kuma manufatar mahajjata dakin Allah mai alfarma, an daukaka ginshikansa kan ikhlasi, kuma ya yunkura kan tsoran Allah da takawa, an daga shi da tafukan Annabi, kuma bisa tarayyar Annabi, kuma alhali su suna daga ginin mafi darajar abin ginawa

¹ An gabatar da ita ne a ranar Juma'a, tara ga watan Zhul hijja, shekara ta dubu daya da dari hudu da sha tara bayan Hijra, a masallacin Annabi.

suna tsoran kada aƙi karɓa masu aikin, sai ya jingina ga Allah:

﴿رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ﴾

((Ya Ubangijinmu Ka karɓa daga garemu, lallai Kai, Kaine Mai cikakken ji kuma Cikakken Masani)) [Al-bakarar; 127];

Sai daki wanda ake darajtawa ya wayi gari yana mai tsawon gini kuma mai girma, mai tabbatattun madogarai, yana mai dogon zāmāni cikin kāriya daga Allah da aminci, mutanen zāmunna suna bibitar juna wajen ziyartarsa, kuma musulmai suna gāsa wajen kaiwa ga farfājiyarSa.

a cikin farfajiyarSa ne aminci da natsuwa suke, kuma a cikin maƙwabtakarSa akwai alheri da anfanunnuka:

﴿أُولَئِكَ نَمُكِّنْ لَهُمْ حَرَمًا ءَامِنًا يُجِبْنَ إِلَيْهِ ثُمَّرَاتُ كُلِّ شَيْءٍ رِزْقًا مِّنْ لَّدُنَّا

وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ﴾

((Ashe ba Mun tabbatar masu da Harami amintacce ba, wanda ake shigo masa da dukkan nau`oin yabanya, wanda arziki ne daga gareMu, sai dai mafi yawansu lallai sun kasance bāsa sani)) [Al-ƙasas: 57].

A wurin dākin Allah ne rayuka suke tatuwa, zuciya take taushi, lallai shine alƙibla da suke fuskanta zuwa gareta, sahu-sahu suke kewayewa a gefansa, suna samun tutar da suke yin lema da ita a wurinsa, kuma suke tafiya cikin āyarinta, lallai itace tutar imāni wacce a ƙarƙashin inuwarta ne banbance-banbancen jinsina da launuka da yāruka da yankuna suke buya, suna samun ƙarfin haɗin kai, da kuma amfanin haɗuwa, magayyacin wannan taro mai girma shine kiran Khlil -baji daɗin- Allah mai rahama:

﴿وَأَذِّنْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ يَأْتُوكَ رِجَالًا

((Kuma kayi shela ga mutane da hajji, zasu zo gareka bisa kafafuwa)) [Al-hajj: 27].

Manufar wannan haɗuwa ita ce: Zallantar da nufin aiki ga Allah.

Yā ku musulmai:

Hajji shine tāron musulunci mafi girma, wanda tarin mutane suke haɗuwa a bisa ƙiran babansu Annabi Ibrahim, kuma zukatan musulmai bazasu gushe ba suna shauki zuwa ga dākin Allah mai alfarma, kuma suna shauki zuwa ga kallonsa da dāwafi dashi, da dukufa wajen ibada a zagayensa.

kuma idan ka tattara abubuwan da suka fāru a baya; sai kana tuna

Annabi Ibarahim alhāli yana bankwāna da Annabi Isma'il da mahaifiyarsa kusa da dākin Allah, Yana miƙa al'amarinsu zuwa ga mahalicci, yana fuskantuwa zuwa ga Allah maƙaukaki da addu'a bisa dogaro -ga Allah-:

﴿رَبَّنَا إِنِّي أَسْكَنْتُ مِنْ ذُرِّيَّتِي بِوَادٍ غَيْرِ ذِي زَرْعٍ عِنْدَ بَيْتِكَ الْمُحَرَّمِ﴾

((Ya Ubangijinmu lallai ni na zaunar da wasu daga zuriyata a wani kwari da ba'a noma, a wurin dākinKa mai alfarma)) [Ibrahim: 37].

Kuma yanā tināwa da Hājara alhāli ita tanā neman ruwa gareta da jāririnta a wancan kwarin, -kuma ita tana gudu-gudu tsakanin safa da marwa-, kuma haƙiƙa ƙishirwa ta wahalar da ita, kuma wahala ta raunanata, kuma tausayin jāririnta ya gajiya da ita, a cikin wannan hāli na wuya: bata jingina zuwa ga wani mutum-mutumi ba, ko wani gunki, ko wani dutse, domin ta kāma tsāni dashi; bā haka ba, tā ƙanƙan da kai ga Allah shi kaɗai makadaici, sai ga ruwa yana buɓɓuga a gaban jāririn, sai ga shi zamzam ne - amfanin dogaro ga Allah- maɓuɓɓugar rahama da alheri da albarka, a cikin saħārar ƙunci da faƙo:

﴿وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ﴾

((kuma wanda duk ya dogara ga Allah, to Shi kuma zai isar masa)) [Ad-ɗaak: 3].

Kuma a cikin sassarfir Hājara akwai: Akwai nuni zuwa ga muhimmancin Addu'a, da kuma dogaro ga Allah, a cikin wata inuwa ta rahamar Allah da dātarwarSa zuwa makale masa cikin kowane kai-komo duk ɗaya ne idan ya kasance tsakanin Safa da Marwa ne, ko kuma ya kasance ne a hanyoyin rayuwa da kuma wahalhalunta-.

Sa'annan matsayoyi da abubuwan faruwa suna ta rigayar juna a tinanin mahajjaci; sai ya tina da manzon shiriya da Annabin rahama -Muhammadu yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- alhāli yana rāyuwa cikin jarirantakarsa da yārintarsa a ƙasar makkah, yana maraicin mahaifa biyu, yana kiwon dabbobi a kewayon wannan ɗaki, sai ga ɗaukaka na sāko dawwamamme yana zagaye dashi, kuma a dalilinsa ya haɗu da izgilanci mai yawa da cutarwa, sannan sai yayi hijira zuwa madina, ya nemi ƙarfi da kariya ga musulunci, sannan sai ya dawo zuwa ga makkah alhāli yana jagorantar mutane cikin hajjin bankwana, kuma saħabbansa masu daraja suna kewaye dashi ta kowane ɓangare, sai alƙawarin Allah ga AnnabawanSa da kuma mabiyansu ya tabbatu:

﴿إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ ءَامَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ ٱلْأَشْهَادُ﴾

((Lallai Mũ, hakika, Munã taimakon ManzanninMu da waƙanda suka yi imãni, a cikin rãyuwar dũniya da rãnar da shaidu ke tsayãwa)) [Gafir: 51].

Yã ku musulmai:

A cikin hajji akwai tsarkake zuciya daga dukkan wani rabo da son rai, da miƙa rai domin bauta ga Allah da bautatuwa; cikinsa akwai barranta daga zunubai, da rabuwa da abinda ke jerantuwa kansu, da kuƙuta daga wuta, da rabauta da Aljanna, kuma banbance-banbancen jinsi da harshe yana facewa cikinsa, kuma ma'aunin tsoran Allah tabbatacce yana tabbata cikinsa:

﴿يَأَيُّهَا ٱلنَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِّن ذَكَرٍ وَأُنثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَاۓِلَ لِتَعَارَفُوٓاْ

إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ ٱللَّهِ أَتَقْوَىٰ إِنَّ ٱللَّهَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ﴾

((Yã kũ mutãne! Lallai ne Mũ, Mun halicce ku maza da mata, kuma Muka sanya ku dangõgi da kuma kabilu, dõmin ku san jũna. Lallai mafificinku daraja a wurin Allah, (shĩne) wanda yake mafificinku a taƙawa)) [Al-hujuraat: 13].

A cikin Hajji akwai ibada da ayukkan bauta, da'a da miƙa wuya, yaƙar rai da kuma hakuri, godiya da kuma talbiya, natsuwa da tsanãki, kankan da kai da kuma taushin zuciya, cikinsa akwai nau'i-nau'i na bauta, da kala-kalan neman kusanci, sannan ga ambaton Allah tare da mahajjaci:

﴿فَإِذَا أَفَضْتُمْ مِّنْ عَرَفَاتٍ فَاذْكُرُوا ٱللَّهَ عِنْدَ ٱلْمَشْعَرِ ٱلْحَرَامِ

وَأذْكُرُوهُ كَمَا هَدَىٰكُمْ﴾

((To idan kuka kwarãro daga Arafã, to ku ambci Allah a wurin bauta mai alfarma [muzdalifa], kuma ku ambace Shi kamar yadda ya shiryar daku)) [Al-baƙarah: 197],

a cikinsa akwai istigfãri:

﴿ثُمَّ أَفِيضُوا مِنْ حَيْثُ أَفَاضَ ٱلنَّاسُ وَٱسْتَغْفِرُوا ٱللَّهَ﴾

((sannan ku kwarãro ta inda mutãne suka kwarãro, kuma ku nemi gãfarar Allah)) [Al-baƙarah: 199],

ambaton Allah Mai abotarsu ne a duk lokacin da suka yada zango, ko sukayi tafiya, ko suka gangaro daga wata kafar duwatsu, ko suka hau tudu, kuma darajar mahajjata shine:

«**Labbaika la sharīka laka**».

Yā ku bāyin Allah:

A cikin ranar Arafa mai daraja kasarta tana shaida tarin mahajjata, ana zubar da kwalla cikinta, ana yafe tuntube-tuntube cikinta, ana shafe kananan kusakurai; babu wata rana da tafi yawan yantawa daga wuta sama da ranar Arafa, tare da gafarar Majibinci ga zunubai, da kuma alfaharin Allah ga mala'iku da ma'abota tsayuwar Arafa.

Tsayuwarsu da tafiyarsu: Tunatarwa ce ga mumini da tsayuwar bāyi a kasar tayarwa domin rarrabe hukunci a farfajiyar tashin alkiyama, da ace kā gansu idan sun kwana a Muzdalifa, sai suka kwana bisa dā'ā, kuma sukayi cincirindo ga Allah da sāfiya da ambaton Allah a mash'arul haram -gurin bauta mai alfarma, sannan suka isa ga mina -sai Allah ya cika masu kaiwa ga buri na hakan- suka jefi jamarāt, suka aske kai, kuma suka soke hadaya, Kuma suka nemi shiryarwa da shiriya daga Allah, sannan suka nufi dakin Allah mai alfarma saboda dawaful Ifadha -dawafin kwararowa- da sa'ayi tsakanin Safa da Marwa, sai suka cika hajji da hakan.

Sambarka da aiki karbaɓɓe, kuma mādalla da aiki abin godiya; kuma a bisa wannan tafarki ne ya kama masu aiki suyi aiki, kuma a wajen zage damtse ga biyayya ga Alalh ya kamata masu gasa suyi gasa, mādalla da wanda ya amsa kiran Ubangijinsa, yayi dawafi da ka'aba abin darajtawa! wayyo dadin! rabautar wanda ya tsaya a Arafa yayi talbiya kuma yayi kabbara, sai aka gafarta zunubansa kuma ya samu rabo mafi cika!

Ina neman tsarin Allah daga shaidan jefaffe

﴿الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ طُوبَىٰ لَهُمْ وَحَسَنُ مَا أَجَبَ﴾

((Wadanda suka yi imāni, kuma suka aikata aiki nagari, farin ciki yā tabbata a gare su, da kyakykyawar makōma)) [Ar-ra`di: 29].

Allah yayi min albarka tare daku a cikin Alkur'ani mai girma...

HUDUBA TA BIYU

Dukkan godiya sun tabbata ga Allah wanda Ya datar da wanda Yaga dama daga cikin bāyinSa ga ziyartar dakin Allah mai alfarma, kuma ya keɓance su da shauki zuwa ga waɗancan wuraren bauta masu girma, ina gode maSa tsarki ya tababta a gare Shi bisa yawan falala da ni'imtārwa.

Kuma ina shaidawa babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, Shi kadai baShi da abokin tarayya, Mamallaki kuma mai cिकar sani.

Kuma ina shaidawa cewa Annabinmu muhammad bawanSa ne manzonSa ne, mafi alherin malami kuma jagora, Allah yayi yabo gare shi da iyalansa da sahabbansa nagartattu masu daraja.

Yā ku musulmai:

Lallai yana daga manufofin musulunci wajen shar'anta Hajji: Tabbatar da mafarar yan'uwantakar musulunci karkashin kalmar taƙawa da kuma shaidar gaskiya.

A cikin hajji ne dankon alakar musulmai yake kara karki, kuma ake jin girman musulunci da izzar imani, a cikinsa ma'anar dai-daiton musulunci bayyananniya take kara bayyana, a cikin mafi bayyanar surar ta, da kuma mafi kwarjin ma'anoninta, kauna da curewa suna lullubeta.

Zama ɗaya da kuma haɗin kai suna kara bayyana a yayinda musulmai bāki ɗaya suke tsayuwa a fili guda, a lokaci guda, da tufafi guda, da roƙon Ubangiji guda, a cikin magiya da kankan da kai ga Allah, babu banbanci tsakanin jinsi da jinsi, babu wani fifikon wani ɗaya kan wani ɗaya, babu fifita wani launi kan wani launi, babu abin mamaki da Allah ya saukar a wannan ranar -a Hajjin bankwana- āyar cिकar Addinin musulunci:

﴿الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ﴾

((Yau ne Na cika maku Addininku)) [Al-ma'idah: 3],

Kuma matafiyar haɗuwa tana bisa shiriyar littafin Allah da sunnar ManzonSa -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi-; wanda yake gādar da taimakekeniya kan alheri da taƙawa, wanda zasu kai zuwa ga haɗuwar kalma, da kuma fahimtar musulunci fahimta ta haƙiƙa da kuma aiki dashi.

Yā ku bāyin Allah:

Wanda ya kasa yin wani aiki nagari saboda wani uziri abokin tārayyar mai aiki ne, tana iya yuwuwa matafiyi da zuciyarsa ya rigayi matafiyi da

gangar jikinsa, sau da yawa niyya ta wuce aiki?!, wanda kuma tsayuwar Arafa ta kubuce masa; to ya tsaya da hakkin Allah wanda Ya sanar dashi, wanda ya gaza kwana a Muzdalifa; to ya kwanar da azamarsa kan biyayya ga Allah, kuma lallai an shar'anta masa azumin Arafa; Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- ya ce:

«Azumin ranar Arafa ina fāta a wurin Allah ya kankare zunubin shekarar da take gabāninsa, da wacce take a bayansa»

(Muslim ya ruwaito shi)

to Kuyi tārāyya da mahajjata da addu'a da hailala, da kabbara da hamdala, da sauran nau'ikan zikiri; domin Ubangijinku Mai karamci ne, kuma ku ribaci lokuta na musamman na bauta kafin wucewarsu, domin rayuwa ganima ce, kwanika kuma lissafaffu ne, kuma rayuka gajeru ne.

sannan ku sani cewa, lallai Allah Ya umurceku da yin salati da sallama ga AnnabinSa...

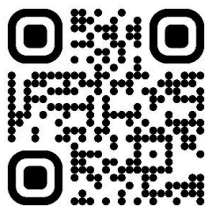
ABUBUWAN DAKE CIKI

GABATARWA	5
SHAIKAWA GUDA BIYU	7
FALALAR KALMAR TAUHIDI	9
KASAN ANNABINKA	22
SALLAH.....	33
SHA'ANIN SALLAH A MUSULUNCI.....	35
MATSAYIN SALLAH A CIKIN ADDINI	44
WAJABCIN SALLAR JAM'I.....	56
ZAKKAH.....	65
ZAKKAH	67
FALALAR SADAKA	75
FALALAR CIYARWA	82
AZUMIN WATAN RAMADAN	91
YIN SHIRI DOMIN RAMADANA	93
WATAN RAMADANA TA FITO.....	99
RANAKU MASU TSADA	106
FALALAR GOMAN KARSHE	113
DAREN - LAILATUL - KADARI	120
TAFIYAR RAMADANA.....	126
KAREWAR RAMADANA	131
AIKIN HAJJI.....	137
TAFIYA ZUWA HAJJI.....	139
MANUFOFIN HAJJI	148
HAJJI: IBADA MAFI TSAWO TA GANGAR JIKI	157
KWANAKIN HAJJI	163
ABUBUWAN DAKE CIKI	171



Mu'assasar dalibul ilmi domin yadawa da kuma rabawa.

00966506090448





Littafan da suka fito
kasuwa na mawallafin

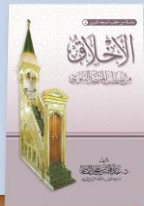
JERANGIYAR DAGA HU'DUBOBIN MASALLACIN ANNABI



Rukunannan Imani



Tauhidi



Halaye



Annabi tsira da amincin Allah su
tabbata a gareshi da sahabbansa